

MATICA

Veliki jubilej bokeljskih Hrvata

Crikvenica: održana Zimska škola folklora HMI-a

Razgovor s Krunoslavom Kićom Slabincom

Mohačke buše: pokladni običaji Hrvata u Mađarskoj

Dragi čitatelji *Matice*,

u uvodniku prošloga broja *Matice* Nenad Zakarija najavio je svoj odlazak s mjesta glavnog urednika. To se i dogodilo početkom ovoga mjeseca, kad je vodstvo kuće odlučilo da on prijeđe na mjesto voditelja Infocentra HMI-a, a da ja s dosadašnje funkcije izvršnog urednika prijedem na mjesto glavnog.

Iako me mnogi prijatelji i suradnici *Matice* poznaju, red je da se ukratko predstavim. Rođen sam u Zagrebu 1960. godine. Djetinjstvo i mladenačke godine proveo sam u Austriji. Moj dugogodišnji boravak izvan voljene Hrvatske odredio je i moj kasniji život. Osobno iseljeničko-gastarbajtersko iskustvo obogaćeno je u Austriji i upoznavanjem s tamošnjom hrvatskom manjinom – gradišćanskim Hrvatima. Sve je to snažno utjecalo na želju da se, unatoč tomu što sam po struci ekonomist, društveno i poslovno bavim hrvatskom dijasporom. Tako sam od 1993. djelatnik Hrvatske matice iseljenika, gdje vodim Odjel za hrvatske manjine sve do prelaska u redakciju našega mjesečnika, prije dvije i pol godine.

I evo, dragi čitatelji, odnedavno sam na čelu časopisa duge i burne povijesti koji neprekidno izlazi još od 1951. godine. Nadam se da će naš mali uređivački tim uspješno, iz mjeseca u mjesec, proizvoditi časopis koji ćete i dalje rado čitati. Vjerujem da će *Matica* kao klasičan magazin distribuiran putem pošte, unatoč sve bržim promjenama na globalnoj medijskoj sceni, i dalje imati važno mjesto u životu hrvatskog iseljeničtva i manjina.

Na kraju želim zahvaliti dosadašnjemu glavnom uredniku Nenadu Zakariji na svemu dobrom što je učinio za našu *Maticu* te mu ujedno želim uspješan rad na novome radnom mjestu. Zahvaljujem kolegama iz uredništva na dosadašnjoj pomoći i suradnji, a našoj ravnateljici Daniri Bilić na iskazanu povjerenju.

Dragi čitatelji, u duhu našega gesla *Matica – most hrvatskog zajedništva* pozivam vas na potporu i suradnju. Pišite nam vijesti i šaljite fotografije, kreirajte s nama sadržaj *Matice* pišući nam o tome što biste željeli čitati, što smatrate dobrim, a što lošim. Neka *Matica* uistinu bude most između Hrvatske i vas, Hrvata diljem svijeta.

Srdačno, vaš novi urednik Hrvoje Salopek

Dear Matica magazine readers,

In last issue's foreword Nenad Zakarija announced his departure from the post of editor in chief. This became effective at the beginning of this month when the Croatian Heritage Foundation's management appointed him to a new post where he is to head the CHF Infocentre, while I have been transferred from my previous post of executive editor to the post of editor in chief.

And while many of the friends and associates of Matica magazine already know me, a proper introduction is in order. I was born in Zagreb in 1960. I spent my childhood and youth in Austria. My long-term stay outside of my beloved Croatia set the tone for my later life. My personal emigrant and guest worker experience was enriched in Austria through my acquaintance with the local Croatian minority – the Gradišće (Burgenland) Croats. It all served to create a desire, in spite of my being an economist by education, to socially and professionally work in the field of the Croatian Diaspora. And so I have been with the Croatian Heritage Foundation since 1993 where I led the Department for Croatian Minorities up to my transfer to the editorial board of our monthly magazine two and a half years ago.

And now, dear readers, I am newly at the helm of our magazine, a magazine with a long and turbulent history that has been issued without interruption since 1951. I hope that our small editorial team will successfully, from month to month, produce a magazine you will continue to enjoy reading. I trust that Matica magazine, as a classic print publication distributed by mail, in spite of the ever-growing pace of change on the global media scene, will continue to have an important place in the life of the Croatian emigrant and minority communities.

In closing I wish to thank the outgoing editor in chief, Nenad Zakarija, for all the good he has done for our Matica magazine and to wish him lots of success at his new post. I wish also to thank my colleagues on the editorial board for their help and cooperation to date and our CHF director Danira Bilić for the confidence she has shown in me.

Dear readers, in the spirit of our motto, *Matica – a bridge of Croatian unity*, I invite you to support us and to work with us. Write to us and send photos, work with us to create the content of Matica magazine, by writing about what you would like to read about, what you think is working and what you feel is not. Let's really make Matica a bridge between Croatia and Croatians around the world.

Sincerely, your new editor, Hrvoje Salopek

Posjetite stranice web portala
Hrvatske matice iseljenika!

Web stranice HMI čitaju se diljem svijeta, dostupne su na tri jezika (hrvatski, engleski, španjolski) i bilježe stalan porast posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

- BANERI,
- SPONZORIRANI ČLANAK,
- SPONZORIRANE RUBRIKE

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Odjel za marketing i promociju - Ivana Rora

tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522

mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matiss.hr

Trg Stjepana Radića 3, 10 000 ZAGREB,

HRVATSKA / CROATIA

Naslovnica:
Kolo Bokeljske mornarice
ispred katedrale u Kotoru
(Foto Parteli)

MATICA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LIX
Broj / No. 2/2009

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Danira Bilić

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Lektor / Language Editor
Tomislav Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print: Vjesnik, Zagreb

SADRŽAJ

DOMOVINA

- 4 Crikvenica: Zimska škola hrvatskog folklora HMI-a
- 8 Zadar: Grad koji se uzdiže iz svake krize
- 26 Istra: ekološka farma koza nedaleko od Medulina
- 31 Park prirode Velebit pod zaštitom UNESCO-a
- 32 Gastarbajtersko dijete Ante Babić, načelnik Općine Lovreć
- 36 Knjiga Marije Novak: Tragovi hrvatske mitologije
- 41 Materina priča u Dubrovniku
- 42 Split: izložba Hrvatskog pomorskog muzeja
- 50 Šibenik: Restauracija knjižnog fonda samostana sv. Frane
- 53 Obljetnice smrti hrvatskog povjesničara Ivana Lucića

SVIJET

- 14 Razgovor: Vlado Franjević svestrani umjetnik iz Lihtenštajna
- 18 Australaska turneja KUD-a "Lisinski" iz Vinkovaca
- 23 Novi godišnjaci hrvatskih manjina iz Austrije i Mađarske
- 24 Mađarska: običaj mohačkih Hrvata, svjetski karnevalski događaj
- 28 Amerikanac Connor Vlakančić u potrazi za korijenima
- 40 Pokladni običaji iseljenika iz Novog Vinodolskog u SAD

AKTUALNO / ZANIMLJIVO

- 11 BiH: Dogovor političkih lidera o novom ustroju države
- 12 Hrvatska i plinske krize
- 20 Kako žive janjevački Hrvati doseljeni u Kistanje?
- 27 Donacija Hrvatsko-kanadske knjižnice iz Missassauga
- 34 Kotor: 1200. obljetnica Bokeljske mornarice
- 37 Razgovor s pjevačem Krunoslavom Kićom Slabincem
- 47 Gastarbajter Dragutin Trumbetaš - grafičar, slikar, pisac
- 56 Slavica Habjanović (Melbourne, 1982.) i njena iseljenička priča
- 64 Osvrt na Svjetsko prvenstvo u rukometu održano u Hrvatskoj

STALNE RUBRIKE

- 6, 10, 13 Domovinske vijesti
- 19, 30, 52, 54 Iseljeničke vijesti
- 22 Manjinske vijesti
- 58 Nove knjige
- 60 Glazba+
- 62 CRORAMA
- 66 Športske vijesti

KOLUMNJE

- 7 Globalna Hrvatska (Vesna Kukavica)
- 16 Hrvatske županije (Zlatko Ranogajec)
- 44 Povijesne obljetnice (Željko Holjevac)
- 54 Iz pera bivšeg gastarbajtera (Emil Cipar)
- 58 Govorimo hrvatski (Sanja Vulić)

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
(zračnom poštom / airmail)
SAD / USA 60 USD, Kanada / Canada 65 CAD,
Australija / Australia 80 AUD,
Novi Zeland / New Zealand 60 USD,
Južna Afrika / South Africa 60 USD,
Južna Amerika / South America 60 USD
(običnom poštom / regular mail)
Europa / Europe 25 EUR, Hrvatska / Croatia 100 kn

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
Acc. No. 702000-VAL-9100000-132344-273
Privredna banka Zagreb, Račkog 6

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
Acc. No. 2390001-1100021305
Hrvatska poštanska banka

MATICA - most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Ovogodišnja tema – dinarsko područje

Činjenica da je ovogodišnju Zimsku školu folkloru pohađalo čak 126 polaznika koji su, unatoč recesiji, doputovali iz Argentine, Austrije, BiH, Njemačke, Mađarske, Slovačke i mnogih mjesta Hrvatske, govori o tome da je njezin program kvalitetan te da se u današnje vrijeme ne smanjuje zanimanje za hrvatski folklor

Hotel "Kaštel" u Crikvenici

Uvježbavanje kolendi za sv. Tri kralja

Napisala: **Srebrenka Šeravić**,
Snimio: **Vido Bagur**

Svečanom koncertom održanim u Gradskoj športskoj dvorani u Crikvenici pred mnogobrojnim gledateljima, završena je u srijedu 14. siječnja još jedna tradicionalna Zimska škola hrvatskoga folkloru. Na početku koncerta polaznike i predavače pozdravila je u ime organizatora ravnateljica Hrvatske matice iseljenika Danira Bilić, a u ime domaćina, grada Crikvenice, obratio im se gradonačelnik Božidar Tomašek.

Stotinu dvadeset i šest polaznika, plesača, svirača tambura, tradicijskih glazbala i cimbalu tijekom gotovo dvosatnog nastupa pokazalo je dio onoga što su naučili tijekom intenzivne dvanaestodnevne nastave. A, sudeći prema odobravanju i ovacijama publike, naučili su bili zaista mnogo! Najtopliji pljesak stizao je s galerije, gdje su se, prema tradiciji, bili smjestili nekadašnji polaznici Škole folkloru koji su, pristigavši toga dana iz raznih krajeva Hrvatske

i Bosne i Hercegovine, od srca sokolili svoje mlađe kolege.

MNOGI DOLAZE VEĆ GODINAMA

Zimska škola hrvatskoga folkloru u organizaciji Hrvatske matice iseljenika održava se u Crikvenici, u hotelu "Kaštel", još od 1994. godine. Dakle, već punih šesnaest godina zaredom, početkom siječnja, u ovaj lijepi primorski gradić stižu plesači

i svirači iz cijeloga svijeta, zaljubljenici u hrvatsku tradicijsku kulturu, u hrvatski folklor. Mnogi od njih rado dolaze već godinama, poput Marjane Grgić iz Stuttgarta, Guillerma Terrazasa iz Buenos Airesa ili Stipe Jelinčića iz Glavica kraj Sinja. Jer, škola folkloru jest i mjesto druženja i stvaranja prijateljstava, razmjene iskustava, prigoda za povezivanje folklornih i tamburaških društava, dogovara-

Mali i veliki gajdaši

nje uzajamnih posjeta... U Školi folkloru nije važna ni životna dob, naši najmlađi polaznici, svirači tradicijskih glazbala Mihael i Filip imaju tek osam godina, a jednako su marljivo vježbali i uspijevali svirati kao i njihovi kolege koji su već kročili u zlatnu životnu dob. Činjenica da je ovogodišnju Zimsku školu folkloru pohađalo čak 126 polaznika koji su, unatoč recesiji, doputovali iz Argentine, Austrije, Bosne i Hercegovine, Njemačke, Mađarske, Slovačke i mnogih mjesta Hrvatske, govori o tome da je njezin program kvalitetan te da se u današnje vrijeme ne smanjuje zanimanje za hrvatski folklor.

BOGAT NASTAVNI PROGRAM

Tema ovogodišnje Zimske škole hrvatskoga folkloru obuhvatila je dinarsko područje u Hrvatskoj; plesove, pjesme, narodne nošnje i glazbala Dalmatinske zagore, šibensko-primoštenskog priobalja i otoka, Ravnih kotara i Bukovice i doline Neretve, ali i tradiciju Hrvata koji žive u sjevernoj i zapadnoj Hercegovini, Završju, na Kupresu, u zapadnoj

Bosni i na prostoru srednjobosanskoga gorja. Uz praktičnu plesnu nastavu te sviranje tambura, tradicijskih glazbala i cimbalu, u poslijepodnevnom satima učilo se tradicionalno dinarsko pjevanje, narodne nošnje, plesno pismo, slušalo se o metodologiji rada s izvornim folklornim grupama i reproduktivnim ansamblima, o scenskoj primjeni folkloru, osnovama dječjeg folkloru. Stanke između predavanja iskorištene su za polaganje ispita ili uvježbavanje programa završne priredbe.

I vrijeme nakon večere bilo je namijenjeno različitim dodatnim sadržajima, doduše, ne obveznim, ali polaznici škole folkloru u velikom su broju i rado u njima sudjelovali. Održana je tradicionalna Šokačka večer u organizaciji KUU "Tomislav" iz Županje, prvi put i Hercegovačko sijelo u organizaciji članova više hrvatskih folklornih društava iz Hercegovine, sijelo polaznika Zimske škole folkloru, gdje su uz pomoć prof. Vide Bagura predstavljali glazbene tradicije krajeva odakle dolaze, prikazan je i film o ljetnoj školi hrvatskoga folkloru koji

je snimio i priredio prof. Stjepan Večković. Predstavljena je i treća, najnovija knjiga našeg predavača Miroslava Šilića: "Narodni plesovi, pjesme i običaji Hrvata središnje Bosne". Knjigu je promovirao prof. Andrija Ivančan, voditelj Škole folkloru.

Prof. Vido Bagur predstavio je i izvorne snimke folklornih grupa koje djeluju na dinarskom području, naravno, uz stručne komentare. Najmaštovitiji i najveseliji svakako je bio maskenbal polaznika Škole folkloru. I ne zaboravimo na kraju tradicionalnu "Hepijadu", domjenak koji već godinama za predavače i polaznike priređuje gospodin Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj, veliki ljubitelj hrvatskoga folkloru i prijatelj Škole folkloru. Izračunali smo: ove zime počastio nas je svojim dolaskom i delicijama Hrvata iz Mađarske po 36. put!

FOLKLORAŠKA DRUŽENJA

Tako je i ovogodišnja Zimska škola hrvatskoga folkloru protekla u ugodnom i radnom ozračju. Osim znanja o plesovima, glazbalima, nošnjama i pjesmama hrvatskoga dinarskog područja, naši polaznici ponijeli su sa sobom u svoja folklorna i tamburaška društva diljem svijeta i cijele Hrvatske lijepe uspomene na Crikvenicu i hotel "Kaštel", na folkloraška druženja uz tambure i pjesmu i novostvorena prijateljstva. A mnogi od njih, opraštajući se u Crikvenici, najavili su svoj dolazak na Ljetnu školu folkloru, koja će se održati u kolovozu, u Biogradu na moru. Pridružite im se! ■

Plesači za vrijeme nastave

ENG A gala concert held January 14th at the municipal sports hall in Crikvenica before many spectators marked the end of yet another traditional Winter School of Croatian Folklore, attended by as many as 126 people from Argentina, Austria, Bosnia & Herzegovina, Germany, Hungary, Slovakia and many parts of Croatia.

U OPOŽARENOJ ŠUMI NIČE JEDAN OD NAJVEĆIH MASLINIKA U EUROPI

VODNJAN - Ministar regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva Petar Čobanković u Vodnjanu je s direktorom Agencije za ruralni razvoj Istre (AZZRI) Gracijanom Prekaljem potpisao ugovor o služnosti opožarenoga šumskog zemljišta, površine 181

hektar, na području Vodnjana za podizanje nasada maslina. Kako je istaknuo Prekalj, na tom će se neobraslom zemljištu ove godine početi saditi maslina. Istarski župan Ivan Jakovčić naglasio je da je riječ o jednom od najvećih maslinika koji će se saditi u tom dijelu Europe. Čobanković je rekao kako se posebno raduje tomu što ulja s vodnjanskog područja postižu iznimno dobre rezultate na natjecanjima, "pa se stvara pretpostavka da se na ovom području mogu proizvesti dostatne količine maslinova ulja koje će biti i tržišno respektabilne". Jakovčić je istaknuo kako će sadnja maslina na tom području biti sjajan novi iskorak na području maslinarstva u Istri, jer objektivno imamo vrhunsku kvalitetu maslinova ulja, ali kvantiteta još uvijek nije dovoljna.

MINISTAR BIŠKUPIĆ OTVORIO IZLOŽBU ARS CROATIAE U BEČU

BEČ - Zahvaljujući jednom kolekcionaru, dr. Alfreud Brogyányju, bečkoj se kulturnoj javnosti upravo predstavlja suvremeno hrvatsko slikarstvo i kiparstvo - ono koje pripada drugoj polovici 20. stoljeća. Zanimljivo je podsjetiti kako je to bečki kolekcionar Brogyányi sredinom devedesetih godina prošloga stoljeća počeo sakupljati djela hrvatskih slikara i kipara. Putovao je od Zagreba do Dubrovnika, preko Pule i Rovinja do Splita i Korčule - sve u potrazi za umjetninama. Godine skupljačke strasti urodile su fascinantnom zbirkom koja se predstavlja publici u prestižnom *Künstlerhausu* u Beču. Izložbu je otvorio hrvatski ministar kulture mr. Božo Biškupić, a bili su prisutni i gradonačelnici Beča i Zagreba, dr. Michael Häupl i Milan Bandić.

PREDSTAVLJENA IZABRANA DJELA PETRA SELEMA

ZAGREB - Više od pola stoljeća predana i uspješna djelovanja Petra Selema na brojnim područjima hrvatske kulture samo je dijelom predstavljeno u Izabranim djelima toga sveučilišnoga profesora, kazališnog redatelja, književnika i prevoditelja. Selemova su Izabrana djela, što ih je objavila Matica hrvatska (urednica je Jelena Hekman), predstavljena pred dupkom ispunjenom dvoranom palače Matice hrvatske, a među uglednicima iz kulturnoga i javnoga života Zagreba bili su i predsjednik hrvatske Vlade dr. Ivo Sanader, potpredsjednik hrvatskoga Sabora Vladimir Šeks, predsjednik HAZU akademik Milan Moguš, ministar kulture mr. Božo Biškupić te francuski veleposlanik u Hrvatskoj François Saint-Paul. Izabrana djela Petra Selema obuhvaćaju pet svezaka ("Lica bogova", "Putopisi putokazi", "Dodir Talije", "Šum zastora" i "Razum i zanos"), a donose tekstove iz područja povijesti umjetnosti, glazbe, kritike, književne znanosti, arheologije, kulturne povijesti, povijesti, teatrologije te interdisciplinarne studije. Posebna je vrijednost ovoga izdanja u tome što sadržava i detaljnu autorovu biobibliografiju.

DUŠAN DŽAMONJA (1928. – 2009.)

ZAGREB - Hrvatski kipar Dušan Džamonja, redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Razredu za likovne umjetnosti, umro je 14. siječnja u Zagrebu u 81. godini života. Dušan Džamonja rodio se 31. siječnja 1928. u Strumici u Makedoniji. Studirao je na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu i diplomirao 1951. Prvu samostalnu izložbu priredio je 1954. u Salonu ULUH-a. Od tada do danas imao je mnogobrojne samostalne izložbe u zemlji i inozemstvu. Vrlo rano afirmirao se kao kipar vlastita stila te je njegovo djelo, prikazano u prvim poslijeratnim antologijama europske moderne i suvremene skulpture. Imao je samostalne izložbe u mnogim europskim muzejima i galerijama. Projektirao je i izveo velik broj spomenika. Osnovni materijali s kojima je radio jesu bronca, željezo i aluminij. Džamonjine monumentalne apstraktne skulpture već su bile izložene na Place de Vendôme u Parizu, Praça de Commercio u Lisabonu, ispred Palače pravde u Bruxellesu i u londonskom Regent's Parku. Dobio je mnoge nagrade u Hrvatskoj i inozemstvu, kako za projekte spomenika, tako i za cjelokupno djelo. Dobitnik je Rembrandtove nagrade (Foundation Goethe, Basel).

ZNANSTVENICIMA IZ DOMOVINE I INOZEMSTVA 6,5 MILIJUNA KUNA ZA ZAJEDNIČKE PROJEKTE

ZAGREB - U sljedeće dvije godine hrvatskim će znanstvenicima iz domovine i inozemstva biti isplaćeno 6,5 milijuna kuna za zajedničke projekte hrvatskih sveučilišta i instituta. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa potpisalo je potkraj prošle godine ugovore o provedbi šest znanstvenih i tehnoloških projekata Fonda "Jedinstvo uz pomoć znanja" koji će se financirati u okviru Programa znanstvene suradnje. Bilo je prijavljeno 30 projekata, a šest ih je - uz pomoć više od 80 vrhunskih stručnjaka za pojedina područja, od koji je većina bila iz inozemstva - izabrano za financiranje (uz prolaznost od 20 posto).

Australski jezični projekt 21. stoljeća

Među 206 jezika koji se uz engleski govore u Australiji, hrvatski se nalazi na 11 mjestu po broju govornika s tendencijom opadanja, koja u 21. stoljeću muči sve male jezike i sve iseljeničke organizacije u svijetu pa je Hrvatska zajednica u Australiji odabrala veljaču 2009. kako bi upozorila javnost na opasnost od te pojave

Očuvanje jezične raznovrsnosti danas je jedna od najvažnijih zajedničkih zadaća čovječanstva, koju simbolizira 21. veljača, svjetski Dan materinskog jezika, poručuju iz UNESCO-a čijem su se pozivu na izvrstan način priključili aktivisti Hrvatske zajednice iz Australije na čelu s profesorima i studentima Hrvatskih studija Sveučilišta Macquarie iz Sydneyja. Naime, Australski ured za statistiku prema službenom popisu stanovništva iz 2001., navodi da se u Australiji, uz engleski, govori još 206 drugih jezika među kojima je i materinski jezik iseljenih Hrvata. U svojim domovima 80 % australskoga stanovništva govori engleskim, a onda slijede jezici etničkih zajednica kao što su talijanski, grčki, kantonski, arapski kojima govori oko 1 % ljudi, dok vijetnamski, mandarinski i španjolski upotrebljava oko 0,5 % stanovništva. Koji promil niže rangirani su tagalski, njemački i makedonski. Po broju aktivnih govornika na 11. mjestu nalazi se hrvatski jezik kojim govori 0,4% australskog stanovništva ili 69 851 osoba od 105 747 australska građana koje navodi zadnji popis stanovništva. U odnosu na šezdesete i sedamdesete godine prethodnog stoljeća, kada je Hrvatima u Australiji ondašnji ministar useljenštva Ian McPhee odobrio pravo na upotrebu materinskog jezika na svim razinama 15. listopada 1980., broj se učenika i govornika hrvatskoga jezika u Australiji smanjio. Hrvatska zajednica u Australiji burnih je sedamdesetih postizala vrhunske uspjehe u afirmaciji etničkih prava zahvaljujući liberalnoj vladi Malcolma Fräsera (1978), koja je prihvatila više od 50 preporuka pravnička Franka Galballyja za što pravičniji status useljenika. Iz te pravne demokratske osnove multietničkog društva izrasli su 1980-ih izvrsni rezultati složnoga rada svih Hrvata u Australiji u području jezičnog obrazovanja i kulture. Tako je 1983. utemeljen najstariji izvandomovinski studij hrvatskoga jezika, kulture i književnosti na sydneyjskom Sveučilištu Macquarie, koji nastoji prerasti u najuspješniji projekt australskih Hrvata u 21. stoljeću. Slijedom tih činjenica Centar hrvatskih studija na Sveučilištu Macquarie nagrađen je nedavno godišnjom nagradom Fakulteta humanističkih znanosti iz Sydneyja za unapređivanje nastave materinskih jezika u tamošnjoj multietničkoj zajednici. U tom ozračju, s prosjekom od 120 upisanih studenata, naši aktivisti slave ovih dana bogatim programom 30. obljetnicu priznanja hrvatskoga jezika od strane Australske savezne vlade i 25. obljetnicu utemeljenja HS. Taj rad na Sveučilištu Macquarie, uz australske izdašne izvore, financijski podupire MZOŠ RH temeljem desetogodišnjeg ugo-

Piše: Vesna Kukavica

vora čije se obveze protežu do 31. 12. 2014. u ukupnom iznosu od 880 950 australskih dolara. Stručnu mu potporu pak pružaju tri sveučilišta i to iz Zagreba, Splita i Zadra, istakao je jedan od vizionara priznanja hrvatskoga jezika i aktualni pročelnik HS u Sydneyju profesor Luka Budak. Ako se ne uljuljamo u ubrzanom životnom ritmu trećeg tisućljeća obilježenom izumiranjem malih jezičnih zajednica, imat ćemo hrvatske domove u kojima se neće govoriti hrvatski, kaže sudionica slavljeničke ekipe Katica Perinac, predsjednica Udruge učitelja hrvatskog jezika u Victoriji. Sigurno da je važno, dodaje, imati hrvatske škole i studij hrvatskoga jezika, kako bi se hrvatski jezik mogao

očuvati i omogućiti drugima koji nisu Hrvati (ili onima koji ne govore hrvatskim jezikom) da ga nauče.

S druge strane planete, unatoč općoj negativnoj percepciji, primjerice u Kanadi tendencija opadanja interesa za materinski jezik među iseljenim Hrvatima nije zabilježena. U razdoblju između dva zadnja popisa stanovništva broj osoba koji govore hrvatski jezik povećao se za 12,3 %. Pri tome je broj osoba čiji je materinski jezik hrvatski povećan za 9,5 %, dok je zamjetno povećan broj osoba čiji je hrvatski jezik obitelji povećan za nevjerovatnih 84 %. Iz navedenih brojki se može zaključiti da je broj osoba hrvatskog podrijetla rastao brže nego broj osoba koji poznaju hrvatski jezik, što se može obrazložiti većim porastom kanadskih državljana koji su samo djelomično hrvatskog podrijetla. Istovremeno je iznenađujući podatak o velikom porastu broja osoba čiji je jezik obitelji hrvatski. Iz tih se podataka uočava da je došlo do osvježavanja etničkog podrijetla i prijenosa hrvatskog jezika na 2. i 3. generaciju Hrvata rođenih u Kanadi. Od 97 050 osoba koji su se na popisu iz 2001. izjasnili kao Hrvati po etničkoj pripadnosti 89 485 su državljani Kanade, a 7 565 ima ne-kanadsko državljanstvo. S optimizmom, istina bez nekog velikog pokrića, valja zaključiti da su više-manje uspješno svladane sve društvene i političke barijere, poput ovih iseljeničkih u Australiji i Kanadi, vezane uz naš materinski jezik pa bi bilo poželjno u novim okolnostima da ga mi sami ne zaboravimo češće koristiti u našim obiteljima diljem svijeta. ■

ENG The Croatian Studies Centre at Macquarie University is the recipient of this year's Sydney Faculty of Humanities award for the advancement of instruction in mother tongues in a multiethnic society. Along with substantial financial support from Australian sources, the work of the Croatian Studies Centre is financial backed by the Croatian Ministry of Science, Education and Sport on the basis of a treaty that runs through to 31 December 2014.

Grad koji se uzdiže iz svake krize

U Zadru vjeruju kako su dobar geografski položaj, odlična prometna povezanost, bogata povijesna baština i novi sadržaji, solidan potencijal za još jači razvoj. Ograničavajućih razvojnih čimbenika zapravo i nema, čime se druge sredine ne mogu pohvaliti

Napisala: **Jadranka Klisović**

Brojni su parametri koji svjedoče o razvojnom iskoraku Zadra koji posljednjih godina postaje sve primamljivije mjesto za življenje. Primjerice, zadnjih pet godina upravo Zadar bilježi najveći rast zaposlenih u Dalmaciji, i to od 28,2 posto. Kao malo koji grad u državi, Zadar bilježi pozitivnu stopu prirasta. Sve je veći i broj povratnika iz inozemstva. Samo u 2007. vratila se 1 331 osoba, godinu dana prije u Zadar se doselilo 1 489 povratnika, a 2005. vratilo se njih 1 260. Statistički podaci govore da se broj stanovnika samo u zadnjih desetak godina povećao za gotovo 20 tisuća! Zadar bilježi i veliki gospodarski rast od čak 18,9 posto, što ga svrstava među najjača gospodarska središta u Hrvatskoj.

Područje grada Zadra iz ptičje perspektive

Navedeni brojevi, kao i oni koji govore o aktualnim kapitalnim ulaganjima svjedoče o strelovitom uzletu ovoga grada

koji se iz svake krize tijekom povijesti, poput Feniksa, znao uzdići, a to se dogodilo i nakon stradanja u Domovin-

skom ratu. Zadar je svrstan na prestižno drugo mjesto ugodnih gradova za život u državi, a smatra se i gradom najvećih investicija.

LUKA GAŽENICA

— Gospodarski razvoj Zadra temelji se na prometnoj povezanosti koja je zadnjih godina odlična zahvaljujući gradnji autoceste i četvertračne spojnice autoceste i luke Gaženica koja upravo ulazi u novu razvojnu fazu, tj. proširenje teretne luke za ro-ro brodove. Potpisani su ugovori o financiranju s Europskom investicijskom bankom i Njemačkom razvojnom bankom, a radovi počinju uskoro. Držimo da će izgradnjom spomenute luke Zadar postati važna poveznica srednje Europe i istočnoga Sredozemlja, odnosno činit će poveznicu sve do Sueza, kaže za *Maticu* Ivana Dadić, stručna suradnica za informiranje i protokol u Gradskoj upravi Zadra. Govoreći o novim projektima, koji će, nema dvojbe, dodatno preobraziti ovaj grad, Dadić je najavila skori završetak prve faze turističkoga projekta Punta Skala. Novi će turistički objekti prve goste primiti idućeg ljeta. Inače, riječ je o investiciji čije će obje faze stajati oko 150 milijuna eura. Na Punta Skali gradit će se hoteli s 4 i 5 zvjezdica, apartmansko naselje i više kongresnih dvorana.

Na Poluotoku, u njegovu obalnom dijelu koji pripada povijesnoj gradskoj jezgri, predviđena je gradnja više hote-

Luka Gaženica se u zadnje vrijeme naglo razvija

la kongresnog tipa i javne garaže koja će raspolagati s ukupno 3 000 mjesta. Dadić ističe kako su dvije garaže s 1 200 mjesta već izgrađene. Dodatnim oslobađanjem poluotoka od prometa, i to trajektnog i automobilske, još će se više moći valorizirati kulturno-povijesna baština i turistički potencijali, ističe Dadić.

Gotovo sve zone na kojima su se nalazile tvornice (Kemoplast, Vinilplastika, TIZ, Bagat, a moguće i SAS), postat će građevne zone, saznajemo u Gradskoj upravi. Gradnjom šetnice uz more, gradnjom novih zelenih površina, te atraktivnih urbanih rješenja javnih prostora kao što su to, primjerice, svima dobro poznate Morske orgulje i Pozdrav suncu, Zadar postaje sve poznatiji upravo po novim javnim prostorima. Da su posjetitelji iz cijeloga svijeta prepoznali povijesno-kulturno naslijeđe i nove javne prostore u Zadru, govori i podatak da su brojni svjetski poznati časopisi - *Guardian*, *Vogue*, *Observer*, *Irish Independent*, *National Geographic* i drugi, Zadar proglasili hit-odredištem u 2008. g.

INVENCIJA I HRABROST

U Zadru vjeruju kako je dobar zemljopisni položaj, odlična prometna povezanost, bogata povijesna baština i novi sadržaji, solidan potencijal za još jači razvoj. Ograničavajućih razvornih čimbenika zapravo i nema, čime se druge sredine ne mogu pohvaliti.

— Nije slučajno da upravo zadarski proizvod nosi u sebi najveći udio inte-

lektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj. Zadarski su gospodarstvenici svojom invencijom i hrabrošću, naime, učinili iskorak stvarajući moderan tehnološki proizvod. S jedne strane, imamo tradiciju visokokvalitetnih proizvoda tvrtki kao što su to Maraska, Adria, SAS, TCG metalni lijev, Tankerska plovidba i druge, a, s druge strane, ovdje je velik broj malih poduzeća i obrtnika koji svoje proizvode prodaju na zahtjevno zapadnoeuropsko tržište, kaže Dadić.

Država je u zadnje četiri godine za novu trajektnu luku Zadar osigurala čak 220 milijuna eura zajma, a sve govori da će se država pobrinuti i za osiguranje još 16 milijuna eura za isti projekt umjesto Lučke uprave, koja se trebala pobrinuti za taj dio financijske konstrukcije. Nova međunarodna putnička luka početak će se graditi vrlo skoro, a završena bi trebala biti za četiri godine. U punom pogonu na njoj će raditi 2 000 radnika.

Zahvaljujući ulaganjima u infrastrukturu Gaženice i produbljivanju morskog kanala Ždrijelac Zadar će postati glavni tranzitni i pretovarni lučki centar na Jadranu. Država je za taj projekt izdvojila više od 1,5 milijardi kuna, a značajna sredstva država je uložila u suvremenu četvertračnu brzu prometnicu koja u dužini od 17,6 kilometara spaja autocestu i Gaženicu. Zahvaljujući upravo toj prometnici Zadar je postao jedini grad u državi koji ima izravni spoj autoceste na buduću međunarodnu trajektnu, putničku, teretnu i ribarsku luku, odnosno dobit će spoj autoceste i samoga gradskog tkiva.

Zadar je, nema dvojbe, grad velikih projekata. Neki su tek završeni kao npr. novi bazen i velebna sportska dvorana na Višnjiku u kojoj se odigravao dio Svjetskoga rukometnog prvenstva. Dvorana zaokuplja pažnju svojom zanimljivom arhitekturom i dizajnom i sigurno je jedan od ljepših sportskih objekata u zemlji. ■

Nova gospodarska zona

“Lokomotiva” novoga gospodarskog razvoja, vjeruju u Zadru, bit će nova gospodarska zona na području Crnog u zaleđu grada, za koju već pristižu tzv. pisma namjere. Zona se prostire na čak 400 hektara zemljišta. Infrastruktura će stići do kraja ove godine, do kada se očekuju i priključci za plin. Naime, natječaj za ovaj infrastrukturni projekt već je otvoren, a vrijednost je natječajnih radova 21 milijun kuna. Izbor najboljeg ponuditelja obaviti će se u svibnju ove godine. Zona će, vjeruje se, stvoriti novih 2 000 radnih mjesta i biti motor budućeg razvoja. U Zadru se sustavno radi na odvodnji, zatim na izgradnji zaobilaznica koje će rasteretiti postojeće prometnice u gradskom središtu, a dalje ide i projekt “Jadran”. Samo u zadnjih šest godina u sustav odvodnje uloženo je oko 300 000 000,00 kuna.

ENG Zadar has seen an economic and development boom over the past decade. In Zadar they feel that a good geographic position, excellent transport connectivity, a wealth of historical heritage and new facilities are solid potential for even stronger development.

MOGUĆA SLOVENSKA BLOKADA PRISTUPANJA HRVATSKE U NATO

LJUBLJANA - Slovenski parlament je dvotrećinskom većinom glasova donio odluku o ratifikaciji hrvatskog protokola za ulazak u punopravno članstvo NATO-a. Za rati-

fikaciju je glasovalo 75 od prisutnih 86 zastupnika na sjednici, a jedanaest je glasovalo protiv. Odmah pošto je izglasan hrvatski pristupni protokol pojavile su se inicijative da se ta ratifikacija ospori putem suspenzivnog veta Državnog vijeća ili pak putem referenduma za koji se zalaže nacionalistička Slovenska pučka stranka. Ona bi morala u roku od sedam dana skupiti 2 500 potpisa, a onda u naknadnom 35-dnevnom roku još 40 000 potpisa da se referendum stvarno održi. Ako dođe do referenduma, to bi bila druga slovenska blokada Hrvatske, nakon blokade pristupnih pregovara s Europskom unijom, koja još traje.

PARCELE SE MORAJU POVEĆATI ZA NAJMANJE 10 HEKTARA

ZAGREB - Programom okrupnjivanja poljoprivrednog zemljišta u razdoblju od 2009. do 2021. godine želi se povećati prosječni poljoprivredni posjed u Hrvatskoj za prosječnih pet hektara i smanjiti broj proizvodnih parcela oko 50 posto. Nacrt programa okrupnjivanja poljoprivrednog zemljišta usvojila je Vlada. "Cilj je površinu poljoprivrednog zemljišta obiteljskih gospodarstava povećati na najmanje 10 hektara, a broj parcela sa sadašnjih prosječnih 17 smanjiti na osam ili devet", rekao je ministar poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja Božidar Pankretić. Prema podacima iz Upisnika poljoprivrednih gospodarstava, u Hrvatskoj je registrirano 155 505 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koji raspolažu s 888 216 hektara zemljišta ili 5,5 hektara u prosjeku po gospodarstvu. Uz njih, 3 462 zadruga, tvrtke ili obrta obrađuju 259 319 hektara ili prosječno 74 hektara. Usporedbe radi, prosječna površina obiteljskog poljoprivrednog posjeda u Njemačkoj je 43,7 hektara, u Austriji 19,1 hektar, u Sloveniji 6,3 hektara, a u Bugarskoj 5,1 hektar.

NAŠI KAMPOVI HIT NA NJEMAČKIM SAJMOVIMA

STUTTGART - Dva velika turistička sajma, koja su održana u posljednja dva tjedna u Utrechtu i Stuttgartu, bila su od velikoga značenja za kamperski turizam u Hrvatskoj. U sklopu održavanja turističkog sajma CMT u Stuttgartu, koji ima 225 000 posjetitelja i 1 850 izlagača iz 100 zemalja, predstavljen je kamperski vodič i vodič kamperskih odmorista ADAC-a za 2009. koji obuhvaća 17 europskih zemalja. Tom prigodom dodijeljena su i važna priznanja pojedinim kampovima,

među kojima se ove godine našao i kamp "Umag" tvrtke Istraturist. Kamp "Umag" tako je drugi kamp u Hrvatskoj, uz kamp "Zaton" u Ninu, koji je ušao u europsku prvu ligu te se može podičiti najvećim priznanjem za kvalitetu "ADAC Superplatz", odnosno od sada nosi oznaku "crvena ploča".

SVJEDOK ISTINE ALOJZIJE STEPINAC

ZAGREB - Dokumentarni film "Svjedok istine" koji govori o ulozi kardinala Alojzija Stepinca u spašavanju Židova tijekom Drugoga svjetskog rata prikazan je na tribini Hrvatsko slovo uživo u Hrvatskoj kulturnoj zakladi u Zagrebu. O filmu redatelja Ninoslava Lovčevića govorili su scenaristica Marija Peakić Mikuljan, urednik filma Miroslav Mikuljan i postulator kauze za blaženog Stepinca mons. Juraj Batelja. U filmu "Svjedok istine" Amiel Shomrony govori o svojem posredničkom radu u spašavanju Židova i njihove imovine tijekom rata između zagrebačkoga nadrabina Freibergera i kardinala Alojzija Stepinca. Amiel Shomrony, rođen kao Emil Ivo Schwarz u obitelji poznatoga zagrebačkog liječnika, za vrijeme Drugoga svjetskog rata bio je tajnik zagrebačkoga nadrabina Freibergera i njegova osobna povjerljiva veza s kardinalom Stepincem.

HRVATSKA VODI DOBRU MONETARNU POLITIKU

ZAGREB - Prema posljednjim bankarskim analizama, u Hrvatskoj se kao posljedica recesije i globalne financijske krize može očekivati pad gospodarske aktivnosti uzrokovan povlačenjem kapitala prema razvijenijim tržištima, no bez većih potreba za intervencijama iz inozemstva. Stručnjaci iz Raiffeisen banke u svojoj analizi ističu kako je Hrvatska zahvaljujući dobro vođenoj monetarnoj politici izbjegla izravno prelijevanje globalne financijske krize. Bankarski sektor raspolaže značajnim rezervama likvidnosti koje se upotrebljavaju u kriznim situacijama, poput pada štednje u listopadu prošle godine. Snižavanjem proračunskog deficita i fiskalna politika daje doprinos financijskoj stabilnosti, pa inozemna financijska pomoć Hrvatskoj još nije potrebna.

Novi BiH ustav u rukama domaćih političara

Različita tumačenja dogovora o preustroju države. Još je nejasno postoje li realni izgledi da na temelju tog dogovora bude donesen novi ustav BiH koji bi zamijenio postojeći, Daytonski

Milorad Dodik, Sulejman Tihić i Dragan Čović

Napisao: **Alenko Zornija**

Dogovor o novome modelu administrativne podjele Bosne i Hercegovine, što su ga potkraj siječnja u Banjoj Luci postigli lideri triju najjačih nacionalnih stranaka u ovoj zemlji, i dalje izaziva cijeli niz oprečnih reakcija. Još je nejasno postoje li realni izgledi da na temelju tog dogovora bude donesen novi ustav BiH koji bi zamijenio postojeći, Daytonski, s kojim BiH ne može računati da će jednog dana postati članica Europske unije. Kako je poznato, vođe SNSD-a Milorad Dodik, SDA Sulejman Tihić i HDZ-a BiH Dragan Čović usuglasili su se da Bosna i Hercegovina bude podijeljena na najmanje četiri teritorijalne jedinice koje bi imale vlastitu zakonodavnu, izvršnu i sudbenu vlast. Ovakva bi podjela zamijenila postojeći ustroj u kojem egzistiraju dva entiteta, Republika Srpska (RS) i Federacija BiH, plus Distrikt Brčko. Nova bi se podjela odnosila na tzv. središnju razinu vlasti, no jasno je da bi eventualna provedba dogovora morala utjecati i na način funkcioniranja središnjih državnih institucija BiH. S druge strane, postojeća organizacija vlasti na lokalnoj razini ne bi morala pretrpjeti važnije promjene. Ono što je postalo jasno odmah nakon

objavljivanja sporazuma trojice vođa činjenica je da su i Dodik i Tihić i Čović različito, svaki na svoj način, protumačili dogovorena načela. Konkretnije, dok su Tihić i Čović govorili o tome kako će se mijenjati postojeće entitetske granice, Dodik je u svojem stilu poručio da je Republika Srpska u svom sadašnjem kapacitetu neupitna. Ako je to točno i ako se ne budu mijenjale granice "srpskog entiteta" (primjerice na način da Srebrenica ili nekoć većinski hrvatski krajevi u Posavini izađu iz sastava RS), onda bi to značilo da se dogovor odnosi tek na podjelu sadašnje Fe-

Načelo ustrojstva uređenja BiH - Model Federacije BiH dostiže manji broj županija

deracije BiH između Hrvata i Bošnjaka. Nadalje, Dodik je odbacio i ideju po kojoj bi periferni dijelovi Sarajeva koji su sada u sastavu RS ušli u sastav budućeg Distrikta Sarajevo, u kojemu bi kao u glavnome gradu ravnopravno vlast obnašali Bošnjaci, Hrvati i Srbi. Jedino na što je lider Republike Srpske zasad pristao, kad je riječ o promjeni granica, jest eventualno povećanje sadašnjeg teritorija RS. Naime, on tvrdi da je RS u Daytonu zaključila za oko 0,5 posto teritorija, jer je dogovoreni omjer podjele između Republike Srpske i Federacije BiH bio 49:51 posto, a manjemu je entitetu navodno pripalo ukupno 48,5 posto BiH. Osim uvijek zanimljivih priča o teritorijalnoj (pre)kompoziciji BiH, uočljivo je da postoji i cijeli niz drugih pitanja na koje bi trebalo pronaći odgovore prije nego bi dogovor Dodik-Tihić-Čović bio pretočen u novi ustav BiH. Primjerice, raspodjela ovlasti između države i budućih teritorijalnih-federalnih jedinica ili praktična primjena načela konstitutivnosti svih triju naroda na cijelome teritoriju BiH. Naposljetku, činjenica je da tri stranke koje predstavljaju Dodik, Tihić i Čović nemaju ni u jednom od dvaju domova državnoga parlamenta potrebnu većinu za samostalno usvajanje predloženih rješenja, ma kakva ona bila. Ovaj podatak dobiva na težini s obzirom na činjenicu da su se sva tri lidera suočila sa snažnim kritikama oporbenih stranaka unutar vlastitih nacionalnih korpusa. Posve različito tumačenje dogovorenog u izjavama za medije karakteristično je nakon banjalučkog dogovora i svojevrsan je pokazatelj golemih problema koji stoje na putu donošenja novog ustava BiH. ■

ENG A deal hammered out in Banja Luka in late January by the leaders of the three most powerful national parties in Bosnia & Herzegovina on a new administrative division of the country continues to generate many contradictory reactions.

Potreba za energetsom neovisnošću

Kreće se u hitnu realizaciju povezivanja Hrvatske s mađarskim plinovodom u području Baranje, a ponovno su postale aktualne i priče o mogućnosti da Katar izgradi u Hrvatskoj terminal za ukapljeni plin

Napisao: Luka Capar

Svake smo zime već po pravilu svjedoci rusko-ukrajinskih "plinskih ratova", zbog kojih pati cijela Europa ovisna o ruskom plinu i ukrajinskom plinovodu. Ove je zime posljedice krize osjetila i Hrvatska, posebno naše gospodarstvo koje je bilo pod redukcijama i trpjelo je gubitke u i onako teškoj situaciji. Zbog manjka plina hrvatska Vlada uvela je restrikcije za velike potrošače.

Rješenja se nameću i predlažu iz godine u godinu, no izgleda kako je ovogodišnja kriza bila kap koja je prelila čašu, pa je Europska unija krenula u konkretizaciju velikog projekta plinovoda Nabucco kojim bi se osigurale dovoljne količine plina za Europu, kao i prijedlog za izgradnju malih lokalnih plinovoda kao podršku velikom projektu.

PREMA ENERGETSKOJ NEOVISNOSTI

Po pitanju hrvatske energetske neovisnosti poduzeti su i prvi koraci. Tako je Vlada donijela čvrstu odluku da se plinski

Predsjednik Uprave Plinacro-a
Branko Radošević

dio poslovanja izdvoji iz Ine, te da kako sada stvari stoje tvrtka Plinacro kao operator plinskog transportnog sustava Republike Hrvatske, kupi plinsko skladište Okoli. Također se kreće u hitnu realizaciju povezivanja Hrvatske s mađarskim plinovodom u području Baranje, a ponovno su postale aktualne i priče o mogućnosti da Katar izgradi u Hrvatskoj terminal za ukapljeni plin.

Iako su mnogi smatrali kako situacija s ukidanjem dotoka plina Europi ne

bi trebala potrajati s obzirom na to da je Rusiji, koja od energetskeg sektora i živi, u cilju da se stvar što prije riješi, i bili su djelomično u pravu, ovo je pokazalo koliko je Hrvatska jaka u svom energetskeg programu. Pokazalo se, smatraju neki, da je nesporna kada su alternativni pravci opskrbe energijom u pitanju.

Upravo se zato sve više spominju Nabucco i Plavi tok. Nabucco, koji podupiru i EU i SAD, usmjeren je na smanjenje europske ovisnosti o ruskom plinu tako da se okrenu opskrbi plinom iz kaspjskih zemalja. Tu je i Plavi tok, koji prolazi ispod Crnog mora. Gazprom je inače po izbijanju krize povećao slanje plina preko Bjelorusije i plinovoda Plavi tok koji plin cijevima dovodi do Turske, kako bi na taj način opskrbio Europu.

Bivši direktor Ine Davor Štern podsjetio je tih dana i na Veliku Geu, projekt koji je predložen prije njegova odlaska iz Ine, a koji je, kaže, odbijen iz njemu nepoznatih razloga. Riječ je o projektu zajedničke eksploatacije zemnoga plina iz Jadrana u Italiji i Hrvatskoj. "Po meni je taj plan najizgledniji ako Talijani još uvijek imaju dovoljno kapaciteta", kazao je Štern.

OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE KAO OPCIJA

Osim pronalaženja rješenja o alternativnim pravcima dovođenja plina u Hrvatsku, sve su glasnjia i razmišljanja o mogućnostima korištenja alternativnih izvora energije.

Hrvatska posjeduje velike količine obnovljivih izvora energije (OIE) na osnovi kojih može postići energetskeg neovisnost, bez da ovisi o uvozu nafte i plina, istaknuo je Nikola Čupin, predsjednik Udruge za razvoj Hrvatske u trenucima posljednje plinske krize. Tako je prema podacima iz 2006, ukupna pri-

Suvremeni LNG terminal

marna energija Hrvatske iznosila je 114 TWh (tervatasati). Od toga se 64 posto odnosilo na obnovljive izvore, dok je ostatak dolazio od nafte, plina i uvoza. Međutim, iskoristilo se samo **18 posto primarne 'zelene energije'**, i to većinom vodni potencijal i nešto malo šumske biomase. Potpuno neiskorišteni ostali su vjetar, solarna i geotermalna energija. Do danas se situacija nešto popravila, ali da bi se u potpunosti iskoristili OIE, potreban je potpuni zaokret u energetske i gospodarske politici, mišljenja je Čupin. Više od 40 posto hrvatskog teritorija pokriveno je šumom. Ulaže se velik trud da se dovede plin do Gorskog Kotara i Like umjesto da se iskoristi postojeće šumsko bogatstvo. Hrvatska je 2007. izvezla skoro 500.000 tona ogrjevnog drveta, koje se zatim koristi u stranim termoelektranama iz kojih mi uvozimo struju, upozoravaju zagovornici obnovljivih izvora energije. Hrvatska od 2,15 milijuna hektara poljoprivrednih površina spremnih za obradu, koristi svega 1,2 milijuna, a sko-

ro milijun hektara stoji neobrađeno. Kad bi se od toga samo trećina koristila za uzgoj uljarica, moglo bi se godišnje proizvesti 300.000 tona biodizela. Zato su sve glasnjiji zahtjevi za gradnjom kogeneracijskih postrojenja (isto-

dobno proizvodnja toplinske i električne energije) na OIE, koje bi imao svaki grad te gradnju toplinskih mreža. Ulaganja u mala postrojenja bila bi i do tri puta veća gledano prema jednom MWh električne energije. Ali umjesto uvoznika, postali bismo proizvođači energije, i to na temelju vlastitih resursa. Višak bismo izvozili, dao bi se novi zamah gospodarskom razvoju i otvorila bi se nova radna mjesta.

Sve glasnjija zalaganja za obnovljive izvore energije, posebno drvenu biomasu javljaju se i u Europskoj uniji, a pojedina manja mjesta napravila su i konkretne korake pa su postala energetske neovisna.

Za koju će se opciju Hrvatska opredijeliti vidjet ćemo, no jasno je kako treba postati što neovisniji o bilo čijem plinu, i proizvoditi vlastitu energiju. ■

ENG Every winter, as a rule, we are witness to Russo-Ukrainian "natural gas wars", which hurt all of Europe, dependent on Russian natural gas and the Ukrainian pipeline. The crisis has encouraged Croatia to take its first steps towards energy independence.

■ DOMOVINSKE VIJESTI

OBILJEŽAVANJE 16. OBLJETNICE "MASLENICE"

ZADAR - U sklopu obilježavanja 16. godišnjice vojno-redarstvene oslobodilačke operacije "Maslenica" u Kašiću u zadarskome zaleđu položeni su vijenci pokraj velikoga spomen-križa podignutoga 1996. u čast poginulim hrvatskim braniteljima u toj operaciji. U Kašiću se okupilo više stotina građana, mahom pripadnika ratnih vojnih postrojba koje su sudjelovale u operaciji "Maslenica" koja je počela 22. siječnja 1993. i trajala je do 28. siječnja te godine. U ime hrvatske Vlade vijenac je položio ministar mora, prometa i infrastrukture Božidar Kalmeta, a s njim u izaslanstvu bilo je i više saborskih zastupnika te župan Zadarske županije Stipe Žrilić. Tijekom same akcije poginulo je 18 hrvatskih vojnika, 158 ih je ranjeno, a poginulo je i troje civila. U obrani oslobođenog prostora tijekom veljače i ožujka 1993. povećan je broj poginulih. U akciji "Maslenica" oslobođeno je 13 sela u zadarskome zaleđu, morski tjesnac Novsko Ždrilo, zrakoplovna baza Zemunik, Zračna luka Zadar i brana Peruća kod Sinja. Akcijom je zapovijedao general Janko Bobetko, a operativni je zapovjednik bio general Ante Gotovina.

HRVATSKI VOJNI ČASNICI MEĐU NAJTRAŽENIJIMA

ZAGREB - Hrvatska danas ima više od 400 pripadnika Oružanih snaga u misijama diljem svijeta i time ne samo da se svrstava među najaktivnije članice međunarodne zajednice nego i vrlo konkretno pridonosi izgradnji mira i stabilnosti. Prema posljednjim izvješćima Ministarstva obrane, u mirovnim misijama Ujedinjenih naroda trenutačno su 133 djelatnika Hrvatske vojske, među kojima dva stožerna časnika te još 96 pripadnika u UN-ovoj operaciji na Golanskoj visoravni. Prema dugoročnim vojnim planovima do 2015. godine, angažman HV-a i dalje će biti vrlo intenzivan. Do 2010. planovi predviđaju da u mirovnim misijama UN-a sudjeluje najviše 150 pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, odnosno 50 pripadnika pojedinačno i jedna ili dvije postrojbe do veličine voda ili satnije. Sudjelovanje u međunarodnim operacijama sa 600 pripadnika u 2010. povećalo bi se na otprilike njih 700 u 2011. godini, a taj broj planeri MORH-a predviđaju do 2015. (uz mogućnost upućivanja više od 700 osoba nakon 2012.).

“Ja sam svoj majstor, moj jedini pravi projekt!”

Nagradu “Silvije Strahimir Kranjčević” za literarno stvaralaštvo iseljenika i njihovih potomaka dodjeljuje HMI-ova podružnica Rijeka. Prva nagrada za poeziju pripala je Vladi Franjeviću iz Lihtenštajna

Vlado Franjević ispred svoje umjetničke instalacije u Bosni

Razgovarala: Anči Fabijanović
Snimke: R. Mavar i zbirka V. Franjevića

Vlado Franjević rođen je 1963. u selu Martincu kraj Čazme. Svoje je literarne radove, a inače djeluje i kao likovni umjetnik te ima veliku podršku nove domovine, objavljivao u stručnim časopisima, zbirkama i antologijama te u ‘on line’ publikacijama na hrvatskom, njemačkom i engleskom jeziku. Izdao je i zbirku pjesama na njemačkom pod naslovom ‘Uraufführung’ (Pretpremijera).

Sudeći prema Vašoj biografiji najprije ste se priklonili likovnom, a zatim pjesničkom izrazu. Kako doživljavate taj svoj umjetnički put i što će u budućnosti prevladati?

— Oprostite, nisam siguran da riječ “prikloniti” ovdje najbolje odgovara onomu što se zapravo dogodilo... Ja nisam ništa izabrao ili se komu priklanjao, nego

sam bio sam, da se tako izrazim, od kreativne energije izabran! Često se ljudima događaju paralelno nekoliko talenata. Što može biti “sudba kleta” i “križ”, ali daka-ko i mogućnost vlastita “prosvjetljenja”, bazična mogućnost na kojoj se može izgrađivati najprije sebe samog kao kreativni individuum, a koji onda može biti u raznim službama pozitivnih predznaka društvenog života. Uvijek sam se bavio likovnom umjetnošću i uvijek sam bio poprilično pismen! Školovanjem sam dobio zvanje likovnog, a ne spisateljskog stručnjaka. Jedino je u tome razlika! Prevladati neće vjerojatno ništa, iako me za sada ima u poprilično mnogo stručnih knjiga likovno-umjetničkog karaktera, i to na međunarodnom planu. Tamo gdje mi nedostaju riječi, laćam se likovnih sredstava. I obratno!

Uvijek naglašavate da ste rođeni u Martincu kraj Čazme. Korijene se ne zaboravlja, zar ne?

— Martinac je malo selo sa samo još oko 75 duša, ali to mjesto ima svoje ime

- svoj identitet! Sad evo ispada da je baš to i takvo mjesto rodilo barem jednog, javnosti nešto zanimljivijeg, i u (pogotovo) međunarodnim razmjerima već poprilično poznatog kreativca. Ako mi dopustite, citirat ću, umjesto svojeg odgovora, ovdje riječi Rajke Poljak koja je o toj temi pisala za publikaciju “Improvizacije Vlade Franjevića, interpretacije Rajke Poljak”: “Možda si doista u nekim momentima života imao potrebu pobjeći od ‘martinačkih brazda’ u sebi. No, pada mi sad na pamet, kako su te brazde u stvari ‘dvosjekle’ sve dobro i sve zlo koje si u tom malom Martincu doživio, mislim da te trajno oblikovalo, urezalo svoj pečat, i bilo bi jako bedasto da od toga pokušavaš bježati – jer to bi zbilja onda bio bijeg od samog sebe...”

Imate vrlo dobar status u Lihtenštajnu, slali su vas i na put (u Peking, uz ostalo), dobili ste njihovu stipendiju... Kažite nešto o tim blagodatima.

— Slali su me već ne samo u Peking (ovog ljeta) nego su mi dodijelili godišnju stipendiju Savjetodavnog tijela za kulturu Vlade Kneževine Lihtenštajn, financijski potpomagali moja putovanja i sudjelovanja na izložbama, kultur-

nim razmjenama i likovnim kolonijama u Estoniji, Srbiji, Bugarskoj, Indoneziji, Kirgistanu, Njemačkoj, uvrstili moje ime i moja likovna djela u najvažnije stručne knjige... Najprije se ljudi koji dođu moraju sami znati otvoriti prema domaćinu i svojim vrijednim radom i zalaganjem zadobiti povjerenje. *Dođoši* moraju biti zainteresirani za zemlju u kojoj žive, biti spremni učiti i raditi na sebi samima i osloboditi se dakako kompleksa svakakvih vrsta, koje donose sa sobom. Obratno ne može funkcionirati! Ne može se očekivati da domaćin moli stranca da se upozna i sl.

Kad ste se javili na natječaj HMI-a za nagradu S. S. Kranjčević, napisali ste da ste sigurni da ćete pobijediti. Je li riječ o samouvjerenosti ili o nekoj vrsti štosu – da privučete pažnju?

— Naučio sam doista toga dosta u međuvremenu! Ova *fora* nije bilo puko napuhivanje i blefiranje. S vremenom znam vrijednosti onoga što radim. Naučio sam da smijem biti samouvjeren i da kao takav prije nađem sugovornike koji su onda spremni raditi sa mnom. Ja znam tko sam i što sam, imam rezultate, sve je dokumentirano, nisam onaj koji u Hrvatsku ili bilo kamo dolazi fantazirajući o nekim svojim uspjesima, a ne potkrepljujući to "fantaziranje" dokazima! Od dvaju svjetskih jezika kojima se vrlo dobro služim nisam nijedan učio u školi, a na njima držim predavanja ili vodim likovne tečajeve sa studentima umjetničkih škola, recimo, u Jordanu ili u Indoneziji. Došao sam u ovu priču kao *nobody*, kao nitko i ništa. Bez tate, mame, strica, ujne, punca il' kuma! Kao dvadesetpeto-

Danira Bilić, Vlado Franjević i Dragica Rajčić na zagrebačkom sajmu knjiga

godišnjak došao sam na njemačko govorno područje bez i jedne riječi znanja jezika, 2000. sam dobio nagradu potpore mladih pisaca interesne zajednice njemačkih pisaca u Njemačkoj.

Čudit ću se ako se nakon svega što sam naveo netko pita kako je moguće da budem jedan od samo triju europskih grafičkih dizajnera koji je 2006. izlagao plakat na međunarodnoj izložbi u J. Koreji a da uopće nisam grafički dizajner! Znete li da sam baš ja odveo akademskog slikara Zdravka Đereka 1994. i akademskog slikara Franju Matešina 2001. da se nakratko u Kneževom dvoru u Vaduzu druže s kneginjom Marijom od Lihtenštajna! Je li vam poznata činjenica da sam zajedno sa četvero svojih lihtenštajnskih kolega 2002. bio primljen kod javanskog Sultana Hamengku Buwono X. u njegovoj palači u Yogyakarta samo četiri dana nakon Stjepana Mesića i da je isti sultan s velikim zanimanjem primio moje svjedočanstvo o tome da sam i ja Hrvat. Sigurno se također ne zna da sam omogućio svojem lihtenštajnskom kolegi Arnu Oehrju da 2001. izlaže sa mnom u Muzeju grada Bjelovara i da 2005. zajedno sa njemačkom kolegicom dr. Heike Gässler nastupa na likovnoj koloniji u Tršću u Srbiji. Iako nikada do tada nisam bio u Srbiji ne samo da me se osobno tamo pozvalo nego mi se odobrilo da povedem i još nekoga sa sobom! To se zove povjerenje.

Zašto mi se pak vjeruje, ne znam. Znete li to možda vi? Ili netko drugi? Na grafičkom bijenalu 2004. ili 2005. u Splitu prvu je nagradu dobio japanski grafičar Masahiro Fukuda. Nisam siguran, ali možda je tomu kumovala činjenica da smo u Sofiji 2003. stanovali kratko vrijeme u istome stanu i da sam ga odveo u Hrvatsko veleposlanstvo u Bugarskoj. Doista ne znam, ali mislim da je tadašnji Veleposlanik u Sofiji, vrlo dragi mi i cijenjeni gospodin, slučajno isto tako iz Splita...

Mogao bih još mnogo toga nabrojiti... i sad vas ja pitam imam li na osnovi svega ovdje nabrojenog, ali i izostavljenog, uopće pravo ne vjerovati u sebe, biti pun samopovjerenja? Pa, ja sam svoj majstor, moj jedini pravi projekt! Već sam načinio čuda iz sebe, iako se to na prvi pogled ne može i ne da vidjeti. Moja me samouvjerenost ne čini, dakako, samo i isključivo simpatičnim. Neki me upravo zbog toga nemaju rado. Tako funkcionira čovjek u nama. Dakako, *štosan* sam također, znam mnogo zanimljivih priča, spontan sam... mediji žive od takvih tipova kao što sam - i ja! Biti danas najbolji slikar, umjetnik u tehničkom smislu, imati tehnike u malom prstu, to je samo jedan mali segment koji je važan za uspjeh. Ali ima toga još mnogo, vrlo mnogo onoga što se mora savladati a da se čovjek nametne, da se plasira, da ga se primijeti. ■

ENG An interview with versatile artist Vlado Franjević from Liechtenstein, recipient of the CHF award for poetry conferred on emigrants and their descendants.

Zeleni prsten metropole

Površinom od 3 078 km četvornih Zagrebačka je županija osma među hrvatskim županijama, dok s 309 696 stanovnika po popisu iz 2001. godine zauzima četvrto mjesto

Pokupsko Cerje: kapelica Sv. Petra i Pavla, izgrađenu 1932. godine

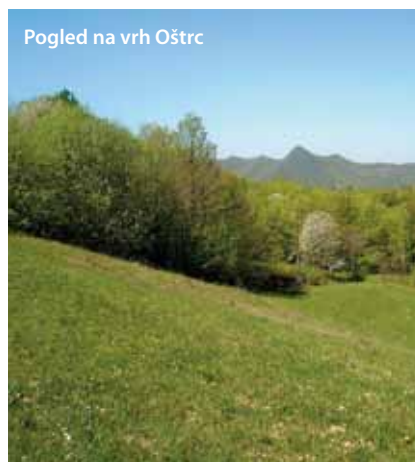
Piše: **Zlatko Ranogajec**

Zagrebačka županija, iako je ime dobila po glavnom gradu Hrvatske Zagrebu, teritorijalno ga ne obuhvaća, već se prstenasto širi oko Zagreba u smjeru zapada, juga i istoka. Pri podjeli Hrvatske 29. prosinca 1992. na 21 županiju (20 županija i Grad Zagreb sa statusom županije) Zagrebačka je županija bila teritorijalno podijeljena na dva odvojena dijela, istočni i zapadni, koje je razdvajao prostor Velike Gorice koja je tada bila uključena u Grad Zagreb. Kod posljednjih promjena županijskih granica koje je Hrvatski sabor donio 7. veljače 1977., Velika je Gorica priključena Zagrebačkoj županiji, čime su razdvojeni dijelovi povezani i dobivene su definirane granice Zagrebačke županije.

KONTINUITET OD 18. ST.

Površinom od 3 078 km četvornih Zagrebačka je županija osma među hrvat-

skim županijama, dok s 309 696 stanovnika po popisu iz 2001. godine zauzima četvrto mjesto. Zagrebačka županija ima gustoću naseljenosti od 101 stanovnika po kilometru četvornom, po čemu je šesta po redu. Zagrebačka županija ima dugi kontinuitet postojanja od 18. stoljeća, odnosno od 17. srpnja 1759., kada je carica Marija Terezija podarila grb i pe-

Pogled na vrh Oštrca

čatnjak. Taj dan se danas slavi kao Dan Zagrebačke županije, a tadašnji grb i danas je u uporabi. Tadašnja Zagrebačka županija bila je po teritoriju znatno šira od današnje i prostirala se na sjeveru od Varaždina do Gorskog kotara na jugu te Siska, Karlovca i Križevaca. Današnja Zagrebačka županija svojevrsni je prsten oko Grada Zagreba i prostire se od Slovenije i Žumberačkog gorja na zapadu pa do Hrvatskog zagorja i južnih obronaka Kalničkog gorja na sjeveru, Moslavine na istoku i rijeke Kupe na jugu. Zagrebačka županija, osim s Gradom Zagrebom i Slovenijom, graniči s više županija: Karlovačkom i Sisačko-moslavačkom na jugu, Krapinsko-zagorskom, Varaždinskom i Kopriivničko-križevačkom na sjeveru te Bjelovarsko-bilogorskom na istoku.

RELJEFNA RAZNOLIKOST

Iako ne spada među najveće županije, reljefna raznolikost njezino je značajno obilježje, pri čemu se izmjenjuju ravni-

ce i naplavne ravni s pobrdima i gora-
ma. Nizine su uz glavni vodotok Save, te
njezine pritoke Krapinu, Lonju i Odru.
Uz dominantnu Medvednicu, na zapadu
dominira Žumberačka gora, Samobor-
sko gorje i Plešivica, koja se u južnom
dijelu županije nastavlja prema Vukome-
ričkim goricama, dok na istoku županije
završavaju obronci Moslavačke gore. Od
povijesnih hrvatskih regija najizrazitije
je Turopolje po brojnim specifičnostima
i autohtonim obilježjima. Reljefna
struktura, a još više položaj u središtu
Hrvatske u okolici glavnoga grada de-
terminiraju i gospodarsku osnovu i ra-
zvoj županije.

Uz tradicionalnu poljoprivredu, koja
je u prošlosti bila značajna, tu je i vino-
gradarstvo u jaskanskome kraju. Više od
pola obitelji ima poljoprivredne posje-
de, a broj poljoprivrednih i mješovitih
kućanstava dvostruko je veći od hrvat-
skoga prosjeka. Ipak, zadnjih desetlje-
ća sve su značajnije industrija i brojne
uslužne djelatnosti koje su promijenile
gospodarsku i socio-ekonomsku sliku
županije. Uz brojne industrijske pogone
koji se sve više iz Zagreba dislociraju na
prostor Zagrebačke županije, u njoj niču
i nove industrije motivirane idealnom
lokacijom i prometnim položajem. Više
od 40 posto prihoda u BNP-u otpada na
industriju, a najveći dio ipak je vezan za
uslužne djelatnosti, među kojima, osim

Pogled s plešivičkog gorja na Medvednicu

prometa, turizam zauzima sve značajnije
mjesto. Osim toga, prostor Zagrebačke
županije postaje sve atraktivniji za sta-
nogradnju i gradnju kuća za odmor. Izu-
zetak je prostor Žumberka koji je pro-
stor snažne depopulacije zbog prometne
izoliranosti. Ipak, taj je kraj sve važniji
za odmor i rekreaciju i vikendaški turi-
zam, o čemu govori podatak da se oko
20% stambenog fonda na županijskom
području nalazi na Žumberku. Zaguše-
nost grada Zagreba prometom i oneči-
šćenim zrakom ljude sve više motivira
za naseljavanje brojnih naselja oko gra-
da Zagreba na prostoru prstena.

DEVET GRADOVA I 25 OPĆINA

Zagrebačku županiju čini devet grado-
va, te 25 općina. Gradovi su, po popisu
iz 2001. godine, imali: Dugo Selo 8 483.
st., Ivanić Grad 7 686 st., Jastrebarsko 5
329 st., Samobor 14 943 st., Sveta Ne-
djelja 1 225 st., Sveti Ivan Zelina 2 665
st., Velika Gorica 32 816 st., Vrbovec 4
850 st. i Zaprešić 17 186 st.. (broj se od-
nosi na naselje, a ne prostor lokalne sa-
mouprave). Općine su Bedenica, Bistra,
Brckovljani, Brdovec, Dubrava, Dubravi-
ca, Farkaševac, Dradec, Jakovlje, Klinča
Selo, Kloštar Ivanić, Krašić, Kravarsko,
Križ, Luka, Marija Gorica, Orle, Pisaro-
vina, Pokupsko, Preseka, Pušća, Rakovec,
Rugvica, Stupnik i Žumberak (sjedište u
Kostanjevcu).

Na prostoru Zagrebačke županije
nalaze se parkovi prirode Medvednica
i Žumberak i Samoborsko gorje, a naj-
viši vrh je Sljeme, visok 1035 metara, na
Medvednici po kojoj ide granica Grada
Zagreba i Zagrebačke županije. Drugi
vrh po visini je Sveta Gera u Žumbe-
račkom goru na granici sa Slovenijom,
visok 1178 metara.

Iako nijedan dio županije nije bio
okupiran, crta bojišnice u Domovin-
skom ratu bila je na južnim granicama
županije, a doprinos branitelja na crti
razdvajanja prema Banovini bio je ne-
mjerljiv. ■

Muzej turopolja u Velikoj Gorici

ENG Although it was named after the Croatian capital, Zagreb County does not include the City of Zagreb, but rather forms a ring to the west, south and east of the city.

Pjesma i ples iz domovine na dar australskim Hrvatima

Najstariji vinkovački KUD "Lisinski" od 9. do 23. prosinca boravio je na turneji po Australiji, gdje je pred prepunim gledalištem održao koncerte u Springvaleu, Geelongu, Melbourneu i Rockleu

Napisala: **Željka Lešić**,
Snimke: **arhiva KUD-a "Lisinski"**

Iz daleke Australije nedavno su se vratili članovi KUD-a "Lisinski", koji su svojim nastupom hrvatskoj zajednici donijeli kutak drage im domovine. Naime, na poziv i u organizaciji Mladeži HDZ-a Australije i pod pokroviteljstvom HDZ-a Zagreb, grada Vinkovaca, Vukovarsko-srijemske županije, kao i Zajednice kulturne i umjetničke djelatnosti (ZAKUD) pri Vukovarsko-srijemskoj županiji, od 9. do 23. prosinca u Australiji je gostovao najstariji vinkovački KUD "Lisinski". Slavonski su folkloraši bili gosti u australskim državama Victoria i Queensland. U državi Victoriji su pred prepunim dvoranama održana tri koncerta: u Hrvatskom katoličkom centru Duha Svetoga

u Springvaleu, Centru hrvatske zajednice u Geelongu te u Hrvatskom domu u Melbourneu. Vinkovački promicatelji hrvatske folklorne baštine uspješno su se predstavili s koreografijama iz Slavonije, Lindom, hercegovačkim plesovima, potom splitskim plesovima, te bunjevačkim i podravskim plesovima.

Tom su prigodom za goste iz Hrvatske priređeni službeni posjet i prijam u Generalnom konzulatu RH u Melbourneu, gdje ih je primio Antun Babić, novi generalni konzul.

BRISBANE, GEELONG, MELBOURNE...

Australaska je turneja započela u Brisbaneu, gdje je Hrvatska zajednica u Brisbaneu i na Gold Coastu bila domaćin vinkovačkom KUD-u od 9. do 13. prosinca. Bio je to prvi dio započete turneje koju

su organizirali Mladež HDZ-a Australije, Ogranak HDZ-a Brisbane i Centar hrvatske zajednice Rocklea. Prvi australski koncert KUD "Lisinski" održao je 12. prosinca u prepunoj dvorani Centra hrvatske zajednice u Rockleu. Potom su uslijedili koncerti u Victoriji. Prvi je održan 14. prosinca u HKC-u Springvaleu, gdje je nastupila i lokalna Hrvatska folklorna grupa "Zvonimir". Za članove HFG-a "Zvonimir" umjetnički voditelj "Lisinskoga", koreograf Danijel Šota, organizirao je tečaj folklor.

- Bio je to praktični tečaj na kojemu sam članovima HKC-a "Zvonimir" pojašnjavao pojedine koreografije, te im dao korisne savjete u vezi s narodnim nošnjama. Napomenuo sam im neka ne gledaju na naše originalne nošnje jer smo mi u drukčijoj situaciji negoli oni u iseljenu, te da je najbitnije to što čuvaju i njeguju hrvatsku folklornu baštinu. Posjetio sam još nekoliko folklornih grupa te, gledajući im probe, skrenuo im pozornost na sitne pogreške u načinu pjevanja i plesa, komponiranju nošnji uz njih i izradi tradicionalnih frizura. Kao voditelj državne smotre folklor "Vinkovačke jeseni", obećao sam im i daljnju suradnju i dolazak grupa iz Australije u Vinkovce - naglasio je Danijel Šota.

Gosti iz Vinkovaca predstavili su se zajednici kraćim nastupom i u društvenim prostorijama HNK Melbourne Croatia. Nakon toga krenuli su put Geelonga, gdje su se u pravome svjetlu predstavili našim sunarodnjacima u Centru hrvatske zajednice. Nastupila je tada i srednja skupina izvrsnih plesaca HKUD-a "Lado" iz Geelonga.

NEZABORAVNI SUSRETI

Oproštajni koncert održan je u prepunoj dvorani Hrvatskog doma u Melbourneu. Zajedno s izvrsnim folklorašima iz Vinkovaca, s dvije su se koreografije

predstavili i domaći folklorasi, "Mladi Hrvati iz Clifton Hilla". Nakon dojmljivog troipolsatnog koncerta održani su pozdravni govori organizatora, Mladeži HDZ, Marko Bajer, dok je u ime KUD-a "Lisinski" sve nazočne pozdravio predsjednik, Damir Čalić.

Nakon povratka, o doživljajima s turneje, predsjednik KUD-a "Lisinski" je rekao: "Bila je to naša najduža, ali i najudaljenija turneja. Trideset članova "Lisinskog" tijekom turneje obišlo je Hrvate koji žive u Australiji, održalo je četiri velika koncerta, što je bio i najvažniji dio turneje. Osim koncerata i radionica s domaćim KUD-ovima, imali smo vremena za razgledanje svih znamenitosti po kojima je Australija poznata, pri čemu su nam domaćini pružali svesrdnu pomoć. Nakon maksimalno ispunjenog dana, imali smo svakodnevno večernje druženje. Ovo je bila zasigurno jedna od naših najdojmljivijih turneja."

Riječi zahvale dragim domaćinima imao je i predsjednik ZAKUD-a pri Vukovarsko-srijemskoj županiji Stjepan

Nastup u Brisbaneu, slavonski plesovi

Đurković, koji je zajedno s članovima KUD-a boravio na australskoj turneji.

Za gostovanja u Australiji Vinkovčani su, uz nastupe i brojna druženja s našim iseljenim Hrvatima, razgledali mnoge kulturne znamenitosti i atraktivna turistička mjesta. Bila su to nezaboravna druženja domovinske s izvandomovinskom Hrvatskom, koja su se urezala

u sjećanje svih, a kako stvari stoje, nastavak druženja nastavlja se u drevnom gradu na Bosutu, u Vinkovcima. ■

ENG Vinkovci's oldest Culture & Arts Society, Lisinski, was on a tour of Australia from 9 to 23 December where it held concerts before packed houses in Springvale, Geelong, Melbourne and Rockle.

ISELJENIČKE VIJESTI

USTROJENA SAMOSTALNA SLUŽBA ZA HRVATE U INOZEMSTVU I KULTURU

ZAGREB - Slijedom Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija te diplomatskih misija i konzularnih ureda Republike Hrvatske u inozemstvu od 4. lipnja 2008. potkraj prošle godine ustrojena je Samostalna služba za Hrvate u inozemstvu i kulturu s tri odjela: Odjelom za hrvatske manjine u inozemstvu, Odjelom za Hrvate u inozemstvu i Odjelom za kulturu. Načelnikom Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu i kulturu imenovan je Petar Barišić, a načelnicom Odjela za hrvatske manjine u inozemstvu dr. sc. Jasmina Kovačević Čavlović. Načelnica Odjela za Hrvate u inozemstvu je Bernardica Periš, a pročelnica Odjela za kulturu Veronika Törnlöf.

KONCERT LADA U KATEDRALI SV. PARTIKA

AUSTRALIJA - Hrvatska folklorna grupa Lado iz Geelonga 13. se prosinca predstavila široj australskoj javnosti koncertom u melbournskoj katedrali sv. Patrika. Bio je to koncert na kojemu je Lado zablistao kao nikada do sada. Koncelebriranu svetu misu služili su melbournski nadbiskup Denis Hart i hrvatski svećenici Mato Križanac iz župe Clifton Hilla

i Ivica Zlatunić iz župe Springvale. Nakon svete mise započeo je koncert izvođenjem hrvatskih božićnih pjesama. Također je i mali pjevački zbor izveo nekoliko božićnih pjesama. S njima su zajedno pjevali i nadbiskup Denis Hart te novi hrvatski veleposlanik u Australiji Vicencije Biuk i generalni konzul Ante Babić, kao i većina nazočnih vjernika. Kraj fantastičnog koncerta publika je dočekala na nogama nagrađujući izvođače golemim pljeskom. (Ivan Čičak)

HRVATSKI FIZIČAR U TIMU BARACKA OBAME

SAD - Vijest "Jutarnjeg lista" da će se među ljudima Baracka Obame naći i 57-godišnji hrvatski fizičar dr. Davor Pavuna bit će potvrđena 23. veljače u Washingtonu. Obamin ministar energetike, nobelovac Steven Chu, i njegovi suradnici imenovali su Pavunu za jednog od recenzenta energetske projekata. Davor Pavuna diplomirao je na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu, a doktorirao na Sveučilištu Cambridge. Znanstveno se usavršavao u Francuskoj, Australiji, Americi i Indiji. Posljednje 22 godine živi u Lausannei, gdje je profesor fizike na Ecole Polytechnique Federale. Objavio je više od 150 znanstvenih radova te udžbenik o supravodljivosti na engleskom jeziku. Već je sudjelovao u evaluaciji projekata za američku Nacionalnu zakladu za znanost (NSF) te za EU, Kanadu i Koreju. Potencijalni je kandidat za ravnatelja Instituta Ruđera Boškovića u Zagrebu. To američko imenovanje velika je čast, ne samo za prof. Pavunu nego i za hrvatsku znanost općenito. (dšš)

Pod zaštitom sv. Nikole

“Prvi je problem nezaposlenost, potom zbrinjavanje mladih obitelji, važna je i prometna povezanost, jer nemamo nikakvu prometnu vezu sa Šibenikom, a s Kninom nas veže samo školski autobus”

Novosagrađena crkva
sv. Nikole u Kistanjama

ma nalazima u dubrovačkom arhivu, te na osnovi mimohoda sv. Vlaha u čast, na kojima sudjeluju i Janjevci s likom svojega zaštitnika - sv. Nikole, zna se kako su navedenu naseobinu podigli Hrvati iz Dubrovnika i Kotora kako bi preko nje trgovali sa svojim zaleđem.

SEDAK STOLJEĆA JANJEVA

Janjevci su u svojoj “starosti” dugoj više od sedam stotina godina prošli različite vlastodržce, ali su, i unatoč pravoslavlju – vrijeme srpske dinastije Nemanjića, Turaka te prve i druge Jugoslavije, uspjeli očuvati pripadnost Katoličkoj crkvi i hrvatskom narodu. Ipak, u želji da napokon ostvari velikosrpski program, Slobodan Milošević devedesetih godina kreće na otvorenu agresiju prema Republici Hrvatskoj pa će te okolnosti, nakon navedenih stoljeća “mira”, promijeniti prilike i za Hrvate u Janjevu.

— Je li, Latinu – kazuje Paško Grgić, Hrvat Janjevac iz Kistanja – rekao mi je moj dojučerašnji prijatelj Srbin na Kosovu, vi će da bijete našu braću u tvoja ustaška država, a mi vama ovde dozvoljavamo da trgujete. Treba sve vas, Lati-

ne! – podiže ispružene prste prema grkljanu i pomiče ih lijevo-desno.

Tako se dugogodišnji suživot *Grka i Latina* na Kosovu blizilo kraju.

Janjevci – kazuje don Nikola Dučkić, župnik u Kistanjama – još od 1947. periodično odlaze prema Zagrebu, ali Janjevo im je i dalje bila matična baza. No, kad se pritisak počeo povećavati – nastavlja – prve kontakte imao sam 18. siječnja 1992. s predsjednikom Sabora Žarkom Domljanom. Bilo je govora o našem naseljavanu negdje na potezu od Varaždina do Kutine ili čak u Istri. Nakon “Oluje” – 1996. ponudili su nam Kistanje. Pristali smo, ali bio je problem s ulaskom u tuđe kuće jer smo mi htjeli teren od hrvatske države kako bismo stvorili Novo Janjevo. Tek kad je hrvatska Vlada u drugom valu doseljenja dodijelila zemlju za kuće, bilo je jasno da Kistanje postaju naše stalno i jedino odredište.

KAFIĆI PUNI LJUDI

Tako su se Hrvati iz Janjeva našli u novim okolnostima. Doselili su se u svoju matičnu državu, a u neposrednom susjedstvu živjeli su domicilni Srbi – pre-

Napisao i snimio: **Zvonko Madunić**

Na prostranoj zaravni Dalmatinske zagore, zvanoj Bukovica, pedesetak kilometara od Šibenika i dvadesetak od Knina, na pola sata hoda od rijeke Krke, smjestilo se naselje Kistanje. Navedena činjenica za stranice našega lista i ne bi imala neku važnost da na prostoru mjesta ne žive doseljeni janjevački Hrvati koji su se od 1997. pa dalje kontinuirano naseljavali iz kosovskog naselja Janjeva, udaljenog petnaestak kilometara od Prištine.

Kako bi na samom početku otklonili moguću zbrku, valja znati da se Janjevo na Kosovu prvi put spominje 1303. u pismu pape Benedikta IX. barskom biskupu Marinu. Iz tog podatka, a i pre-

Mali pastiri

Janjevačke obitelji bogate su djecom. Obitelj Augustina Jozića ima osmero djece (na slici šestero)

težito stariji. Sa Srbima su i na Kosovu, prije spomenutih događaja, tolerantno živjeli.

Na praznim ulicama Kistanja tražimo sugovornika. Nigdje nikoga! Tek ... Gostionice (birtije – kako ih oni zovu) i kafići puni ljudi. Nekoliko skupina igra karte za stolovima, drugima je šport u prvom planu, treći lamentiraju o politici, četvrti su najžučniji i ...

— Glavni je problem u nekretninama – više jedan. – Obećali su nam prije dolaska kako ćemo kuće dobiti u vlasništvo, a mi smo danas po statusu vlasnici korisnici. – Tako je – dobacuje drugi – nemamo nekretnina i ne možemo podići hipotekarni kredit. – Naša tradicionalna proizvodnja bižuterije i nakita – umeće se novi glas – koju smo imali na Kosovu, više nije konkurentna kineskoj robi i ovisimo o pukom preživljavanju nakon turističke sezone.

— Hrvati su u Janjevu imali nekretnine i proizvodnju – započeo je Tomo Berišk, vijećnik u Općinskoj skupštini Kistanja. – Ovdje nemaju ništa od toga, a jedno uvjetuje drugo. Stoga je prvi problem nezaposlenost; potom zbrinjavanje mladih koji zasnivaju nove obitelji, a to je među Janjevcima u ranoj fazi života; važna je i prometna povezanost, jer četiri tisuće žitelja Općine Kistanje, među kojima Janjevaca ima 1 250 nemaju nikakvu prometnu vezu sa Šibenikom, a s Kninom nas veže samo školski autobus – tužno će.

Općinom Kistanje vlada srpska

stranka, a Hrvati, od deset vijećnika, imaju trojicu zastupnika. U Poglavarstvu, od pet članova, jedan je Hrvat. Ipak... – U Vijeću se – nastavlja Berišk – raspravljalo o nezaposlenosti i zaključeno je da, dok ne stignu ulaganja, valja podijeliti općinsko zemljište zainteresiranim obrađivačima. U tome smislu išlo je 120 zahtjeva Općine prema Šibensko-kninskoj županiji. Zapelo je u Županiji i to je ono što boli nas Hrvate iz Janjeva.

I lokalni politički čelnik – Roko Antić razočaran je: – Prije izbora svi obećavaju, ali rezultat toga je iseljenje petnaestak janjevačkih obitelji iz Kistanja. Uz navedeno, tu su problem i mirovine

koje su ostvarene u Srbiji, a koji je, bez državnog angažmana, nemoguće riješiti. Ipak, neki su učinili iskorak. Obitelj Augustina Jozića, koja ima osmero djece (Filip, Marija, Nikola i Marko izvrsni su *tekvandoaši*), probleme oko egzistencije dijelom je riješila uzgojem stada od stotinu pedeset koza.

Ali ima i problema... – Financijski su učinci vrlo slabi. Već mjesecima nemam zarade, jedino što imam jest dovoljno mesa, sira i mlijeka. Za njega kao i za drugih šest janjevačkih obitelji, koje se bave stočarstvom problem je u nekretninama koje nemaju, a obližnji im ih Srbi ne žele dati u najam ili na koncesiju, a država je spora.

— Budućnost? – novi je upit. – Stočarstvo! – odlučno će, dok više sinovima – pastirima da "zapru" (zaustave) stado kako bi ga snimili. – Kad bi riješio nekretnine, išao bih na povećanje. Od ovoga se posla može živjeti, ali svi ukućani moraju biti angažirani. Valja musti, čuvati od čagljeva i vukova, i ostale stvari.

OBITELJI BOGATE DJECOM

Janjevci su oduvijek poznati po obiteljima koje su izuzetno bogate djecom. Nitko se očito ne brine o tome kako ih se jedino u župi Kistanje godišnje krsti oko 25, dok je umrlih samo 4 do 5. Razmišlja li uopće netko o tome kako bi možda valjalo pomoći majkama koje su rodile brojnu djecu ili će uobičajene pohvale i riječi divljenja ostati samo izgubljena jeka umiruće nacije. ■

Don Nikola Dučić, župnik u Kistanjama, pokazuje sliku koja prikazuje Janjevo na Kosovu

ENG A report from Kistanje, a municipality in Šibenik-Knin County that is home to 1,250 Croatians from Janjevo in Kosovo, who moved to Croatia in the later 1990's fleeing Slobodan Milošević's reign of terror in Serbia.

OTVOREN ZAVOD ZA KULTURU VOJVODANSKIH HRVATA

VOJVODINA - "Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata bit će u budućnosti kolekcionar svih onih kulturnih dragocjenosti koje je hrvatska zajednica stoljećima posijala na području naše pokrajine. Sa zadovoljstvom otvaram Zavod Za kulturu vojvođanskih Hrvata". Ovim je riječima predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine Bojan Pajtić 23. siječnja otvorio prostorije Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, nove profesionalne institucije koja će u području kulture pridonositi očuvanju nacionalnog identiteta hrvatske manjine. Aktivnosti Zavoda bit će usmjerene na očuvanje i promicanje kulture hrvatske zajednice, rekao je ravnatelj Zavoda Tomislav Žigmanov i istaknuo trud svih koji su sudjelovali u stvaranju Zavoda. Riječ je o trećoj hrvatskoj profesionalnoj instituciji koju će financirati domicilna država, točnije, Izvršno vijeće Vojvodine. (www.subotica.info)

PRVI GUPČEV BAL U TAVANKUTU

VOJVODINA - Prvi Gupčev bal u Tavankutu održan je 7. veljače u dvorani OŠ "Matija Gubec". Organizator bala bilo je tavankutsko HKPD "Matija Gubec", a prethodilo mu je predstavljanje trećega izdanja Gupčeve lipe, kronike HKPD-a "Matija Gubec", u kojoj su sadržane njegove brojne realizirane aktivnosti u 2008. godini. Bal je otvorio pozdravnim govorom predsjednik HKPD-a Ladislav Suknović. U glazbenom programu nastupili su domaćini Tamburaški orkestri HKPD "Matija Gubec" i gosti iz Hrvatske – KUD "Ivan Goran Kovačić" iz Velike. Na balu su, uz članove Društva, bili mještani Tavankuta i okolice, gosti iz Gornje Stubice te uzvanici. Balu su nazočili dogradonačelnik Subotice Pere Horvacki, predsjednik HNV-a Branko Horvat, predsjednik DSHV-a Petar Kuntić, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Tomislav Žigmanov, predsjednik Savjeta MZ Mirko Godar, vlč. Franjo Ivanković te predstavnica HMI-a Marija Hećimović.

VELIKO PRELO U SUBOTICI

VOJVODINA - Oko 1 500 gostiju, uglavnom Hrvata iz Subotice i okolice, okupilo se u subotu 31. siječnja navečer na tradicionalnom bunjevačkom "Velikom prelu", najvećoj pokladnoj manifestaciji bačkih Hrvata. Uz domaće glazbene skupine goste su zabavljali pjevači Miroslav Škoro i Goran Karan, nastavljajući tradiciju pokladnih gostovanja najpoznatijih hrvatskih glazbenika među bačkim Hrvatima. Subotičko "Veliko prelo" otvoreno je interpretacijom "preljske pisme" - "Kolo igra, tamburica svira" - prvi put izvedene 1879. godine, kada je ova manifestacija u organizaciji "Pučke kasine" prvi put javno održana. Među gostima su bili predstavnici diplomacije, lokalne samouprave, Katoličke crkve, poznate osobe političkog i društvenog života grada i hrvatske zajednice. Uz glazbeni i folklorni program imali su prigodu uživati u bogatoj trpezi, bunjevačkim specijalitetima, kao i izboru za najljepšu djevojku u narodnoj nošnji - "prelju". Uz žetvene svečanosti - Dužijancu - "Veliko prelo" je najznačajnija manifestacija kulture i običaja bačkih Hrvata. (HRT web)

GRADIŠĆANCI U POSJETU MATICI

ZAGREB - Hrvatsku maticu iseljenika posjetio je Stipan Krizmanić, načelnik općine Hrvatski Židan. Hrvatski Židan smješten je u gradišćanskom dijelu Mađarske i ima vrlo aktivnu hrvatsku zajednicu koja se može pohvaliti svojim međunarodnim folklornim ansamblom "Gradišćanski Hrvati", kazališnom skupinom koja će ove godine nastupiti na XV. Danima hrvatskoga pučkog teatra, rock-bendom "Mlada generacija" i dr. Nakon razmjene informacija o programima i radu, dogovoren je nastavak suradnje koja je prijašnjih godina bila intenzivna ali je u zadnje vrijeme bila zamrla. Zagrebačkom sastanku nazočio je Nenad Breka, dugogodišnji suradnik u kulturnim programima Hrvatskoga Židana. (M. Hećimović; foto: Ž. Paro)

62. HRVATSKI BAL U BEČU

AUSTRIJA - Ovogodišnji Hrvatski bal u Beču bio je jedan od najuspješnijih u povijesti ove tradicionalne priredbe. Oko 1 000 ljudi sudjelovalo je na balu na kojem je goste zabavljalo deset glazbenih sastava, izjavio je Petar Tyran u ime koordinacijskoga odbora za organizaciju Hrvatskoga bala. Poštujući ovogodišnje geslo "Beč - Bratislava - Zagreb", na balu su svirale hrvatske grupe iz svih triju zemalja, Austrije, Slovačke i Hrvatske. Posebna atrakcija bilo je otvaranje, za koju je zaslužan FA "Črip & prijatelji" iz Devinskoga Novoga Sela u Slovačkoj. Ansambl je pokazao, posebno za ovu prigodu sastavljen, novu koreografiju "Fašenska zabava" (Fašnička zabava). Bio je to splet pjesama i plesova iz svih četiriju hrvatskih sela u Slovačkoj (Devinsko Novo Selo, Hrvatski Grob, Čunovo i Hrvatski Jandrof). Tibor Jugović, predsjednik Hrvatskoga centra, a ujedno i Hrvatskoga gradišćanskoga kulturnoga društva u Beču, spomenuo je ponos zbog nazočnosti na balu novoga austrijskog ministara poljoprivrede, gradišćanskog Hrvata Nikija Berlakovića. (dšš)

Hrvatski kalendar 2009. Croatica, Budimpešta

Kalendar u životu Hrvata u Mađarskoj imaju dugu tradiciju izlaženja, koja se nastavlja i u trećem tisućljeću. U prvom redu zahvaljujući, danas, izdavaču Croatici Kft. i našim hrvatskim samoupravama omogućeno je da oni dospiju u hrvatske domove.

U Hrvatskom kalendaru za 2009. godinu, koji je uredila Branka Pavić Blažetin, možete, uz kalendarski dio popraćen crtežima najuspješnijih učenika koji su se natjecali na državnom na-

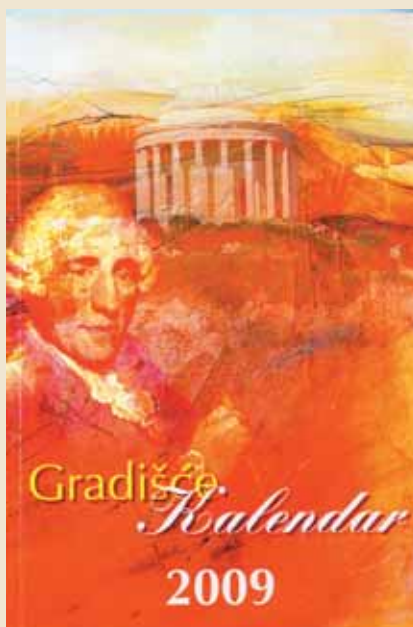
tjecanju Croatiade u kategoriji likovnih ostvarenja, naći niz zanimljivih napisa. Tako se čitateljima obraća pozdravnim slovom predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp, a potom ih pozdravljaju prekrasni stihovi Jože Đurica "Međimurski mužikaši". Đuro Franković donosi prinos naslova "Informburo naši su učitelji rekli ne", te zanimljivi prikaz "Zaboravljeni budimski Kalendar slovinski ... iz 18. stoljeća", dok iz pera Istvána Schauera čitamo zanimljivu priču o granicama, teškim godinama, ljudima koji su živjeli u teškim vremenima uz granicu. Tu je i poduži napis Tomislava Vukovića naslova "Glasila zaljubljena u Hrvatsku" u kojem predstavlja manjinski tisak u Europi te pjesma o "Santovu" Miše Jelića kao i krasan prinos Živka Mandića "Santovačka sveznarica" te "Sve u cviju u našem Bi-

kiću". Za Hrvatski kalendar pišu i Laslo Kiralj o plodnom životnom putu Miše Mandića iz Čaviolja i Živko Gorjanac o kantu crkve svetog Antuna u Baji. Nisu ostali nezabilježeni ni najznačajniji politički događaji pa tako ni Dan Hrvata 2008. o kojemu piše Stipan Balačinac dok Tiema Horvat piše o mladim petroviškim djevojkama koje su svoj dom našle na američkom kontinentu. Tu je i dječji prilog "Zavičaj". Marko Dekić upoznaje nas s kulturnim djelatnikom Matom Filipovićem rodom iz Kačamara koji od gimnazijskih dana živi u Budimpešti. Uz narečeno tu je još niz zanimljivih napisa, a ništa manje zanimljiv nije ni fotografski dio Hrvatskog kalendara, svojevrsna slikovna kronika godišnjih aktivnosti, portreti ljudi i naselja, Hrvata u Mađarskoj. (Branka Pavić Blažetin)

"GRADIŠĆE" KALENDAR I LJETOPIŠ GRADIŠĆANSKIH HRVATA 2009.

Hrvatsko štamparsko društvo, Željezno

"Hrvatsko štamparsko društvo u Željeznu", važna udruga gradišćanskih Hrvata u Austriji objavilo je 96. almanah "Gradišće" kalendar, za 2009. godinu. Ovaj je godišnjak-kalendar sastavni dio kulture i pismenosti gradišćanskih Hrvata i bez njega se ne može pristupiti proučavanju povijesti ove narodne manjine. Prvi je dio knjige kalendar tradicionalnog tipa, s prostorom za bilješke. Ostali dijelovi almanaha posvećeni su kulturno-povijesnim, književnim, znanstvenim, sportskim i društvenim temama. Uvodna tematska cjelina posvećena je velikom skladatelju J. Haydnu. Pod naslovom "Jožef Haydn - njegova dob i mi", objavio je esej Feri Sučić, dugogodišnji urednik "Gradišća", poznati skladatelj popijevki, zborovođa, pjesnik i cijenjeni narodnosni djelatnik. Hanes Lasaković

upozorio je svojim člankom "Joschi" na "novi CD gradišćanske grupe 'Heigeign'" koja se oslanja na Haydnovu glazbenu baštinu. Treći prilog pripada pjesništvu. Jakov Pinterić objavio je nadahnutu poemu "Haydn i Esterhazy".

Ostale su tematske cjeline: "U zrcalu povijesti", "U zrcalu školstva", "U zrcalu vjere", "U zrcalu izdavačke djelatnosti", "U zrcalu jubilejev", "U zrcalu svakidašnjice". Posljednji tematski blok posvećen je djeci pod naslovom "Buba familija. Ditinstvo".

Ovogodišnje "Gradišće" uredila je Ingrid Klemenčić, prosvjetna djelatnica iz Koljnofa, velikoga gradišćanskohrvatskog sela u Mađarskoj. Njezin je zadatak bio težak s obzirom na značenje i dosege ranijih izdanja ovog almanaha. Kolegica Ingrid pokazala se dorasla poslu kojega se prihvaćala. (Đuro Vidmarović)

Pokladno orgijanje mohačkih buša

Iz svoje pradomovine mohački su Šokci donijeli sa sobom i pokladne običaje prerusavanja. U pisanim dokumentima buše u Mohaču spominju se prvi put u jednome crkvenom dokumentu iz 1783. godine

Zastrašujuće maske, rogovi, bunde, buzdovani, klepke, čegrtaljke ...

Napisala: **Branka Pavić-Blažetin**

Snimili: **Stipan Balatinac i Béla Szőkőcs**

Pokladama nazivamo razdoblje od Bogojavljenja do korizme, obilježeno različitošću običaja usredotočenih oko pokladnog utorka. Zima zamjenjuje proljeće, mijenja se priroda, a mi, stavljajući obrasce na lica, štujemo običaje predaka koji su nekada davno bili načini i oblici ponašanja kroz koja su oni čuvali povijest, krajeve iz kojih su došli, davne starine i svoju dušu.

Danas običaji predaka, pa time i mohačke poklade, o kojima je ovdje riječ, dobivaju sasvim drugu dimenziju, vrijeme je ovo trećeg tisućljeća u kojemu,

prerusavajući se i oblačeći maske, često zaboravljamo kako su poklade i pokladni običaji nekada u Mohaču bili način i filozofija života, duboko ukorijenjeni u tradiciju i srca tamošnjih šokačkih Hrvata.

Izvlačeći stare škrinje, oni i danas u predvečerje poklada provjeravaju njihov sadržaj, okupljaju se u skupinama i oblače odijela, maske, bunde, vade buzdovane, klepke, čegrtaljke ...

MOHAČ GRAD NA DUNAVU

Mohač, grad na obali Dunava u mađarskom dijelu Baranje, desetak kilometara od hrvatske granice, od kraja 17. stoljeća i grad je u kojemu žive šokački Hrvati koji se naseljavaju nakon oslobođe-

nja grada od Turaka 1687. godine. Od nekad mnogoljudne hrvatske zajednice danas ih je malo u Mohaču, gradu koji ima gotovo dvadesetak tisuća stanovnika. Ondje Šokci imaju Čitaonicu mohačkih Šokaca koja ima svoju bušarsku grupu 'Poklada', Hrvatsku manjinsku samoupravu te svete mise u franjevačkoj crkvi svetoga Antuna.

Danas je Mohač najpoznatiji po bušama, pokladnom običaju, šestodnevnom veselju koje u grad na Dunavu dovede i do šezdeset tisuća radoznalih posjetitelja. Buše su danas zaštitni znak Mohača

Kreće pohod buša mohačkim ulicama uz zaglušujuću buku

Legenda o bušama

Ni pod svojim jarmom Turci nisu uspjeli pokoriti mohačke Šokce koji su se skrili na mohačkom otoku čekajući vrijeme kada će potjerati neprijatelja. I tako jedne noći stari Šokac usne čudan san nakon kojega je kazao: obucite se u svoje kožuhe, na lice stavite maske, u ruke sve ono što izaziva buku i pođite na Turke. Kako su praznovjerni, povjerovat će da nas je sila pa će poći u bijeg. I tako su Šokci prešli noću Dunav u čamcima i otjerali Turke.

Buše se voze u kolima

i njegov izvozni proizvod, poznat diljem Mađarske i svijeta. Velika gradska turistička atrakcija u čijoj provedbi sudjeluju i tamošnji Šokci, Hrvatska samouprava, Čitaonica mohačkih Šokaca, KUD Zora i KUD Mohač, orkestri mohačkih Hrvata, kojih ima više, a najpoznatiji je Tamburaški orkestar 'Šokadija', te mnoštvo naših sunarodnjaka koji se oblače u stoljetne larfe i kožuhe predaka.

DREVNI ŠOKAČKI OBIČAJI

Mohački su Šokci iz svoje pradomovine donijeli sa sobom i pokladne običaje prerusavanja. U pisanim dokumentima buše u Mohaču spominju se prvi put u jednome crkvenom dokumentu iz 1783. godine. Tada se spominju muškarci koji se za vrijeme poklada vesele i pri tome nedolično ponašaju, orgijaju, što Crkva oštro osuđuje. Potiče se zabrana običaja, koji se još potkraj 19. stoljeća smatrao skandaloznim i prostačkim, te se početkom 20. stoljeća gotovo ugasio. A onda su ugostitelji i lađari zapazili kako se povećava broj ljudi u gradu upravo za vrijeme ophoda mohačkih Šokaca, te se običaj počeo sve više njegovati kao gradska turistička atrakcija.

Obrazina, maska, larfa ili, kako Šokci kažu, kapa, zaštitni je znak svakoga bušara. Ima svakakvih maski, golemih i teških u raznim bojama, i strašnoga izraza s mnogo rogova raznoraznih životinja, ovnova, volova... Na drvenu masku dolazi kapuljača od ovčjega krzna koja pokriva glavu. Pravi buša u tajnosti sam pravi masku, najbolje od vrbina drveta, te u danima pokladnog veselja ne smije

otkriti lice. Obučen u izvrnuti životinjski kožuh glasa se neartikuliranim glasovima "bao-bao".

OPHOD NA POKLADNU NEDJELJU

Povorke na ulicama, s bušarskim grupama, kako iz samoga Mohača, tako i iz svih ostalih dijelova Mađarske u čamcima prelaze Dunav i kreću prema glavnome gradskom trgu. Slijedi veselje. Predstavljanje i pozdrav gradonačelnika, potom veliko pokladno šarenilo. Navečer se pali lomača, pokapa i spaljuje poklada, buše plešu oko vatre, a veselje traje do rano-ga jutra jer za vrijeme "poklada" sve je dopušteno. Ponedjeljak je dan odmora, a onda se u utorak posljednjim snaga-

ma još jednom ponavlja nedjeljna koreografija i tjera zima. Doduše, sada mnogo intimnije s mnogo manje posjetitelja sa strane, pravo je to slavlje Mohačana. Ide se od kuće do kuće tjerajući zle sile zime, čuvajući stoku od uroka i zazivajući plodnost. Kreće se od Čitaonice mohačkih Šokaca, skupina "Poklada" ide do šokačkih kuća koje ih čekaju otvorenih dveri, s kolačima i 'fanjkima' na stolu. Domaćinu se zaželi dobra godina, pepelom se zapraše prag i štala, te životinje, ako ih još ima u njoj, tjeraju se zli duhovi, žene se povlače za kosu, pleše se zajedničko kolo, muškarci se međusobno natječu, a sve uz nesnosnu buku i podvikivanje strašnih bušara... ■

Navečer se pali lomača, pokapa i spaljuje poklada, a buše plešu oko vatre

ENG Mohács, a town in the Hungarian part of the Baranja region, some ten kilometres from the Croatian border, has since the 17th century been home to Croatians who settled there after it was liberated from the Turks. From their old homeland they brought ancient customs that remain to this day a great tourist attraction.

“Kozarstvo je isplativo i ima budućnost”

Vlasnici farme Mirna i Ranko Martinović prije 18 godina stigli su u Istru iz Zagreba, rodilo im se drugo dijete i bili su željni čistoga zraka i mirnoga okruženja...

Ranko i Mirna Martinović, vlasnici stada od 50 njemačkih srnastih koza

Napisala i snimila: **Jasminka Kalčić**

Da budem potpuno iskrena, gotovo sam pola sata lutala tražeći imanje obitelji Martinović nadomak Medulinu. Doista su potpuno odvojeni od gužve i turističkoga ludila poznatoga istarskog mjesta, koje je takvo čak i sada, zimi. Pažljivo vozeći iza terenca kojim je na kraju Ranko Martinović morao doći po mene, šumskim smo se puteljcima drmusavo približavali farmi. Nakon dva kilometra i dvadesetak minuta vožnje ugledala sam nekoliko kuća i začula glasanje koza...

Vlasnici su ovih predivnih životinja Mirna i Ranko Martinović. Prije 18 godina stigli su u Istru iz Zagreba, rodilo im se drugo dijete i bili su željni neonečišćenoga zraka i mirnoga okruženja. Upoznali su kraj, kupili zemlju nedale-

ko od Medulina i počeli - uzgajati nojeve. Znali su da je to kvalitetno i zdravo meso, no kako je to u Hrvatskoj, proizvodnja i otkup gotovo uopće ne postoje, nisu imali potpore i na kraju su shvatili da samo takva proizvodnja i neće biti dostatna za uzdržavanje obitelji. Nabavili su stoga srnaste plemenite koze koje su podjednako isplative i za proizvodnju mlijeka i mesa. U prosjeku daju dva jarića te 500 litara mlijeka u laktaciji. Danas su Martinovići jedini istarski uzgajivači koza s ekološkom markicom, a u ekološki su registar za kozarstvo i poljoprivredu upisani od 2004. godine.

ŠTO ZAPRAVO ZNAČI EKOLOŠKO KOZARSTVO?

Pravilnikom o ekološkoj proizvodnji životinjskih proizvoda propisana su pravila za uzgoj koza. Najbitnije je pravilo da se u ekološkoj proizvod-

nji nastoje minimalizirati štetni učinci za okoliš. Stoga Pravilnik propisuje površinu pašnjaka, prostor u staji, zaklon od nevremena, blizinu vode... Prema podacima Hrvatskoga stočarskog selekcijskog saveza, u Istri ima 1 500 registriranih koza. U odnosu na 80 000 grla koza u Hrvatskoj, vrlo malo. No, ako znamo da ne postoji organizirani otkup kozjeg mlijeka te da se lokalne vlasti gotovo uopće ne trse da povećaju potporu kozarima, sve je jasno. Stoga je još vrijednije vidjeti na primjeru obitelji Martinović da se kozarstvo, i to još ekološko, i te kako isplati. Optimalan broj koza jest 50, smatra Martinović. Cijena jedne mlađe koze, s rodovnikom, kreće se oko 200 eura. Godišnji bi to prihod bio, samo od mlijeka, oko 600 eura, ako uspijete litru mlijeka prodati za 10 kuna. A, s obzirom na to da nema organiziranog otkupa mlijeka, podrazumijeva se da se sami morate snaći. Naravno, kad jednom uspostavite lanac svojih kupaca, novac je osiguran. Kozje je mlijeko, nakon magarećeg, najzdravije, najmanje je masno, iznimno je bogato antioksidansima i mnogi kažu i ljekovito, posebice kao pomoć pri zacjeljivanju kostiju. Mirna Martinović proizvodi i kozji sir u maslinovu ulju s kaduljom, ružmarinom i češnjakom. Nedavno je na zagrebačkom sajmu Eko-etno, odnio zlato i proglašen je šampionom u kategoriji mekih sireva. Najveći dio mlijeka odlazi za proizvodnju sira, koja je još skromna, no riječ je o početku. Usto, poželite li prodati kozlića, za njega možete dobiti oko 100 eura. Naravno, tu su i troškovi u ovoj proizvodnji. Posjeti veterinara, zimsko dohranjivanje, plaća pastira. Uz sve to na kraju se godišnje s pedeset koza može zaraditi oko 230 000 kuna, dovoljno za obitelj, kažu Martinovići. Zato i bez straha ulaze u veliko ulaganje izgradnje si-

rane, od države su zatražili i dobili gotovo 200 000 kuna početnoga kapitala i nadaju se da će prvoga svibnja proraditi njihova sirana kapaciteta 300 litara mlijeka na dan.

SVE JE VEĆA POTREBA ZA EKOLOŠKIM PROIZVODIMA

U turizmu će se sve više tražiti ekološki proizvedena hrana, uvjereni su Ranko i Mirna. I to provjereno proizvedena, s markicama. Na tržištu će biti sve strože inspekcije i neće se više moći pod ekološkom prodati bilo kakva hrana, što je danas, nažalost, slučaj. Ranko je predsjednik istarske Udruge kozara i tim putem želi razviti ekološku i profitabilnu proizvodnju te se za to koristiti državnim poticajima (300 kuna po kozi za ekološku proizvodnju) i nepovratnim sredstvima specijaliziranih europskih fondova. Usto, mora se organizirati otkup mlijeka, čime bi uzgajivači dobili zajamčeni novac za svoje mlijeko i odvažili se na veća ulaganja i širenja stada. Davanje ze-

Srnaste plemenite koze podjednako su isplative i za proizvodnju mlijeka i mesa

mlje u zakup za ispašu također je nužnost. Formirati zadrugu ili pronaći neki drugi način okupljanja kozara idealan je

put do ostvarivanja boljitka za ekološko kozarstvo u Istri, uvjeren je Ranko Martinović. ■

ENG Mirna and Ranko Martinović, owners of an ecological goat farm left Zagreb with their two children 18 years ago and moved to Istria with the aim of living in a healthy environment and taking up animal husbandry.

Donacija Hrvatsko-kanadske knjižnice iz Missassauga

Hrvatsku maticu iseljenika posjetio je ing. Ivo John Jolić, blagajnik i dopredsjednik Hrvatsko-kanadske knjižnice iz Missassauga. U domovinu je došao sredinom siječnja kako bi se sa župnikom vukovarske župe sv. Filipa i Jakova dogovorio o isporuci vrijedne donacije "Hrvatske revije". Tom je prigodom naš dragi gost iz Kanade, koji nas uvijek posjeti za boravka u domovini, pričao i o novim aktivnostima unutar knjižnice. Naime, od 20. siječnja ove godine krenuo je projekt učenja hrvatskog jezika s djecom u dobi od 2 do 7 godina. "Tečajevi se održavaju jedanput tjedno i za rad s djecom angažirali smo dvije učiteljice. Odaziv je velik i, što je vrlo bitno, uspješno se pokrijemo glede troškova", veli, Jolić koji je iznimno aktivan u hrvatskoj zajednici. Planiraju i prikazivanje dječjih filmova iz Hrvatske.

"Naša knjižnica posjeduje 11 000 hrvatskih knjiga svih žanrova koje su donirali Hrvati u Kanadi. Ideja o njezinu osnivanju potekla je 2000. godine, kada smo počeli skupljati knjige od naših Hrvata. U njoj imamo i stare Matice iz 60-ih i 70-ih godina. Danas knjižnica ima oko tisuću članova. Bogat fond knjiga stvoren je zahvaljujući hrvatskoj zajednici čiji je interes upoznavanje s hrvatskom književnošću, a mladih s hrvatskim jezikom. Iznimno je živa djelatnost unutar knjižnice, te s vremena na vrijeme znamo održati promocije knjiga, tematska predavanja o aktualnim temama (povratak u domovinu, socijalno osiguranje, porezi...), a znamo i prikazivati i hrvatske filmove. Neke smo od njih dobili i od HMI-a, kao i 31 knjigu i tri CD-a s izborom najvažnijih djela cjelokupne hrvatske književnosti", ističe Jolić, koji je pritom naglasio kako je doživotni počasni predsjednik knjižnice Ivica Puhalo prvi počeo sa skupljanjem knjiga za knjižnicu. Napomenuo je kako se, unatoč poteškoćama, još uvijek članarinama i dobrovoljnim priložima uspijevaju sami financirati. (Željka Lešić, foto: Žorži Paro)

Kao četrdesetogodišnjak saznao da je Hrvat

“Na župnikovo pitanje kako se zovem, odgovorio sam Vlakensik. - Ispravno bi bilo Vlakancić. Vi ste Hrvat - odgovara moj sugovornik. Od tada više ništa u mojem životu nije bilo kao prije”

Connor Vlakancić tijekom razgovora u Matici

Napisao: Hrvoje Salopek

Snimke: H. Salopek i zbirka S. Vlakancića

Kad Amerikanac Connor Vlakancić (1943.) priča o svojem hrvatskom podrijetlu, nerijetko mu zasuze oči jer ne krije silnu ljubav prema zemlji svojih predaka. Možda će netko reći 'nije jedini'. No, uzme li se u obzir činjenica da je taj Amerikanac tek u zreloj životnoj dobi, prije dvadesetak godina, saznao za svoje hrvatske korijene, priča postaje gotovo nevjerojatna.

Riječ je o izuzetno uspješnom poslovnom čovjeku, informatičkom inženjeru i poduzetniku iz Silikonske doline u Kaliforniji. Vlakancić je, uz to, i politički vrlo aktivan. U više se navrata kandidirao na izborima za američki Kongres.

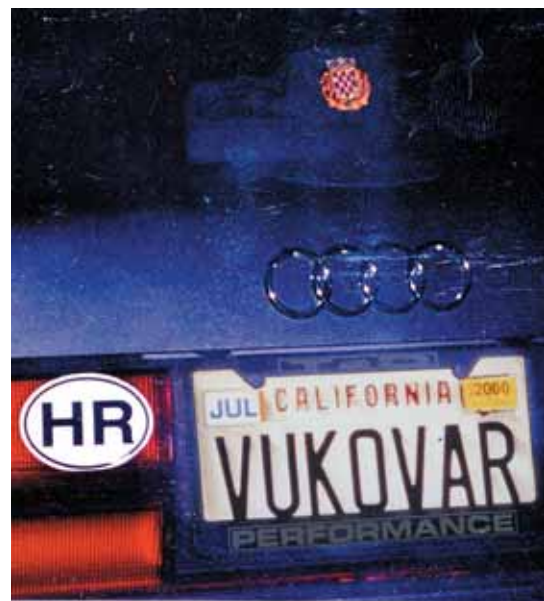
“U našoj se kući o etničkom podri-

jetlu nije govorilo. Svi smo bili odgajani kao Amerikanci i ništa drugo nije u tom pogledu bilo važno. Naše prezime pisali smo ‘Vlakancic’, a izgovarali na engleski način kao *Vlakensik*”, kaže naš sugovornik iz Kalifornije. “Znao sam jedino da mi se djed Konstant doselio 1917. iz Austrije. Tako mu je zabilježeno i u useljeničkim ispravama. Skrasio se u mjestu Aurora u državi Illinois i ondje je radio kao strojar. On i baka Ana imali su troje djece, dva sina i kćer. Moj otac Constant, koji je po djedu dobio ime, oženivši se mojom majkom Myrtle, otišao je živjeti u kuću majčinih roditelja. Riječ je o zemljoradničkoj obitelji njemačkog podrijetla koja je imala svoju farmu na sjeveru države Illinois. Ondje, na selu, proveo je predivno djetinjstvo, odrastajući u prirodom okruženju igrajući se sa seoskom djecom. Nalik na priče iz slikovnica.”

Connorovi roditelji, otac građevinar i majka tajnica, nastojali su da im sin završi visoko obrazovanje. Tako Connor kreće najprije na sveučilište u Chicagu, a zatim studije završava na tehničkim fakultetima u Kaliforniji. Ondje se potkraj 60-ih zapošljava i započinje svoju poslovnu karijeru. Otada živi i radi u Kaliforniji.

TAJANSTVENO PISMO

Prvi dodir s nečim ‘hrvatskim’ dogodio se 1987., kad je Vlakancić, koji se dotad smatrao tipičnim Amerikancom bez posebnih etničkih korijena, našao u svojem poštanskom sandučiću na njega adresirano pismo napisano na nepoznatom jeziku. “Jedino što sam na tom dopisu znao pročitati bilo je *Croatian Catholic Parish San Jose* i telefonski broj. “To je tajanstveno pismo me zagolicalo. Okrenuo sam naznačeni telefonski broj. Na drugoj strani veze bio je župnik spomenute hrvatske župe i na engleskom smo započeli raz-

U spomen na branitelje Vukovara Connor je za svoj novi auto nabavio registarsku pločicu s natpisom grada heroja

govor. Brzo smo stigli do ključne stvari. Na župnikovo pitanje kako se zovem, odgovorio sam *Vlakensik*. - Ispravno bi bilo Vlakancić. Vi ste Hrvat – odgovorio je moj sugovornik. Od tada više ništa u mojem životu nije bilo kao prije. Već iduće nedjelje stajao sam nakon mise među mnoštvom Hrvata ispred hrvatske crkve u San Joseu. Vidjevši ležerno odjevene ljude koji glasno i srdačno razgovaraju, djecu koja se unaokolo igraju..., pomislih: pa, to su tvoji ljudi, njima pripadaš jer i ti si takav. Nevjerojatan osjećaj bliskosti obuzeo me s tom grupom meni potpuno nepoznatih ljudi”, priča obuzet emocijama naš sugovornik. “U razgovoru sa župnikom fra Bonom saznao sam i kako je tajanstveno pismo stiglo na moju adresu. On je tada kao novi župnik htio stupiti u vezu sa svim Hrvatima u San Joseu i okolici pa je pomno pregledao sve telefonske imenike te ljudima koji su imali hrvatska prezimena poslao okruž-

no pismo. Eto, pismo na meni nerazumljivu jeziku bilo je ključno u spoznaji o mojem podrijetlu.”

ZAŠTO MI TO NISI NIKAD REKLA?

Čim je stigao kući, Connor je odmah nazvao majku (otac je umro prije mnogo godina) kako bi joj priopćio novosti. Na upit zna li ona da su Vlakančići Hrvati, majka je odgovorila: - Naravno da znam. - Pa, zašto mi to nisi nikad rekla? - Zato što nikad nisi pitao - glasio je majčin odgovor. “Majka je iznenađujuće dobro bila informirana o djedovu podrijetlu. Pričala je kako je rodom s otoka Cresa koji se nalazi u sjevernom Jadranu. Zbog čega se u mojoj kući tajilo naše etničko podrijetlo, nije mi ni danas posve jasno. Znam da je moj djed bio vrlo strog i nije htio govoriti o svom djetinjstvu i rodnom kraju. Tu su činjenicu poštovala i njegova djeca koju je, kako sam već spomenuo, odgajao u čvrstoj stezi kao čiste Amerikance. Tko zna zbog kojih razloga”, zamišljeno će naš sugovornik.

Otkrivši da je Hrvat, kod Vlakančića se oslobodila silna nova životna energija i interes za sve što je hrvatsko. Ubrzo se

Tri naraštaja američkih Vlakančića: otac Constant – Emil, dvogodišnji Connor i djed Konstant – Gus (snimljeno u ljeto 1945., Batavia, Illinois)

Connorov djed Konstant – Gus, otac Constant – Emil i baka Ana (snimljeno 1916. u Bellaire, Ohio)

sprijateljuje s mnogim američkim Hrvatima. “Počeo sam shvaćati svoju narav. Sad sam napokon dobio odgovore na pitanja: tko sam i zašto sam takav?. Moje glavne značajke, moj način reagiranja i razmišljanja tipično su hrvatski, kao npr. privrženost obitelji, tradicionalizam, konzervativni pogledi na svijet...”, uzbuđeno će Connor i dodaje: “Presretan sam što sam hrvatskog podrijetla. Danas ne bih mogao zamisliti nijednu drugu etničku pripadnost koju bih više poželio od hrvatske!”

KLEKNUO SAM I POLJUBIO TLO

Naravno da čovjeka koji je toliko silno prigrlio sve što je hrvatsko, nije mogao dočekati da što prije ne posjeti zemlju svojih predaka. Već sljedeće godine 1988. čak mjesec dana provodi u Hrvatskoj. “Što reći, bilo je fantastično. Osjećao sam se kao kad izgubljeni dječak ponovno nađe svoj dom. Kakav divan osjećaj kad svatko točno izgovara tvoje prezime. Naravno, najuzbudljivije je bilo kad sam stigao na Cres. Kad sam stupio s trajekta

na otok, kleknuo sam i poljubio tlo. Zatim stižem u Stivan, rodno selo mojeg djeda, koje se nalazi u središnjem dijelu otoka. Vidjevši na seoskome groblju mnoštvo grobova s mojim prezimenom Vlakančić, obuzeli su me silni osjećaji. Sjeo sam na tlo i počeo ridati.”

Od tada Vlakančić redovito posjećuje Hrvatsku, čak više puta na godinu. Ovdje je stekao brojne prijatelje i poslovne partnere. Na poziv prijatelja Williama Montgomeryja, veleposlanika SAD-a, sudjeluje na parlamentarnim izborima 2000. kao američki promatrač. Vrlo je aktivan i u humanitarnim akcijama namijenjenima Hrvatskoj. U američkom društvu silno se zalaže za hrvatske interese. Pun je poslovnih i privatnih planova vezanih za Hrvatsku. Kani kupiti kuću kako bi što više vremena provodio u svojoj voljenoj zemlji. Pomalo uči i hrvatski jezik (razgovor je vođen na engleskom) kako bi se što lakše uklopio u hrvatsko društvo. Razgovor naš sugovornik završava porukom: “Do kraja života radit ću u korist Hrvatske!” ■

ENG American Croatian Connor Vlakančić is a very successful businessman, an IT engineer and entrepreneur from California's Silicon Valley. He only discovered his Croatian roots in his forties and has been a great fan of Croatia ever since.

HKUD Lado iz Geelonga uvježbao pjesme i plesove iz Bosanske Posavine

AUSTRALIJA - "Bolje je, kaže naša stara poslovice, da nestane selo nego običaji", rekao je Anto Galić – Gale na koncertu HKUD-a Lado iz australskog Geelonga održanom potkraj siječnja. Koncert Lada bio je zapravo prezentacija pjesama i plesova iz Bosanske Posavine koje je u jednomjesečnim podukama folklorasima prenio Gale. Ovaj stručnjak iz Bosne stigao je u daleku Australiju na poziv zemljaka Ivana Čička rodom iz Brezika u plehanskoj župi.

Od sve djece koja su sudjelovala u podukama najmanje je bilo one podrijetlom iz Bosanske Posavine, samo troje. Ostali su od Karlovca, Sanskog Mosta, Sarajeva, s otoka Lastova... U Geelongu žive samo tri obitelji iz plehanskoga kraja, točnije, dvije iz plehanskog i jedan iz fočanskog, pa ipak u njima se rodila želja da se i na ovim, dalekima prostorima začuje zvuk njihova bosanskog zavičaja. Sve tri obitelji najviše su pomagale Gali pri učenju pjevanja jer je pjevanje iz plehanskih krajeva specifično. "Livadica naokolo žica, dođi lolo biću čobanica...", pjevale su djevojke rodom od Zadra, a muške su pjesme pjevali Robert Pavić i Steve Škratulja, prvi rodom iz okolice Karlovca, a drugi s otoka Lastova. Za ovu zgodu nabavljene su pokoje muške i ženske nošnje iz plehanskoga kraja. Od sve djece koja su tamburala najmlađa je bila Eva Čičak, naučila je svirati tri kola u tri tjedna.

Koncert je bio fantastičan. Svirale su tri violine, sedam šargija i jedne dvojnice. Plesači su odigrali sva kola bez pogreške. Dvoranom se orio pljesak, publika je bila zadovoljna. "Nismo znali da vi imate ovakve pjesme i plesove", rekla je predsjednica Centra Hrvatske zajednice Dragica Krašić. I drugi su gosti također bili iznenađeni kulturnom baštinom Hrvata Bosanske Posavine. (Ivan Čičak)

ANTONIO MACAN SKLADA ZA 300. ALKU

NJEMAČKA - Nakon uspješnih koncerata u Kini i novih poslovnih ponuda koje

je ovih dana dobio u Dublinu, Antonio Macan, mladi hrvatski skladatelj i pijanist s adresom u Frankfurtu, u mislima je u Sinju, rodnom gradu svojega oca Ante. Mladi je umjetnik, naime, prionuo na skladanje vlastite skladbe za orkestar i klavir, koju je namijenio Sinjskoj alci, a velika mu je želja da njegovo, kako ga naziva, životno djelo bude izvedeno na 300. obljetnicu viteške priredbe. Antonio, kojega su njemački mediji više puta častili nazivom "hrvatski Mozart", uskoro će se naći i u filmu Ivana Jukića pod nazivom "Otac i sin", u kojemu se na vrlo zanimljiv način obrađuje gastarbajterski život mladoga glazbenika, koji se s velikim uspjehom prije dvije godine predstavio sinjskoj publici u crkvi Čudotvorne Gospe Sinjske cjelovečernjim koncertom.

KARDINAL VINKO PULJIĆ U NJEMAČKOJ

NJEMAČKA - Vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić boravio je u Njemačkoj na poziv župnika njemačke župe sv. Konrada u Offenbachu na Majni dr. Petra Čalića. Svečano dvojezično misno slavlje za njemačke i hrvatske vjernike predvodio je kardinal Puljić u nedjelju 18. siječnja u punoj crkvi sv. Konrada u koncelebraciji s vlč. Čalićem i voditeljem HKM-a Offenbach fra Mladenom Marićem. Kardinal Puljić potaknuo je Hrvate neka budu veleposlanici svoga naroda i vjere otaca živeći s drugima u ovoj zemlji. Budite na ponos, a ne na sramotu! Također je sve potaknuo na molitvu i rad oko duhovnih zvanja. Milodari su bili namijenjeni Vrhbosanskoj nadbiskupiji, a predale su ih kardinalu Puljiću u ime župe sv. Konrada Annegret Förtsch i HKM Offenbach Anka Svetić. (Adolf Plegubić)

Čuvari hrvatskoga gorostasa

Da bi Park prirode Velebit što kvalitetnije obavljao svoju zadaću, donesen je plan upravljanja na rok od deset godina, rekao nam je njegov ravnatelj Ivan Tomljenović

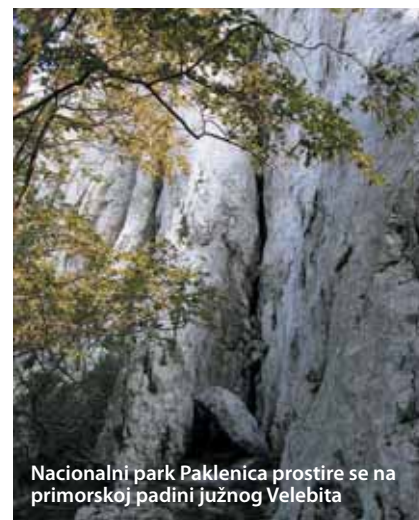
Zbog velikog značaja za očuvanje biološke raznolikosti, još 1978. godine UNESCO je planinu Velebit uvrstio u međunarodnu mrežu rezervata biosfere u okviru programa "Čovjek i biosfera"

Napisao: Tomislav Čanić (Vjesnik)

Park prirode Velebit najveće je i najsloženije zaštićeno područje u Hrvatskoj. Reljefno i vegetacijski obuhvaća najznačajniju planinu u Hrvatskoj i Sredozemlju, koja je zbog svojih prirodnih vrijednosti i značenja za očuvanje biološke raznolikosti planeta 1978. uvrštena u mrežu međunarodnih rezervata biosfere UNESCO-a. "Da bi Park prirode što kvalitetnije obavljao svoju zadaću, donesen je plan upravljanja na rok od deset godina", rekao nam je njegov ravnatelj Ivan Tomljenović, diplomirani inženjer šumarstva, koji je na toj dužnosti dvije godine. Došao je iz Hrvatskih šuma s devetogodišnjim iskustvom, a vodi 16 stalno zaposlenih u dvjema ispostavama u Krasnu i Obrovcu i u upravi u Gospiću. U sezoni se zaposli još pet djelatnika, ali je i to malo s obzirom na golemi prostor koji pokrivaju. Velike prirodne vrijednosti potvrđuje činjenica da se na području Velebita nalaze dva nacionalna parka - NP Paklenica i NP Sjeverni Velebit. U sastavu Parka nalaze se posebni rezervat šumske vegetacije Štirovača, geomorfološki

spomenik prirode Cerovačke špilje, značajni krajobraz uvala Zavratnica, paleontološki spomenik prirode Velnačka glavica, te još nekoliko značajnih reljefno-pejsažnih cjelina. U višestoljetnom naseljavanju i aktivnom življenju na Velebitu svjedoči bogata kulturna baština, koja se ogleda u brojnim ruševinama starih stočarskih stanova, suhozidima, povijesnim cestama (Joze fiska, Terezijanska i Karolinska cesta). Velebit je oduvijek privlačio planinare, pa je ispresijecan brojnim planinarskim stazama, od kojih je najznačajnija 57 kilometara dugačka Premužićeva staza, koja prolazi sjevernim i srednjim dijelom Velebita. Planinari su oduvijek bili najveći zaštitari velebitske prirode, pa su tako uspostavljali, održavali i obilježavali planinarske putove, gradili planinarske domove i skloništa, čuvali staništa zaštićenih biljaka. Gotovo cijeli Velebit na površini od 200 000 hektara proglašen je 1981. godine Parkom prirode, a prostire se na području triju hrvatskih županija. Ve-

lebit je dugačak 145 kilometara, a širina mu je od 10 do 30 kilometara. Južni je dio Velebita najviši. Ima 12 vrhova viših od 1700 metara, od kojih je najviši Vaganski vrh s 1757 metara. Položaj Velebita i posebni geološki, geomorfološki i hidrološki uvjeti utjecali su na razvoj vrlo bogatoga i raznolikoga živog svijeta flore i faune. Bujne se šume slikovito izmjenjuju s travnjacima i karakterističnom vegetacijom stijena i točila, dok flora obiluje brojnošću i raznolikošću biljnih vrsta, od submediteranskih do visokoplaninskih. Zato nije čudno što se na Velebitu nalaze brojne rijetke, zaštićene i endemične biljke, od kojih se ističu velebitska degenija i hrvatska sibireja. Računa se da na Velebitu postoji više od 2 300 biljnih vrsta te da ondje obitavaju mnogobrojne rijetke i ugrožene životinje (npr. dugonogi šišmiš, tetrijeb gluhan...), pronađeno je šest vrsta vodozemaca, 15 vrsta gmazova, 18 malih sisavaca, 11 vrsta šišmiša i šezdesetak vrsta ptica. Tu su i tri vrste velikih grabežljivaca - smeđi medvjed, ris i vuk. ■

Nacionalni park Paklenica prostire se na primorskoj padini južnog Velebita

ENG The Velebit Nature Park is the largest and most complex protected area in Croatia. Its terrain and vegetation encompass the most important mountain chain in Croatia and the Mediterranean, and was inducted in UNESCO's network of international biosphere reserves in 1978.

Apostolski blagoslov uspješnom načelniku

Općina Lovreć zadnjih je godina mnogo učinila u izgradnji suvremene infrastrukture, a rijetki su gradovi i općine u Dalmatinskoj zagori koji se, kao Lovreć toliko brinu o poboljšanju demografske slike

Napisao i snimio: **Nedjeljko Musulin**

Načelnik Općine Lovreć Ante Babić nedavno je dobio apostolski blagoslov od pape Benedikta XVI., koji mu je na prigodnoj svečanosti nakon svete mise u župnoj crkvi Duha svetoga u Lovreću prigodno uručio župnik fra Jakov Begonja. Riječ je o visokom priznanju koje su od aktualnog pape posljednjih godina zasluženno dobili rijetki laici ne samo u Imotskom dekanatu nego i drugdje. U obrazloženju, među ostalim stoji kako

se Babić, nakon povratka iz Švicarske, gdje je sudjelovao u katoličkim misijama (Loerrach, Rheinfelden i Bad Sackingen), odmah aktivno uključio u rad svoje župe kao zborovođa, orguljaš i uređivač župnog lista.

Inače, Ante Babić rođen je 1966. u Trieru (Njemačka), osnovnu je školu završio u Studencima, a srednju u Splitu, gdje je diplomirao i na fakultetu za vanjsku trgovinu i turizam. Trenutačno je pri završetku posljediplomskog studija. Dijete je roditelja koji su cijeli svoj radni vijek proveli u inozemstvu i, kada su stekli pravo na mirovinu, vra-

tili su se u domovinu, te sad žive u rod-nim Studencima.

NA GRANICI NJEMAČKE I ŠVICARSKE

“S roditeljima sam proveo djetinjstvo u mjestu Loerrachu, a u tom je gradu granica između Njemačke i Švicarske. Inače, moj je otac emigrirao u Njemačku još 1957., kamo je zatim došla i moja majka. Sredinom 60-ih živjeli su u Konzu kod Trieru u Njemačkoj, gdje sam se rodio. Otac je radio kao vozač teških kamiona, a mama kao kuharica. Kada sam trebao poći u školu, majka se vratila u Hrvatsku. Zatim je s najmlađim bratom i sestrom ponovno otišla u Njemačku. Roditelji su se iz Njemačke u domovinu definitivno vratili 1998. godine, a u inozemstvu su ukupno radili 74 godine. Dakle, riječ je o tipično gastarbjaterskoj hrvatskoj obitelji i priči. Oženio sam se i iz sretnog braka sa svojom suprugom Mirelom imam petero djece, a dužnost načelnika Općine Lovreć obnašam drugi mandat”, ističe Babić.

Kako smo uvodno naglasili, Babić je izuzetno aktivan vjernik. “Dok sam jedno vrijeme radio u St. Gallenu, bio sam aktivan u misiji. Nakon toga sam se preselio u Basel k fra Bernardu. No, s roditeljima sam u Njemačkoj bio aktivniji u misiji Bad Sackingen-Rheinfelden, gdje sam ujedno svirao i vodio dječji zbor. Trenutačno sviram orgulje i vodim crkveni mješoviti zbor u Studencima, te radim i sa školskom djecom u izvanškolskim aktivnostima”, kaže naš sugovornik.

Ante Babić je svagdje i na svim područjima uspješan, napose kao aktualni načelnik na čelu Poglavarstva lovrećke općine koja je zadnjih godina zacijelo mnogo učinila u izgradnji suvremene infrastrukture – cesta, vodoopskrbnog sustava, telefonije – te objekata vezanih za

Ante Babić s obitelji

unapređenje zdravstva i školstva, napose u razvoju malog obiteljskog poduzetništva u graditeljstvu, proizvodnji hrane, ekologiji... Rijetki su gradovi i općine u Dalmatinskoj zagori koji se, kao Općina Lovreć, toliko brinu o poboljšanju demografske slike.

Naime, uz državnu potporu putem resornih ministarstva, i ta općina s oko 3 000 stanovnika uvelike popravljala demografsku sliku na svojem području na kojemu je, ističu demografi, zaustavljeno iseljavanje i gdje je primjetan ostanak mladih obitelji. Istodobno je zamjetan i povratak na djedovinu i onih Lovrećana koji su napustili svoja ognjišta prije nekoliko godina, čak i desetljeća. Gotovo svi ističu kako u toj općini svi imaju zadovoljavajuće uvjete za življenje, kao i za bavljenje obiteljskim obrtništвом, odnosno malim poduzetništvom.

“Dugo smo razmišljali o tome kako poboljšati demografsku sliku na području naše općine. Ubrzo smo shvatili da naše stručno znanje nije dostatno za (mnoge) poduzetničke poslove pa smo prije osam godina dali izraditi Studiju strategije razvitka koja nam je sugerirala da mlade ljude treba zadržati na ovom prostoru. Zaključili smo kako im je bitna novčana potpora pa je Općinsko vijeće, na prijedlog Poglavarstva, donijelo odluku o znatnim olakšicama za mlade obitelji. Tako svako novorođeno dijete u našoj općini ima po 2 000 kuna. Svako treće dijete u obitelji ima pet i više tisuća kuna. Također redovito pomažemo i socijalno ugroženim obiteljima te starim i nemoćnim ljudima. Dakle, općina ih pomaže financijski i materijalno, prema svojim mogućnostima”, ističe načelnik Općine Lovreć.

Lovreć, općinsko središte

Studenci u Općini Lovreć

POMOĆ MLADIM OBITELJIMA

Uz to, općinska uprava Lovreć svaku je mladu obitelj na svojem području oslobodila trajnih komunalnih doprinosa, što godišnje za svaku od njih iznosi oko 20 000 kuna, a to je – dodaje Babić – prilično velik novčani iznos. Ta općina mladim obiteljima besplatno kupuje i ugrađuje priključke na vodoopskrbni sustav.

“Vodovodni im priključak besplatno kupujemo i ugrađujemo gdje god je to moguće pa mladim obiteljima i na taj način dajemo po 900 eura. Ali to nije sve: naša općina mladim obiteljima daje još i po 10 000 kuna kada startaju u život, odnosno pri sklapanju brakova. Ako grade kuću, svaka mlada obitelj od ove male općine ima i novčanu potporu u visini 30 000 kuna. Općina srednjoškolcima plaća i autobusne dažke karte na relaciji Lovreć-Imotski tijekom cijele školske godine. Osim toga, svakog srednjoškolca koji je oslobođen mature novčano nagrađujemo u vrijednosti osobnog računala, što je također dodatni motiv za svakog školarca”, upoznaje nas Babić.

Navedene olakšice, pa i one koje će Općina Lovreć uvesti tijekom ove godine, dakako, uz državne, sve da bi se popravila demografska slika u tom zagorskom dijelu Splitsko-dalmatinske županije, upućuje na zaključak kako je na tom području imotskoga kraja ipak za-

ustavljen val iseljavanja te primjetan povratak iseljenih obitelji ne samo iz inozemstva. Zanimljivo je i to, kaže Babić, što na području imotskoga kraja sada ima toliko umirovljenika s inozemnim mirovinama koji svakog mjeseca donose najmanje pet, a godišnje oko 60 zamčenih milijuna dolara. I ta sredstva nisu mala za to gospodarski nerazvijeno područje Lijepe naše.

INOZEMNE MIROVINE – GOLEM NOVAC

“Prema mojem računu, samo u našoj općini ima oko 300 obitelji koje primaju inozemnu mirovinu u prosjeku od 900 do 1 000 eura mjesečno, ili ukupno oko 300 000 eura. To je golem novac koji se troši uglavnom u Općini Lovreć. Mnogo je naših stanovnika treće životne dobi koji su svojim ušteđevinama izgradili i namjestili obiteljske kuće u ovom dijelu Splitsko-dalmatinske županije i koji novčano podupiru sve akcije – humanitarne i one na izgradnji infrastrukturnih objekata, napose na uređenju i zaštiti okoliša. Manje-više naši su umirovljenici, koji su svoju mirovinu zasluženo zaradili u zapadnome svijetu – Njemačkoj, Austriji, Švicarskoj, Kanadi, Americi, Australiji, Novom Zelandu... - podigli i poneku vikendicu uz more, najviše na makarskoj rivijeri, te svakamo unose novi dašak života”, zaključuje Ante Babić. ■

ENG Ante Babić, mayor of Lovreć, a municipality not far from Imotski, is the child of a Croatian guest worker in Germany. Today this practicing Christian is a very successful local politician who has a special concern for the demographic renewal of his town.

Veliki jubilej Kotora i Bokeljske mornarice

“U poštovanju drugoga, važno je biti svjestan i vlastita identiteta i vlastite pripadnosti, njegujući zdravi ponos koji se ne postavlja oholo iznad drugih, i zdravo rodoljublje i domoljublje koje ne isključuje i ne ugrožava nikoga”, kazao je kardinal Bozanić

Uzvanici i sudionici proslave sv. Tripuna
na ulazu kotorske katedrale

Napisala: **Tamara Popović** Snimio: **Foto Parteli**

UKotoru je 13. veljače održana vanjska proslava svetog Tripuna, zaštitnika grada, uz posebne počasti u povodu jubileja 1 200 godina od dolaska moći ovoga sveca u Kotor i 1 200 godina postojanja Bokeljske mornarice.

“Danas želim biti znak povezanosti, znak zajedništva, vjerskoga i narodnoga, između Zagreba i Boke i Zagreba i Kotora, rekao je, među ostalim, u propovijedi uzoriti kardinal Josip Bozanić, nadbiskup i metropolit zagrebački koji je predvodio misu u kotorskoj katedrali. Okupljene je uime domaćina pozdravio biskup kotorski mons. Ilija Janjić, a nazočni su bili: mons. Marin Barišić, nad-

biskup i metropolit splitski, mons. Stanislav Hočevar, nadbiskup i metropolit beogradski, mons. Zef Gashi, nadbiskup barski i primas Srbije, mons. Želimir Puljić, biskup dubrovački, mons. Slobodan Štambuk, biskup hvarsko-bračko-viški, mons. Ante Ivas, biskup šibenski, mons. Ivan Penzeš, biskup subotički, mons. Laslo Nemeth, biskup zrenjaninski, mons. Vjekoslav Huzjak, generalni tajnik HBK i Fra Leopold Rochmes, generalni tajnik MBK.

BOKA – ZALJEV SVETACA

Propitivanje identiteta u ozračju aktualnih prilika te obrana dostojanstva života neki su od naglasaka propovijedi kardinala Bozanića.

- S ponosom nam se valja danas prisjetiti i sv. Leopolda Bogdana Mandića,

blaženih Gracija iz Mula i Ozane Kotorske te službenice Božje Ane Marije Marović. Zbog njih s pravom Boku nazivamo Zaljevom svetaca, kojima se ponose Katolička crkva i hrvatski narod. I usuđujem se reći danas ovdje, misleći i na one koji su bolna srca napustili svoje domove, da bi Boka i cijela Crna Gora teško bile osiromašene kad bi nestalo Hrvata i katolika iz ovoga kraja. Nedavni je rat zatrovao mnoge odnose, ali mi vjernici ne želimo tu stati i s time se pomiriti. Želimo liječiti rane, ići jedan drugomu ususret, širiti obzorje povjerenja, dobrote i uzajamnog poštovanja. U tom poštovanju drugoga, važno je biti svjestan i vlastita identiteta i vlastite pripadnosti, njegujući zdravi ponos koji se ne postavlja oholo iznad drugih, i zdravo rodoljublje i domoljublje koje

ne isključuje i ne ugrožava nikoga, kao i zdravo samopouzdanje koje u slobodi mirno očituje tko je, što je i komu pripada, kazao je kardinal Bozanić.

U porti katedrale bili su predstavnici Bokeljske mornarice i gradonačelnica Kotora Marija Čatović, te visoke uzvanice: predsjednik Crne Gore Filip Vujanović, predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić sa suradnicima i saborskom zastupnicom Tatjanom Šimac Bonačić, predsjednik crnogorske Skupštine Ranko Krivokapić, crnogorski ministar kulture, medija i sporta Branislav Mićunović, ambasador Crne Gore u Vatikanu Antun Sbutega, veleposlanik RH u Crnoj Gori Petar Turčinović, generalni konzul RH u Kotoru Božo Vodopija, županica Dubrovačko-neretvanske županije Mira Bucunić i zamjenik županice Miše Galjuf sa suradnicima, župan Primorsko-goranske županije Zlatko Komadina, izaslanici gradonačelnice Dubrovnika Đuro Market i akademik Kršinić, voditeljica podružnice Hrvatske matice iseljenika Dubrovnik Maja Mozara, predsjednik Zajednice udruga hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata Tom Kačinari, predsjednik Udruge hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata Grada Dubrovnika Igor Žuvela, predsjednik Udruge dragovoljaca Hrvatske ratne mornarice Želimir Čizmić, delegacija Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore: dr. Ivan Ilić, Tripo Schubert, Krunoslav Težak, Željko Filičić i Tamara Popović, visoko izaslanstvo Kantona Središnje Bosne, predstavnici Crnogorske pravoslavne crkve, kao i predstavnici Srpske pravoslavne crkve

Kardinal Bozanić predvodi misno slavlje

Priča o jednoj oluji

Sv. Tripun rođen je 232. godine u Kampsadi od kršćanskih roditelja i podnio je mučeništvo za vrijeme progona od cara Decija, kada je, pošto je odbio da se odrekne kršćanske vjere, bio mučen i ubijen 2. veljače 251. Još u srednjem vijeku, dan Svetoga Tripuna je pomican na 3. veljače, zbog proslave dana Prikazanja Isusa u hramu ili Svijećnice. Prve crkve posvećene Sv. Tripunu datiraju iz VI. stoljeća i sagrađene su u Carigradu.

U veljači 809. godine venecijanski brod, koji je isplovio iz Carigrada za Veneciju, plovio je uz istočnu obalu Jadrana. Njegov najdragocjeniji teret bile su relikvije sv. Tripuna, koje nikada nisu stigle na odredište. Jaka je oluja je prisilila brod da potraži zaklon u Boki kotorskoj, pristavši u luci Kotor, gradu koji su osnovali Rimljani.

Prema legendi, sam je Svetac izazvao oluju, jer je izabrao taj grad kao mjesto gdje će počivati njegove relikvije. Kada je 13. veljače brod stigao u Kotor pobožni plemić Andrea Saracenis kupio je relikvije i sagradio crkvu posvećenu sv. Tripunu, koju spominje car Konstantin VII. Porfirogenit u "De administrando imperio". Prema predanju, te, 809. godine osnovana je i bratovština Bokeljska mornarica.

i brojni hodočasnici iz Crne Gore, Hrvatske, BiH i Italije.

Svečanoj svetoj misi prethodio je doček Bokeljske mornarice na glavnim gradskim vratima. Nakon prijavka, odred predvođen admiralom Milošem Miloševićem, uz pratnju gradskih glazbi iz Kotora i Tivta i počasne paljbe, odigrao je tradicionalno kolo ispred katedrale. Prema tradiciji, na kraju su u kolo ušli admiral Bokeljske mornarice, kardinal, Čatović, Vujanović, Krivokapić, Bebić. Nakon toga, ulicama Starog grada prošla je procesija.

CIJELA GODINA U ZNAKU JUBILEJA

Proslava Jubileja započeta je maestralnim nastupom renomiranih hrvatskih pjevača Radojke Šverko i Iva Gamulina uz pratnju prof. Vladimira Babina 12. siječnja u Kotskoj katedrali.

Svečano liturgijsko slavlje 13. siječnja predvodio je nadbiskup Angelo Motto-la, apostolski nuncij Svete Stoline u Crnoj Gori uz sudjelovanje nadbiskupa barskog mons. Zefa Gashija, kotorskog biskupa Ilije Janjića, te svećenika kotorske, barske i dubrovačke biskupije. Na-

dahnuto je propovijedao biskup dubrovački mons. Želimir Puljić.

U svečanoj procesiji u kojoj su sudjevali ministranti, kadioci svetih moći, Bokeljska mornarica, svećenici i biskupi prema tradiciji koja je već u XV. stoljeću zabilježena kao "stari običaj", relikvije sv. Tripuna, iz relikvijara katedrale, prenio je peraški opat, mons. Srećko Majić.

Na kraju svete mise Apostolski je nuncij pročitao dekret Kongregacije za Božanski kult i disciplinu sakramenata kojim se kotorska katedrala uzdiže na čast naslovne papinske bazilike minor. Nakon blagoslova, nad grobom Andrea-cija Saracenis otkrivena je spomen-ploča koju su postavili Kotorska biskupija, općina Kotor i Bokeljska mornarica.

U povodu jubilarne Godine sv. Tripuna, čije obilježavanje završava početkom jeseni, promovirana je i poštanska marka "Sveti Tripun u Kotoru - 1200 godina", koju su

zajedničkim naporima izdale pošte Hrvatske i Crne Gore. U Pomorskom muzeju Crne Gore otvoren je obnovljeni odjel Bokeljske mornarice, uz izložbu pod nazivom "Bokeljska mornarica na fotografijama iz 1860. do 1960." ■

Bokeljski mornari nose moći sv. Tripuna kotorskim ulicama

ENG The outdoor feast day of the town patron, Saint Tripun, was held in Kotor on February 13th. The celebration was particularly special this time as it also celebrates the 1200th anniversary of the arrival of the saint's relics to Kotor and the 1200th anniversary of the founding of the Bokelj Navy.

Prvo djelo o vjeri Hrvata prije pokrštavanja

Marija Novak u svojim se istraživanjima oslonila na terenski rad. Umjesto na katedarsko istraživanje u bibliotekama, ona se oslonila na sugovornike u narodu, starije ljude iz svih krajeva Hrvatske kod kojih je još sačuvano povijesno sjećanje i prenesena predaja s prethodnih naraštaja

Marija Novak

Napisao: Đuro Vidmarović

Meu hrvatskim folkloristima i povjesničarima do sada se nije našao nitko tko bi kao predmet istraživanja uzeo vjeru Hrvata prije pokrštavanja. Uglavnom se pisalo i govorilo o slavenskoj mitologiji, što je isključivalo mogućnost postojanja samostalnoga hrvatskoga pretkršćanskoga religijskog sustava. Stoga je djelo koje se pojavilo godine 2008. pod poticajnim naslovom "Tragovi hrvatske mitologije", autorice Marije Novak (Donja Dubrava, Međimurje, 1945.), umirovljene prosvjetne djelatnice i dugogodišnje suradnice Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu, izazvalo pažnju javnosti. Vrijednost djela određuju i recenzenti. U ovom slučaju to su naša vodeća imena iz područja etnologije, folkloristike, lingvistike i parkovne arhitekture: prof. dr. Vladimir Horvat, dr. Vesna Čulinović-Konstantinović, akademik Radoslav Katičić i Dragutin Kiš. Popis stručnjaka koji su rukopis gospođe Novak čitali, ispravljali i dopunjavali upućuje na multidisciplinarni pristup obrađivanoj građi.

Marija Novak u svojim se istraživanjima oslonila na terenski rad. Umjesto na katedarsko istraživanje u bibliotekama, ona se oslonila na sugovornike u narodu, starije ljude iz svih krajeva Hrvatske kod kojih je još sačuvano povijesno sjećanje i prenesena predaja s prethodnih naraštaja. Iskristila ih je kao žive arhivske fondove, čiji je sadržaj uspoređivala sa

znanstvenim radovima uglednih etnologa i folklorista, te zapisima koji su sačuvani iz prošlosti. Pri tome se oslonila isključivo na logiku, osobnu imaginaciju, sposobnost komparativne analize građe kojom je raspolagala i uzuse folklorističke i etnološke znanosti. Uspjela je dešifrirati podatke o autonomnome hrvatskome pretkršćanskom panteonu, konkretno o Perunu, slavenskom i hrvatskom poganskome božanstvu koje personificira grom, zatim je otkrila što su stari Hrvati smatrali njegovom ženom i njezino ime, kao i ime dvoje od njihovo devetero djece. Mislimo da je razjasnila do sada neobjašnjiv fenomen slavni slavonskih Ljelja iz Gorjana, simboliku cvijeta perunike, prirodnog fenomena duge, raznobojnih vrpce "pantlika" na djevojačkim vjenčanim krunama, kršćanskih blagdana "Trojaka" i "Kvatri" itd. Tu je i uloga B. D. Marije, Jure i Mare iz kršćanske ikonografije, romarstvo Majci Božjoj u Mariju Bistricu, povijesna dubina starosti hrvatskoga kola itd.

Premda opsežno, djelo "Tragovi hrvatske mitologije" čita se kao dobra literatura zbog književnoga stila kojim se autorica koristila. Korištenje fotodokumentarnom građom čini knjigu još prihvatljivijom i za "običnog" čitatelja.

Na kraju treba naglasiti da su hrvatska etnološka i folkloristička znanost, a time i hrvatska kultura, dobile nesvakidašnje, vrijedno i poticajno štivo. Možemo ga nazvati autoričinim životnim djelom. Ova će knjiga postati temeljna literatura za područje koje je Marija Novak obradila. ■

"Ljelje" (KUD Tena iz Đakova)

ENG Matica magazine features Marija Novak's book *Traces of Croatian Mythology*, published by Zagreb's Institute for Ethnology and Folklore. The book delves into the pre-Christianisation religions of Croatians.

“Gradio sam most između domovinske i iseljene Hrvatske”

“Tijekom 40 godina glazbene karijere snimio sam više od 20 LP ploča, 56 singlica, 20 CD-a, računajući kompilacijske albume, te snimio više od 570 pjesama u različitim žanrovima: rock, zabavne, tamburaške pjesme i šansone”, naglasio je Kićo

Razgovarala: **Željka Lešić**, Snimke: **Hrvoje Salopek** i **Arhiva Croatia Recordsa**

Jedan od naših najpopularnijih estradnih umjetnika, Krunoslav Kićo Slabinac, ove godine obilježava 40. obljetnicu solističke karijere. U povodu velikog jubileja u Matici smo razgovarali s Kićom koji je svih ovih godina oduševljavao publiku u domovini, a posebice u izvandomovinstvu, donoseći im pjesmom dio domovine Hrvatske.

Kada je započela Vaša glazbena karijera?

— Početak solističke karijere računam od '69. godine, kada sam pobijedio u emisiji drugog programa Radio Zagreba pod nazivom “Subotom uvečer”. Prijavio sam se kao pjevač zabavne glazbe s pjesmom *Plavuša* koju sam skladao kao član osječke rock-grupe *Dinamiti* čiji sam i osnivač. Kao pobjednik stekao sam pravo sudjelovati na Splitskom festivalu, te snimiti prvu singl ploču *Plavuša* koja je bila moj prvi hit. Ta je ploča prvi tjedan prodana u zlatnoj tiraži. Od tada službeno računam početak svoje solističke karijere i od tada kreću moji nastupi. Naime, nema nijednog festivala na kojemu nisam nastupio ili barem jednom pobijedio. Dobitnik sam brojnih nagrada među kojima i diskografske nagrade Diskografske unije Hrvatske za milijune prodanih ploča koje su dostigle zlatnu ili dijamantnu nakladu. U tih 40 godina nema nagrade koju nisam primio, osim nagrade za životno djelo koja, nadam se, neće biti dodijeljena posmrtno, nego još za života.

Koliko ste dosad snimili ploča, a koliko pjesama?

— Tijekom 40 godina glazbene karijere snimio sam više od 20 LP ploča, 56

Tijekom intervjua u Matici

singlica, 20 CD-a računajući kompilacijske albume, te snimio više od 570 pjesama u različitim žanrovima: rock, zabavne, tamburaške pjesme i šansone.

Okušali ste se u svim žanrovima, no postoji li u glazbi nešto što biste još željeli snimiti?

— Gotovo da sam sve rekao u glazbi, no želio bih još snimiti album duhovne glazbe. Mišljenja sam da bih na tom polju trebao više napraviti, osim božićnih pjesama koje sam prvi snimio u Hrvatskoj.

Kako je došlo do realizacije albuma *Christmas with Kićo* koji ste snimili u Americi?

— Album je nastao početkom 80-ih na prijedlog pojedinaca iz tadašnje Matice iseljenika Hrvatske i iz Hrvatske bratske zajednice Amerike. Snimio sam prvi božićni album koji su oni naručili od tadašnje diskografske kuće *Jugoton*. Budu-

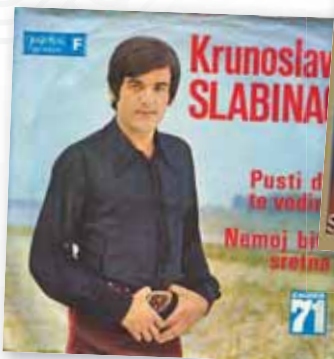
ći da je album doživio golemi uspjeh u iseljenuštvu, i kao bumerang se vraćao u domovinu, izdan je nalog da se načini 50 000 komada, no on je prodan u pola milijuna ploča. Skupio sam hrabrosti i snimio, unatoč političkim zabranama, taj jedinstveni album, iako sam bio svjestan da to može biti i kraj moje karijere. No, tada se nisam dvoumio.

Bili ste organizator prvoga božićnog koncerta u zagrebačkoj Ciboni, zar ne?

— Zajedno s mojim menadžerom, pokojnim Lukom Bratičevićem, bio sam organizator i nositelj Božićnog koncerta u Ciboni. Bio sam nositelj prije svega jer sam tada prije 20 godina jedini imao LP božićnih pjesama. Jako sam ponosan što sam bio jedan od prvih nositelja toga projekta koji je održan pod pokroviteljstvom “Glasa Koncila” i što sam začetnik ideje da se odrekemo honorara u korist fonda za obnovu katedrale.

Hoćete li koncertom obilježiti 40 godina umjetničkog djelovanja na estradi?

— Moj dugogodišnji prijatelj i bivši direktor Vinkovačkih jeseni, Branimir Popović, vlasnik marketinške tvrtke ponudio je da bude suorganizator i nositelj koncerta. Imamo kontakte s HTV-om da u jesen napravim obljetnički koncert ovdje u Zagrebu koji bi Prvi program televizije izravno prenosio, dok bi ga Drugi program emitirao s odgodom. No, planiram održati i seriju koncerata počevši od Splitskog festivala na kojem sam i počeo '69. godine, potom u Osijeku, gdje bih slavio 50. obljetnicu solističke karijere, jer moja karijera seže od kraja 50-ih godina, kad sam amaterski djelovao kao rock-pjevač. No, ako se uzmu u obzir i moji nastupi u osječkome dječjem

Singlica iz '71.

Legendarna božićna ploča snimljena početkom 80-ih, Kičo je naš prvi estradni umjetnik koji je izdao božićne pjesme

Posljednji nosač zvuka izdan potkraj prošle godine

kazalištu *Radost*, gdje sam bio nagrađivan za pjevački i glumački rad, onda je moja glazbena karijera započela mnogo prije. Održao bih koncerte i u ostalim gradovima u kojima sam oduvijek imao svoju vjernu publiku.

Kanite li održati koncerte u izvandominstvu, gdje ste često gostovali?

— Želio bih se, naravno, dostojanstveno oprostiti i od naših iseljenika s kojima sam kontaktirao s početka 70-ih pa sve do današnjih dana. Moram priznati da me u zadnje vrijeme, ne mojom krivnjom, sve rjeđe zovu da nastupam za njih, što mi je uistinu žao. Velika mi je želja napraviti oproštajnu turneju u inozemstvu kojom bih obilježio tu, 40.

obljetnicu. Ono što me boli u svemu tome jest to što su mnogi koji znaju koliko je bilo teško u bivšem sistemu surađivati s iseljeništvom, pomalo zaboravili na mene. Ne jedanput bio sam prisilno privođen na obavijesne razgovore, gdje su mi prijetili i od mene zahtijevali da se odrekнем suradnje s iseljeništvom. U više su mi navrata oduzimali putovnicu što je značilo da sam postajao građanin drugoga reda i bio šikaniran i ja i moja obitelj. Trebalo je sve to pretrpjeti! I zbog toga sam vrlo ponosan što nekim ljudima čiste savjesti mogu gledati u oči. Utakao sam strahovito mnogo truda, rada, mnogo sam riskirao i bio spreman i nestati sa scene ako treba da bih svjedočio za Hrvatsku. Bio sam istinski vezan s iseljenicima trudeći se da im udovoljim na

Na vrhuncu karijere

Rokerski počeci u Osijeku

način kako su oni željeli održati te kontakte. Radio sam most između iseljene i domovinske Hrvatske i čitava sebe stavio sam u temelje toga mosta. Iseljenici kao da zaboravljaju na one koji su poput mene i nekih mojih kolega obilježili sve svoje nastupe na način da se moglo od prvog trenutka prepoznati da je tamo sin hrvatske domovine, uključujući i moju narodnu nošnju s trobojnicom koju sam oduvijek nosio. Nosio sam je usred Beograda, New Yorka ili negdje u Australiji. Činjenica je bila, što me i smetalo, da mnogi provokatori vani nisu imali razumijevanja za nas koji dolazimo iz Hrvatske. Tako su me poneki vrijeđali i nazivali Titovim agentom, a kad sam dolazio u Hrvatsku, javno su me u novinama proglasili klerikalcem i zabavljačem ustaške emigracije. Oni koji znaju što je to tada značilo skidaju mi kapu još i danas. Sve što se događalo sa mnom i oko mene, ti raniji 'epiteti' koje sam dobivao nisu bili dobri za moju egzistenciju, opstanak. No, najvažnije je da i dalje imam golemu podršku publike. Sa senzibilitetom sam znao publiku vani zabaviti, rasplakati i nasmijati do suza, no u svim tim susretima najteži su mi bili rastanci. Budući da sam 40 godina proveo na putu i ponovno im se vraćao, volio bih te susrete okruniti i završiti turnejom i izvan domovinskih granica gdje žive Hrvati, te da to bude nagrada za sve što sam 40 godina napravio u glazbi, karijeri, druženju s našim Hrvatima izvan domovine.

Obišli ste gotovo cijeli svijet, no možete li izdvojiti neki koncert u izvandomovinstvu?

— Mogu reći, gdje god je bilo Hrvata, dolazio sam u njihovu sredinu i lijepo se osjećao kao doma među svojim. Uvijek pamtim samo lijepe dane. Lijepo mi je bilo u Kanadi, potom u Americi, gdje će mi koncerti s HBZ-om ostati u najljepšem sjećanju, no ne znam zašto su 80-ih godina prekinuli suradnju sa mnom? No, izdvojio bih svoj prvi koncert u iseljeništvu koji je bio 1977. godine u Australiji. Nastupio sam tada u Sydneyu, u Sydney Entertainer Center, pred 12,000 Hrvata koji su došli iz svih dijelova Australije. Nikada neću zaboraviti te ovacije i njihovo oduševljenje. Koncert je snimljen VHS kamerom i čuvam ga u svojoj arhivi.

Hoće li Vaša izdavačka kuća Croatia Records obilježiti Vaš jubilej?

— Razgovarali smo o tome što bi to trebalo biti i oni će se svakako do kraja godine uključiti u obilježavanje 40. obljetnice mog glazbenog djelovanja, iako su pred kraj 2008. godine izdali moj novi album *Dignite čaše, svatovi*. No, treba misliti i o albumu zabavne glazbe kojim bih svoj opus zaokružio zabavnom glazbom s kojom sam i počeo karijeru. Razmišljam i o kompilacijskom albumu sa sva tri stila koja sam njegovao, a u obzir dolazi i album koji bi obilježio jedan od mojih obljetničkih koncerata uživo.

Uz glazbenu karijeru imali ste nekoliko godina i onu političku, jer ste bili zastupnik u Hrvatskom saboru...

— S ponosom se prisjećam tih dana u Hrvatskom saboru. Pokojni predsjednik dr. Franjo Tuđman mislio je kako bih po svojim zaslugama u izgradnji domovine Hrvatske trebao biti u Saboru. Zbog toga sam četiri godine bio saborski zastupnik i trudio se pomoći struci. Pomogao sam oko Zakona o autorskim pravima, statusu slobodnih umjetnika itd. Dostojanstveno uzdignute glave napustio sam Hrvatski sabor jer sam htio svoju karijeru završiti kao pjevač, zabavljač, umjetnik, što sam bio cijeloga života. No, časno sam obnašao svoju dužnost u Hrvatskom saboru i čast mi

je što sam dio svog života i karijere proveo u hrvatskom parlamentu.

Kako se osjećate na pozornici i koliko ćete još biti na glazbenoj sceni?

— Na pozornici se osjećam super poput ribe u vodi. Još je moja pokojna mama u šali znala reći kako bih, da ne znam pjevati, umro od gladi. Ono što me uvijek zanimalo bilo je ne samo biti pjevač nego i zabavljač. To je najvrjednija kategorija koja se u svijetu cijeni, no kod nas ne znaju kamo da me svrstaju. Ne znaju u kojem žanru da mi daju nagradu, kamo spadam, jer kod nas biti entertainer, zove se 'svaštarenje'. Ako me posluži zdravlje, želim još koju godinu nastupati i dostojanstveno završiti svoj put i glazbenu karijeru. Jednom, ako bude potrebno, sići ću sa scene i to tada kada ja budem htio, a ne kad to drugi žele.

Budući ste stalno na putu, pripremate li se uskoro za neku turneju?

— Nemam turneju, nego se upravo spremam u Lourdes, gdje ću zajedno s hrvatskim vojnicima i časnicima, te hrvatskom policijom ići na hodočašće. Bit će to prigoda da kao pričuvni časnik, bojnik, obučem svoju odoru hrvatskog zrakoplovstva i pridružim im se u Lourdesu i na taj način obilježim svojih 65 godina života, 50 godina u glazbi i 40 godina solističke karijere. ■

ENG An interview with Krunoslav Kićo Slabinac, one of our most popular singers, especially loved among Croatian emigrants, on the 40th anniversary of his solo career.

Što dalje od zavičaja – to bliže tradiciji i običaju!

Novljanin Fedor Mudrovčić strastveni je skupljač, pravi kolekcionar starih dokumenata i fotografija, što svjedoče Novom i njegovim žiteljima, ovdje i u svijetu

Fedor Mudrovčić

Iseljenička kolonija Novljana u rudarskome gradiću Butteu (Montana, SAD) sa svojim pokladnim običajima (1918.)

Napisao: **Franjo Deranja**, Snimke: **zbirka Fedora Mudrovčića**

Podete li od Rijeke Jadranske turističkom cestom jugoistočno u smjeru prema Senju, nakon četrdesetak kilometara ugledat ćete izrazito primorsku panoramu, gradić nad kojim dominira visoki zvonik, a kućice su se u grozdu nadvile nad lučicom. To je zvon svetih Filipa i Jakova, zaštitnika Novoga Vinodolskog i Novljana, a njih je oko pet tisuća duša i poznati su po odanosti svojem zavičaju, običaju i tradiciji. Najbogatija je ona povezana uz folklorno naslijeđe, uz pokladne običaje i mesopust.

Novljana je oduvijek (!) bilo po svijetu. U prošleme stoljeću, pa i prije. Između dvaju svjetskih ratova pogotovo. Znalo se da su na Novom Zelandu osnivali svoje folklorne skupine, u objema Amerikama također.

Novljanin Fedor Mudrovčić strastveni je skupljač, pravi kolekcionar starih

dokumenata i fotografija što svjedoče o tom starom Novom i njegovim žiteljima, ovdje i u svijetu. A što su bili dalje od zavičaja, to su Novljani bili s njime

povezani jačim i čvršćim nitima nostalgije, tradicijom i običajima.

- Zanimljiva su ta svjedočanstva ča govore o našimi ljudima va svitu - pri-

povijeda nam Fedor Mudrovčić listajući bilješkama, požutjelim pismima i starim fotografijama na kojima nastojimo odgovoriti poneko lice čijeg potomka znamo pa mu fizionomijom možda slič...

- Vrime je karnevala, mesopusta, pa se aktualiziraju upravo slike toga običaja u našem kraju, a zapanjujuća je sličnost tih pokladnih običaja kako su ih naši ljudi tisućama milja daleko od rodnoga grada održavali i vjerno do u tančine predstavljali drugima, ponoseći se svojom tradicijom - naglašava Mudrovčić i pokazuje vrlo vrijedne fotografije naših iseljenika. Ovom prigodom objavljujemo stare snimke koje prikazuju iseljeničku koloniju Novljana u rudarskome gradiću Butteu (Montana, SAD) sa svojim pokladnim običajima.

Neki su iseljenici, odlazeći u dalek svijet, ostavili u svojim obiteljima tek vjenčane supruge, a vratili su se kao ostarjeli ljudi koje već odrasla djeca nisu mogla niti prepoznati. Neki se nisu nikada vratili jer nisu bili zaradili dovoljno novca da vrate ono što su bili pozajmili za brodsku kartu...!? Neki se, jednostavno rečeno, nisu nikada vratili jer su, možda,

1920. god

tamo počeli novi život. Ali zavičaj, posve je sigurno, nisu nikad zaboravili. Ostao je u njima. Kao i običaji rodnoga grada, folklor – pjesma, narodna nošnja, kolo - o čemu svjedoče i ove stare fotografije. Do današnjega vremena. ■

ENG Fedor Mudrovčić of Novi Vinodolski is a passionate collector of old documents and photos related to his native region and its emigrants. Included here are old photos depicting an emigrant colony of people from Novi Vinodolski in the mining town of Butte (Montana, USA) and their carnival traditions.

Materina priča u Dubrovniku

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika i Udruge Petrine pletilje iz Zagreba, u sklopu ovogodišnje Noći muzeja i otvorenja izložbe Etnografija u nastavi, te predstavljanja Tkalačke zadruge Tkanica iz Knina, 30. siječnja, neposredno prije pola noći, u dubrovačkom Etnografskom muzeju održana je etnomodna revija dizajnerice Mine Petre iz Zagreba.

Program modne revije, etnokolekcije i poslovne torbe *Tkanice*, dio je širega projekta predstavljanja hrvatske tradicije, kulture i stvaralaštva pod nazivom 'Materina priča'. Te večeri ona je ispričana u prepunom velebnom kame-nom zdanju dubrovačke žitnice Rupe. Prikazan je dio etnokolekcije od vune-noga pletiva s motivima i aplikacijama

kninske tkanice i licitarskog srca, kao tradicijskog simbola hrvatske etnobaštine. Reviju su Etnografskim muzejom pronijele članice Folklornog ansambla Linđo, te ugledne žene iz javnog i kulturnog života Grada. Tkalačka zadruga Tkanica iz Knina okuplja pretežito nezaposlene žene srednje dobi, koje se naslijeđenim i prenesenim znanjem i vještinom ručnoga tkanja i vezenja koriste u izradbi atraktivnih tekstilnih predmeta svakodnevne uporabe, narodnih nošnji i suvenira. Ovaj ženski kulturni i poduzetnički projekt ima za cilj očuvanje i promicanje tradicijskog rukotvorstva, ali i maloga ženskog poduzetništva putem razvoja samozapošljavanja na području Šibensko-kninske županije. Ostvaruje se uz potporu Gradskog poglavarstva i Turističke zajednice Knina, Hrvatske gospodarske komore te Hrvatske matice iseljenika. Voditeljica programa bila je Maja Mozara, koja je na samom kraju, uz zahvale svima koji su nosili reviju, posebno zahvalila Ilki Dragić, tkalji iz Knina, čije vrijedne ruke izrađuju *Tkanicu*. (Maja Mozara)

“Zviri, sveci i pulene”

Brodski kipovi – pulene, koji svjedoče bogatu hrvatsku pomorsku baštinu, prvi put su u javnosti izloženi na jednom mjestu, u Hrvatskome pomorskom muzeju u Splitu, u tvrđavi Gripe

Napisala: **Ana Kaštelan**

Snimke: **Hrvatski pomorski muzej, Split**

Možda je otrcano, ali je svakako istinito: živjeti se ne mora, ploviti se mora. Od davnine se živjelo od mora i za more. A to je more uvijek uzimalo. I život i blaga. Plovidba je u prošlim vremenima bila hazard, a ulog je bio život. Za pomorce je tijekom povijesti more bilo velika sila koja ima svoju volju, te je s njim potrebno ne samo gajiti prijateljstvo nego mu povremeno prinositi i žrtve. Otud ideja o zaštiti broda i posade postavljanjem brodskih kipova odnosno pulena, najčešće na pramcu broda od Istoka do Zapada od najstarijih vremena do suvremenog doba. Praksa je razvila čitave nizove skulpturnih prikaza u kojima se izražava bogatstvo ideja isprepletenih s religioznošću, praznovjerjem i tradicijom. A ti brodski kipovi – pulene, koji svjedoče bogatu hrvatsku pomorsku baštinu, prvi put su u javno-

sti izloženi na jednom mjestu, u Hrvatskome pomorskom muzeju u Splitu, u tvrđavi Gripe.

— Fenomen brodskog kipa koji je tijekom više tisuća godina bio značajna odrednica broda i njegove posade danas se uglavnom ubraja među izumrle pomorske običaje. Taj prastari običaj postojao je od prvih početaka plovidbe pa do, recimo, suvremenosti otprilike do početka Drugoga svjetskog rata. U Hrvatskoj danas imamo 37 poznatih primjeraka brodskih kipova, a još ih se šest čuva u Kotoru i Perastu - ističe autor izložbe “Zviri, sveci i pulene” Stjepan Lozo, inače ravnatelj splitskoga Hrvatskog pomorskog muzeja.

ODVRAĆANJE OD ZLA

— Brodski kip je skulptura koja se tijekom dugih razdoblja pomorske prošlosti nalazila istaknuta na brodu kao apotropijski znak, znak odvratanja od zla, najčešće na pramcu, a katkad na krmi ili u zatvorenom prostoru broda. Bio je najčešće izrađen od drva, iako postoje primjerci izrađeni u bronci, različite razine umjetničkog dosega, ali uvi-

jek kao dobar proizvod zanata u koji se unosio trud - kaže Lozo ističući kako se za pramčani kip mogu upotrebljavati izrazi *pulena* odnosno *zviri*, uz napomenu da izraz *brodski kip* ima univerzalno značenje.

— Izraz pulena, prateći korijen riječi, trebao bi označivati figuru na pramčanom kljunu broda, a dolazi od nacionalnog imena Poljaka - *la poulaine*. Gledajući znanstveno, kako navodi Lozo, pulena ima četiri funkcije: ikonografsku, likovnu, statusnu i posebice kultnu. Poznato je da bi posada dobro čuvala svoju pulenu te bi je po lošem vremenu zaštitila jer bi, vjerovalo se, oštećena skulptura mogla donijeti nesreću čitavoj posadi.

— Najstariji prikazi brodova na Jadranu datiraju iz 7. stoljeća prije Krista. Prikaz broda susrećemo od 11. stoljeća kao grafite na zidovima crkava od Krka do Dubrovnika. Svakako je najznačajnija renesansna oltarna pala “Blagovijest” koju je naslikao Nikola Božidarević 1513. Godine, a čuva se u dominikanskom samostanu u Dubrovniku. Na pramcu jedrenjaka Božidarević je naslikao brodski kip - *zviri*. Posebnu dimenziju lika zma-

Glava žene,
16. stoljeće,
izrađena u
Korčuli, Muzej
u Škripu

ja u hrvatskom pomorstvu daje *hvarska zvir*. Pramčani prikaz zmaja bio je postavljen na hvarskoj galiji sv. Jeronima koja se pobjedonosno vratila iz bitke kod Lepanta 1571. godine. Hvarska zvir danas se svrstava u najznačajnije eksponate europske pomorske spomeničke baštine uopće. Ujedno je i potvrda kontinuiteta pomorskih oblika i tradicija hrvatskog naroda. Naime, na jedrenjacima je do 16., odnosno 17. stoljeća na pramce bila postavljena prava zvir, odnosno kip zmaja koji, sada se to i dodatno potvrđuje, ima i značajno mjesto u općoj hrvatskoj ikonografiji, ali i u hrvatskom pomorstvu. Od 17. do 18. stoljeća s pramac se povlače kipovi, ali brod i dalje

Lik Ahila sa istoimenog broda sa otoka Silba, 19. st.

Pulski *puleni* odneseni u Italiju

Mnoštvo je *pulena* bez ikakva prava nakon Prvoga svjetskog rata iz Pomorskog muzeja u Puli odneseno u Italiju. Naime, u Puli je 1871. godine osnovan jedan od prvih pomorskih muzeja u svijetu. U to vrijeme bio je običaj da se s brodova koji izlaze iz službe skinu brodski kipovi i drugi simbolični predmeti i predaju u muzej. Tako se tijekom više desetljeća prikupila velika kolekcija. No, za vrijeme talijanske okupacije nakon Prvoga svjetskog rata muzej je uništen, a fundus raznesen, tako da je dio završio u La Speziji, a koliko je poznato - podsjetio je Lozo, ima ih i u drugim mjestima u Italiji, Austriji i Sloveniji.

ima svoj glavni kip koji odlazi u prosto-rije za posadu na krmu. To su, u pravilu, kipovi Bogorodice s djetetom, odnosno slike Bogorodice s djetetom. Nakon nastupa liberalnih ideja i Francuske revolucije u 19. stoljeću, nestaju kipovi kršćanske ikonografije, a pojavljuju se različiti kipovi, alegorijske priče, kipovi muškaraca i žena u građanskoj odjeći, ratnika s bakljom, mačem itd... Pojavom parobroda u 19. stoljeću jedrenjaci se povlače, a tako i pulene koje neopozivo nestaju u 20. stoljeću.

DUGA STOLJEĆA POMORSKOG ŽIVOTA

Pulene iz hrvatskog fundusa izložene u Hrvatskome pomorskom muzeju u splitskoj tvrđavi Gripe predstavljaju praktički od slike Bogorodice ili zmaja iz 16. stoljeća do likova običnih građana muškarca i žene u građanskoj odjeći iz Rijeke. Sve su izrađene od drveta, osim jednog

primjerka u bronci, koji pripada muzeju u Rovinju.

Mnoštvo legendi o višim silama obilježavalo je duga stoljeća pomorskog života u kojima je tehnika brodogradnje i navigacije ostajala uglavnom ista ili čimnola polagane i jedva zamjetljive korake razvoja. Tek pojavom parnoga stroja i snažnih brodova autonomnog pogona koji su plovidbu učinili neovisnom o silama vjetra te razvojem nautičkih znanja i vještina u 19. stoljeću počinje drukčiji odnos prema silama mora i vjetra. To svakako ne znači da je mistika pomoračkog odnosa prema moru nestala. Poštovanje sila prirode kod pomoraca poglavito u iznimnim situacijama, a i kult mora, doduše, u promijenjenom obliku, postoji i danas, zaključio je Stjepan Lozo, autor izložbe "Zviri, sveci i pulene" koja obrađuje spomeničku pomorsku baštinu što svjedoči o stoljetnoj povezanosti Hrvata s morem. ■

ENG Ship's statues – protégés that bear witness to Croatia's rich maritime heritage, have been put on public display at one location for the first time, at the Croatian Maritime Museum in Split, in Fort Gripe.

Promjene vlasničkih odnosa u poljoprivredi

Glavni rezultati agrarne reforme i kolonizacije tijekom 1920-ih godina bili su: osiromašenje i nestanak plemstva, djelomične promjene vlasništva nad zemljom, kao i promjene demografske i etničke slike u pojedinim mjestima (kolonisti su većinom bili Srbi)

Piše: **Željko Holjevac**

Vlada u Beogradu je 25. veljače 1919. donijela *Pretходne odredbe za pripremu agrarne reforme* u Kraljevstvu Srba, Hrvata i Slovenaca, pa tako i u Hrvatskoj koja se od 1. prosinca 1918. nalazila u sastavu te tvorevine. Ukinuti su kmetski, kolonatski (zakupnički) i slični (polu)feudalni odnosi u agraru. Određeno je izvlaštenje velikih posjeda (posjedi veći od 100 do 500 jutara, ovisno o pojedinom kraju). Do konačnog rješenja država je davala zemlju seljacima u najam.

Bio je to početak rada na promjeni vlasničkih odnosa u poljoprivredi i preraspodjeli agrarnih resursa na području Hrvatske. Sve je zapravo počelo još 25. travnja 1848. proglasom bana Jelačića o ukidanju kmetskih daća, tlake i crkvene desetine. Time nisu bili uklonjeni feudalni odnosi, nego su samo ukinute obveze seljaka prema plemstvu i Crkvi, utvrđene od vremena Marije Terezije u posebnim propisima – urbarima. Seljaci su prestali biti kmetovi na vlastelinstvima, ali nisu odmah dobili zemlju koja je ostala u rukama prijašnjih vlasnika.

Marijan Detoni: Sajam u Križevcima

Seoska obitelj iz sela Lonje (okolica Siska), 1931.

UKIDANJE KMETSTVA

Hrvatski je sabor 7. srpnja 1848. raspravljao o odnosima između seljaka i zemljoposjednika i zaključio: "Svaki dosadašnji kmet jest neograničeni vlastnik svoje urbarske zemlje, i može je u celo ili na komade zamijeniti, založiti ili prodati." Međutim, taj saborski zaključak nije dobio vladarevu potvrdu, pa su posjedovni odnosi na hrvatskom selu ostali neriješeni. Tek 1853. donesen je carski *Patent o zemljišnom rasterećenju*, kojim su ukinuti urbarski odnosi, nadležnost i vrhovno vlasništvo gospoštija nad seljačkim česticama. Država je jamčila primjerenu naknadu bivšim vlastelinima za ukinuta kmetska davanja. Ukinuta je i crkvena desetina. *Zemljišno-rasteretni patent* iz 1857. regulirao je razgraničenje šuma i pašnjaka koje su zajednički uživale bivše gospoštije i njihovi podložnici, a bavio se i pitanjem komasacije, tj. okrupnjavanja zemljišnih posjeda radi učinkovitije poljoprivredne proizvodnje. Taj je proces tekao uz znatne poteš-

Proglas bana Jelačića o ukidanju kmetstva 1848.

koće nekoliko desetljeća, jer su interesi bivših podložnika i gospode bili međusobno oprečni.

Uklanjanje zaostataka feudalnih prava i običaja nije, međutim, značilo da je došlo i do preraspodjele agrarnih odnosa. Bivši feudalski pretvorili su zadržane polovice nekadašnjih vlastelinstava u privatne veleposjede, dok su bivši kmetovi, sada slobodni seljaci, stekli vlasništvo nad onim česticama koje su nekada obrađivali u sklopu vlastelinstava, a to su najčešće bile sitne parcele. Seljaci nisu imali novca za otkup dodatne zemlje i okrupnjavanje svojih posjeda, pa su teško mogli konkurirati veleposjedima na kojima su se počeli uvoditi strojevi u proizvodnju. Istodobno su mnogi seljaci zbog velikih poreza i nameta bili primorani prodavati zemlju i napuštati prenapučena sela, zapošljavajući se kao radnici u malobrojnim gradskim tvornicama ili odlazeći u inozemstvo u potrazi za nekim drugim poslom.

POLOVIČNA PROVEDBA

Poticač za agrarnu reformu dao je Središnji odbor Narodnog vijeća SHS još 26. studenoga 1918., tj. odmah nakon raspada Austro-Ugarske i neposredno prije stvaranja prve južnoslavenske države. Proglasom od 6. siječnja 1919. regent Aleksandar najavio je rješavanje

agrarnog pitanja. *Prethodnim odredbama za pripremu agrarne reforme* od 25. veljače 1919. bilo je predviđeno da se veliki posjedi brzo preuzmu i podijele, uz uvjet da se formalna procedura naknadno zadovolji. Zemlju su u najam trebali dobiti seljaci koji su imali malo zemlje ili je uopće nisu imali, i to onoliko koliko mogu obrađivati sa svojom obitelji. Imovinu habsburške dinastije trebalo je oduzeti bez naknade. Sve veće šume trebale su prijeći u državno vlasništvo. Prednost pri dodjeli zemlje imale su udovice poginulih vojnika, ratni invalidi i dragovoljci, prije svega tzv. solunaši, tj. oni koji su se u Prvome svjetskom ratu borili u redovima srpske vojske na solunskom bojištu.

Provedba agrarne reforme u jugoslavenskoj monarhiji bila je polovična, jer je činila kombinaciju revolucionarnih mjera, politizacije i izuzimanja imanja preko veze, a propisi su često mijenjani i različito tumačeni. Tako je ban Ivan Paleček 14. travnja 1919. donio naputak o sastavljanju listina za podjelu zemlje u roku od tri dana i na način kojim su iz kolonizacije bili isključeni siromašni seljaci iz Hrvatskog zagorja, unatoč upozorenjima da se u tom prenaseljenom kraju bez kolonizacije u druge sredine ne mogu stvoriti zdrava seljačka gospodarstva, makar bila provedena i najradikalnija agrarna reforma. Na Zboru Gospodara Hrvatske-Slavonije 26. ožujka 1919. iznesen je prijedlog o spašavanju zdravog veleposjeda i provedbi agrarne reforme u interesu domaće seoske sirotinje (koju su pogađale i financijske prijevare, npr. zamjena krune za dinar u omjeru 4:1). Jedan zagrebački trgovac pisao je 21. listopada 1922. kako veleposjednici moraju prodavati drvo iz svojih šuma u besćenje, čime su oštećene velike pilane u Hrvatskoj jer su ostale bez

Naseljavanje "solunaša"

Kritike zbog načina provedbe agrarne reforme u prvoj Jugoslaviji, kolonizacije Srba i neuključivanja Hrvata i Slovenaca u kolonizaciju bile su česte. Tako je Ministarstvo agrarne reforme u Beogradu 1922. odbilo molbu Josipa Puneke iz Nove Rače kraj Bjelovara za kolonizaciju u Slavoniju. S druge strane, županijski agrarni ured u Vukovaru osigurao je 1923. za naseljavanje "solunaša" Rade Zrmanjca iz Topuskog ne samo zemlju nego čak i stan i prijevoz do pustare Šodolovci kraj Ernestinova.

kvalitetna drva za izvoz. U Dalmaciji je agrarna reforma provedena tek propisima iz 1930. i 1931., kada su težaci, bivši zakupnici, postali vlasnici zemlje, a stari vlasnici dobili odštetu od države.

PROMJENA DEMOGRAFSKE I ETNIČKE SLIKE

Glavni rezultati agrarne reforme i kolonizacije tijekom 1920-ih godina bili su: osiromašenje i nestanak plemstva, djelomične promjene vlasništva nad zemljom, kao i promjene demografske i etničke slike u pojedinim mjestima (kolonisti su većinom bili Srbi). Najveći broj seljaka dobio je malo zemlje, a problem agrarne prenaseljenosti nije riješen. Pod pritiskom velike gospodarske krize vlasti su od 1931. pristupile likvidaciji agrarne reforme, okrenuvši se politici zaštite zemljoradnika, što je uključivalo i motorij na seljačke dugove.

U drugoj Jugoslaviji komunisti su

Zakonom o agrarnoj reformi i kolonizaciji od 23. kolovoza 1945. podržavali sve veleposjede, šume i crkvena dobra veća od 10 hektara. Seljački su posjedi ograničeni na 30 hektara. Kolonizacijom se preseljavalo stanovništvo iz siromašnih i prenaseljenih krajeva u Vojvodinu i Slavoniju, uglavnom na ispražnjene posjede protjeranih Nijemaca. Kolonisti su "vlakom bez voznog reda" stizali većinom iz Like i Korduna, a znatno manje iz Dalmacije i Hrvatskog zagorja. Kao i u prvoj Jugoslaviji, među kolonistima je bilo više Srba nego ostalih naroda. Nakon neuspjeha prisilne kolektivizacije po sovjetskom modelu, *Zakonom o poljoprivrednom zemljišnom fondu općenarodne imovine i dodjeli zemlje poljoprivrednim radnim organizacijama* od 22. svibnja 1953. privatni je posjed ograničen na 10 hektara, a "višak" zemlje pripao je poljoprivrednim dobrima u društvenom vlasništvu. ■

Dvorac Trakošćan

ENG On 25 February 1919 the government in Belgrade adopted the Preliminary Provisions for the Preparation of the Agrarian Reform in the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, and likewise in Croatia, which was as of 1 December 1918 a member of the federation.

Zdenka Šimončić-Bobetko:
Agrarna reforma i kolonizacija u Hrvatskoj 1918.-1941.

P O Z I V

za sudjelovanje na 6. natječaju literarnih i novinarskih radova **ZLATNA RIBICA**

Hrvatska matica iseljenika, podružnica Rijeka, organizira 6. nagradni natječaj literarnih i novinarskih radova za učenike hrvatskih dopunskih škola, kao i za učenike koji uče hrvatski jezik u drugim oblicima organiziranoga učenja materinskog jezika u inozemstvu. Ministarstvo znanosti, prosvjete i športa Republike Hrvatske podupire ovaj natječaj.

TEME Natječaja za **literarne radove** za dobnu skupinu od 7 do 12 godina jesu:
Susreti s domovinom predaka ili Što su nam pričali naši stari - priče naših baka i djedova

za dobnu skupinu od 13 do 15 godina:
Iz daleka k meni dolaziš ili Zašto učim hrvatski – hrvatski mi je....

za dobnu skupinu od 16 do 18 godina:
Mladost nije hodnik kroz koji treba protrčati ili U jeziku se susrećemo i prepoznajemo

TEME Natječaja za **novinarske radove**, u dobnoj skupini od 13 do 18 god., jesu:

Istražujem svoje korijene ili Hrvatski doseljenici u mojem gradu ili Biografija zanimljive osobe iz moje porodice

Uvjeti Natječaja

LITERARNI RADOVI mogu biti pisani hrvatskim standardnim jezikom, te u svim hrvatskim narječjima i njima pripadajućim govorima (mjesni govori roditelja).

Učenici mogu pisati lirske pjesme u stihu i u prozi, kratke priče i sastavke u kojima će opisati događaje, stanja, zbivanja, iskazivati svoje osjećaje, dati maha mašti.

NOVINARSKI RADOVI mogu biti pisani hrvatskim standardnim jezikom, te u svim hrvatskim narječjima i njima pripadajućim govorima (mjesni govori roditelja).

Učenici mogu pisati vijest, izvješće, reportažu, putopis, intervju o njima znanim pojavama, događajima ili ljudima.

Broj literarnih i novinarskih radova nije ograničen.

Svaki rad treba sadržavati sljedeće podatke: ime i prezime učenika, dob učenika, razred, adresu elektroničke pošte učenika (ako je ima), naziv škole, naziv države, ime i prezime učitelja (mentora).

Vrednovanje radova

Literarni radovi vrednovat će se u tri kategorije, i to:

PRVA KATEGORIJA: učenici od 7 do 12 godina

DRUGA KATEGORIJA: učenici od 13 do 15 godina

TREĆA KATEGORIJA: učenici od 16 do 18 godina

Novinarski radovi vrednovat će se u dobnoj skupini od 13 do 18 godina.

Natječaj je nagradni. Organizator će najbolji rad učenika iz svake kategorije nagraditi osmodnevnim boravkom u ljetnoj školi Hrvatske matice iseljenika. Najbolji rad iz svake kategorije dobiva diplomu.

Osim prvih nagrada, Organizator priprema i nagrade iznenađenja za druge najuspješnije radove sudionika Natječaja. Drugonagrađeni literarni i novinarski radovi dobivaju pohvalnicu.

Svi ostali sudionici dobivaju priznanja za sudjelovanje u Natječaju.

ROK SLANJA RADOVA: do 11. travnja 2009.

ADRESA: **HRVATSKA MATICA ISELJENIKA**

- PODRUŽNICA RIJEKA

Trpimirova 6, 51000 Rijeka, Republika Hrvatska

Tel.: +385/51/214 557

Faks.: +385/51/339 804

E-mail: hmi-ri@ri.t-com.hr

Objava rezultata Natječaja bit će u svibnju 2009. godine.

S radošću očekujemo vaše radove.

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

PODRUŽNICA RIJEKA

Vanja Pavlovec, voditeljica podružnice

MANJINSKE VIJESTI

HRVATSKO IZASLANSTVO POSJETILO HRVATE U MAKEDONIJI

MAKEDONIJA - Prva sjednica međuvladinog Mješovitog odbora za provedbu Sporazuma o međusobnoj zaštiti manjina između RH i Makedonije održan je 27. siječnja u Ministarstvu vanjskih poslova u Skoplju. Na sastanku je bilo prezentirano iskustvo RH u radu Mješovite komisije s Mađarskom i Srbijom, zatim je slijedilo utvrđivanje metodologije rada, a kao glavne točke predložene

su: proučavanje materinskog jezika, kao i financiranje manjinskih udruga kroz priložene projekte. U večernjim satima istoga dana članovi Mješovitog odbora hrvatske vladine delegacije u pratnji veleposlanika Ive Kujundžića susreli su se s predstavnicima Zajednice Hrvata u Republici Makedoniji. Prisutnima se uz srdačnu dobrodošlicu obratila predsjednica ZHRM-a mr. sc. Snježana Trojačanec. Zatim je dala riječ Petru Barišiću, načelniku Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu i kopresjedatelju Mješovitog odbora. Gospodin Barišić je izrazio zadovoljstvo vidnim napretkom u okviru provedbe Sporazuma izražavajući pri tome zahvalnost veleposlaniku RH Kujundžiću za inicijativu, veliku potporu i doprinos za potpisivanje tako važnoga dokumenta. (*Ljerka Totch Naumova*)

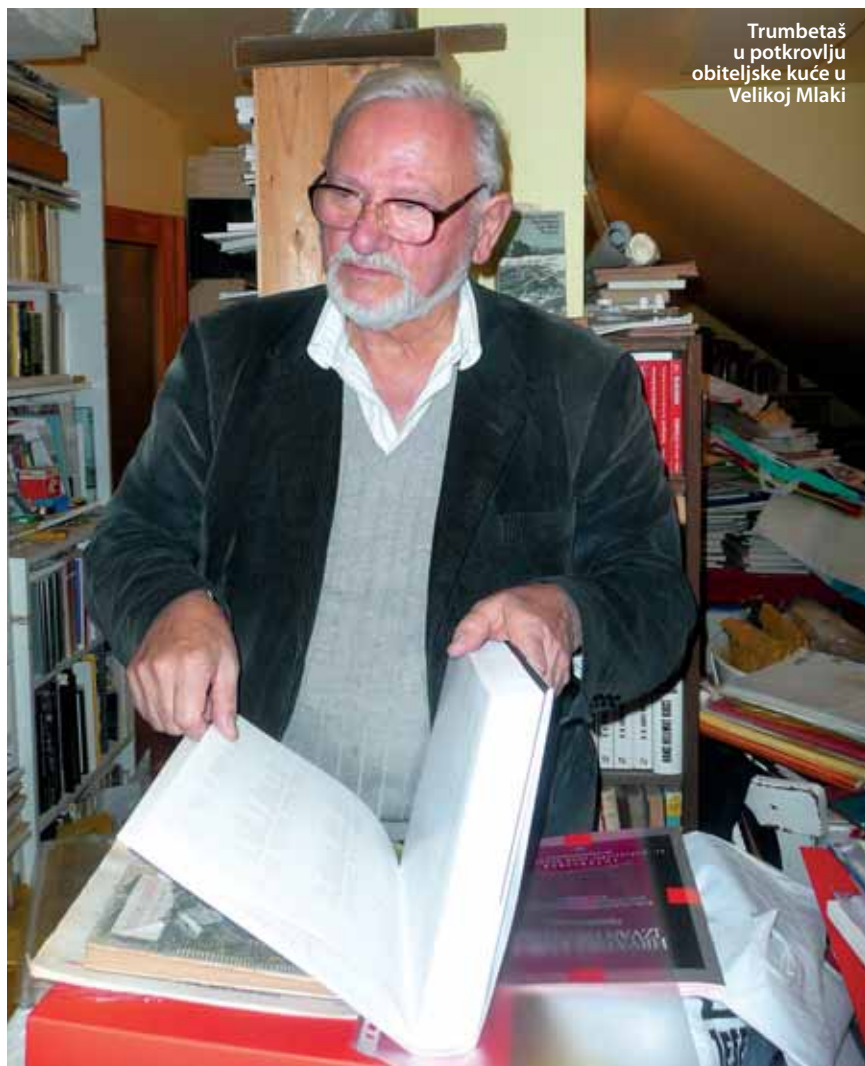
HRVATI IZ SLOVAČKE NA RUKOMETNOJ UTAKMICI U ZAGREBU

ZAGREB – Na utakmicu 2. kola skupine I. drugog kruga Svjetskog prvenstva za rukometaše u zagrebačkoj Areni između Hrvatske i Slovačke došla je i skupina navijača iz hrvatskog sela Čunova nedaleko od Bratislave koji su navijali podjednako za Slovačku kao i za domovinu svojih predaka Hrvatsku.

Velika Mlaka – Frankfurt na Majni

Iza Drageca su kilometri putovanja, kilogrami narisanih i ispisanih papira, stotine izložaba, hektolitri utrošenoga crnog tuša, tisuće kartona...

Trumbetaš
u potkrovlju
obiteljske kuće u
Velikoj Mlaki

sti spajajući našu veliku mlaku i tu gastarbajtersku veliku raku samosvojnim autorskim izričajem potpuno neprispodobivim bilo čemu ili komu u našoj novijoj umjetnosti.

TONČEK I PAJDAŠ VINCENT VAN GOGH

Iza Drageca su kilometri putovanja, kilogrami narisanih i ispisanih papira, stotine izložaba, hektolitri utrošenoga crnog tuša i tisuće kartona, naivno je vjerovati da se cijelo to zamršeno klupko i prebogati opus mogu sabiti u dvije-tri stranice novinskog zapisa. Da je samo pobrojiti sve situacije s amblematičnim Tončekom, glavnim junakom njegova opusa i svojevrsnim alter egom, bilo bi dostatno za esej. Pa ipak došli smo mu, s nešto zakašnjenja, čestitati 71. rođendan i pročavrljati o tim silnim pisarijama i risarijama što nastaju u njegovoj turopoljskoj majstorskoj radionici. Dvokatnica je ciglana, neožbukana, prava gastarbajterska, a "atelijer" od nekoliko kvadrata čisti multipraktik, sve u jednom - pisaonica, risaonica, čitaonica, spavaonica, blagovaonica... Na takva mjesta stižu samo istinski prijatelji i(li) veliki radoznalci. Do njega je knjižnica, velika i krkata literaturom, primjercima na kojima bi mu mnogi pozavidjeli i koji ga legitimiraju kao zagriženoga bibliofila, knjiškoga moljca. Kroz prozor se vide avioni, uzlijeću i slijeću u obližnju zračnu luku Pleso svakih nekoliko minuta asociirajući na svijet kao globalno selo. Sve je drugo u tom okružju sasvim lokalno selo, otužno i smirujuće u isti mah, naš domaći turopoljski pejzaž u kojega bi Drago najradije pripustio kolegu i vanvremenskoga pajdaša Vincenta van Gogha i pokoji njegov žuti suncokret zapiknuo u okolno blato.

Baš toga dana kad smo ga došli posjetiti spremao se u poslijepodnevni

Napisala: **Ksenija Erceg**, Snimke: **Hrvoje Salopek** i zbirka **D. Trumbetaša**

Dragutin Trumbetaš naš je najpoznatiji gastarbajter među slikarima, a i slikar među gastarbajterima također. Toliko je često privremeno boravio u Njemačkoj, toliko se često vraćao i opet odlazio da bi samo

drugi Bog mogao objasniti taj nesvakidašnji uzročno-posljedični životni curriculum. Frankfurt je na Majni, a Velika Mlaka na periferiji Zagreba ili na početku Velike Gorice, kako vam drago. Trumbetašev duh grafičkog radnika i grafičara, autodidakta slikara i pisca, dobrovoljnog izopćenika, neprilagođenoga pojedinca, robijaša čak, skoro cijeli njegov život lebdi iznad zadanoga zemljopisa i povije-

satima otići do Velike Gorice jer su “počeli delati prelom” prve knjige iz zamišljene opsežne tetralogije pod zajedničkim naslovom “Pušači i nepušači”. To je tek prvih petstotinjak stranica od dvije tisuće koliko ih je otprilike nakanio ispisati o gastarbajterstvu, temi koja mu je uvelike odredila i život i stvaralaštvo. Već petnaestak godina prikuplja svu moguću dokumentaciju, uobličava i vlastito iskustvo i znanja drugih koji su o tome pisali, sa svih strana svu raspoloživu građu ne bi li toj mučnoj i intrigantnoj temi dao dostojan(stven) ton i primjerenu spisateljsku težinu onoga koji je istodobno i sudionik i svjedok, pa vidi i iznutra i izvana, vidi sve. A kako je i perfekcionista koji si postavi visoki cilj i njega se drži bez žurbe i fušarenja, kaže kako očekuje da mu “Onaj odozgo ostavi dovoljno vremena za sve kaj je planirao obaviti dok je tu, na ovom svijetu”. Veliki crtač iz Velike Mlake neke je svoje uratke znao stvarati i po dva mjeseca, njegovi su crteži čudo

minucioznosti i preciznosti nad kojima bdije kao da mu je baš svaki od njih, a tisuće ih je dosad, i prvi i zadnji.

Tvrđi da nijedne sekunde nije požalio što nije išao utabanim stazama nego je svoj talent izgrađivao sam, bez zvaničnog akademskog obrazovanja, i nije mu jasno kako ga neki mogu svrstavati u - naivno slikarstvo. Zbilja, samo naivac ili neznalac može reći da je Dragutin Trumbetaš slikar naivac. Nema ama baš ničega naivnoga u njegovim samotinjskim i čamotinjskim našijencima gastarbajterima, ni traga ikakvoj dekorativnosti. Toliko je jaka oštrica socijalne kritičnosti da se učini kako će i papir porezati svojim crtačkim skalpelom! A ipak je slika “Tonček spi” jednoj nesretnoj gospođi u Njemačkoj spasila život: promatrajući je pažljivo i dugo odustala je od samoubojstva, i došla je to reći njenu autoru. Gledano na duge pruge (a Dragec se u mladosti bavio sportom, bio je i maratonac) to je zapravo važnije i od priznanja

i od osporavanja upućenih i neupućenih kritičara! I da je samo to učinio, mogao bi biti zadovoljan.

SVE JA SAČUVANO

Uz ispisivanje spomenute tetralogije, koja će se jednoga dana možda koristiti i kao svojevrsna enciklopedija o gastarbajterstvu, a mogla bi doživjeti i uprizorenje na kazališnim daskama, majstor Trumbetaš radi i ilustracije za Krležine *Balade Petrice Kerempuha*. Svojedobno je kao strastveni čitatelj i poklonik takav hommage odradio i za A.G.Matoša ilustrirajući mu pjesme i ispisujući-crtajući i same njihove tekstove! Ilustrirao je i povijesne knjige i razna druga izdanja. U atelijeru, tom Dragecovu čardaku i na nebu i na zemlji, pažljivo su posloženi panoji s prebogatom dokumentacijom o vlastitu gastarbajterstvu, ima ih 150 i ove bi se godine mogli naći na planiranoj veličnoj izložbi u Zagrebu. Gotovo sve je sačuvano: od molbi za posao i odbijenica, putnih karata i pisama, računa, poruka... obilje malih svjedočanstava o neveseloj egzistencijalnoj prtljagi ovog Turopoljca i njegova Tončeka na kolodvorima, u barakama, policajplacevima, bordelima, na baušteli... Sve što ga je ponižavalo, vrijeđalo, ljutilo i lomilo kroz život Dragutin Trumbetaš pretvarao je u potez crnim tušem ili stihove kakva zapisa. U njega

“Tonček piše žene pismo” (1973)

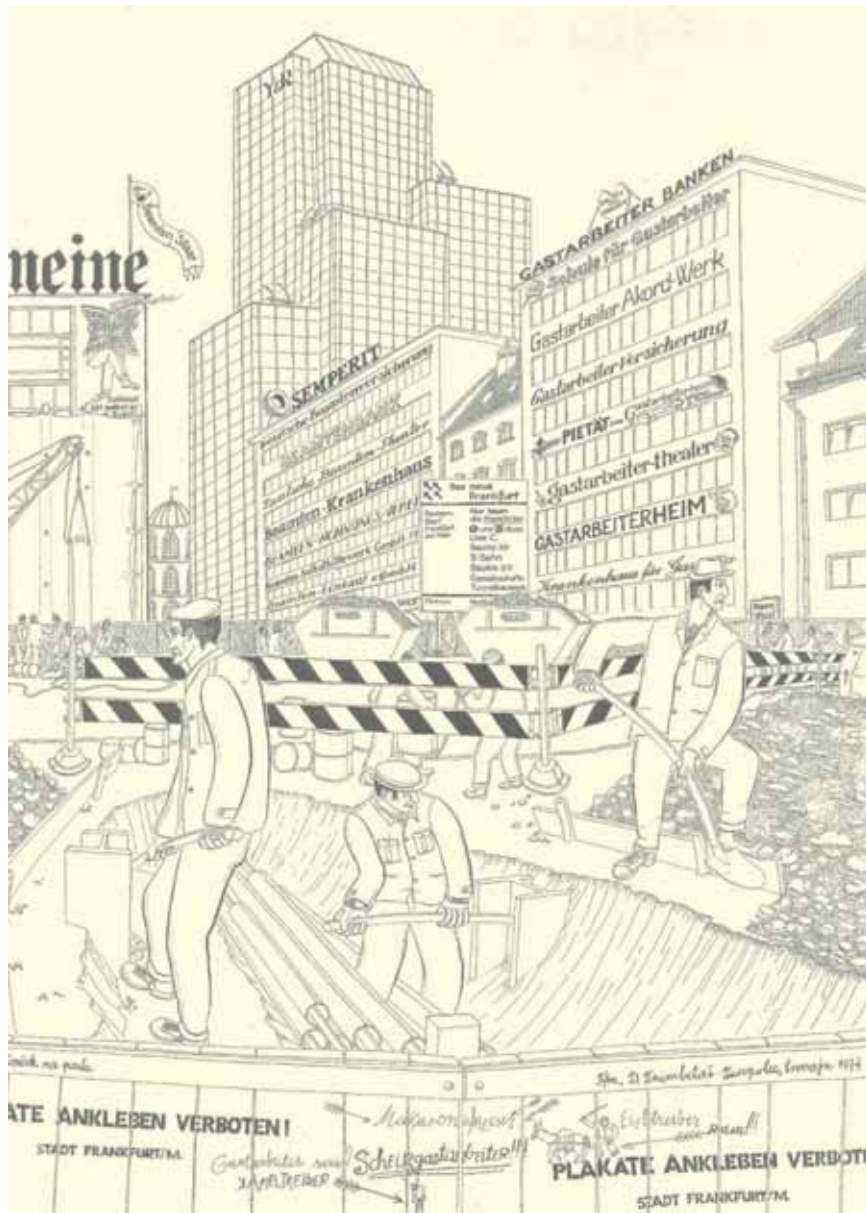
nije bilo “s’e vas bum tužil” nego “s’e vas bum zapisal – opisal i narisal”, svoje je muke i jade rješavao grafičkim i pjesničkim krikom, oporim, tamnim i izravnim do ubitačnosti.

“PROTIV SVAKE NEPRAVDE”

Kad bi danas trebalo precizirati načelo kojim se rukovodio i u umjetničkom izričaju i u cijelom svom životu, bilo bi to geslo “protiv svake nepravde”, ili prevedeno u život svagdašnji – sam protiv svih! Svojedobno je tako ili slično tome, gurao po svome i Vincent van Gogh, pa ne čudi Trumbetaševa opčinjenost tim velikim i zlosretnim Nizozemcom. Zbog tog je osjećaja srodnosti koji nadi-lazi sve naše ljudske zadanosti i razlike i nastao čudesan ciklus “Dragi Vincent” (dopisivanje s van Goghom) zamišljena oslikovljena korespondencija dvaju srodnika i supatnika dosad izlagana po galerijskim prostorima, a u 2009. trebala bi, s istim naslovom, doživjeti i svoje ukoričenje. Usput rečeno, ni Vincent nije imao završenu akademiju! Drago se baš zaintačio za toga likovnog genija kad ga nisu pustili na izložbu povodom stote obljetnice slikareve smrti priređenu u amsterdamskom Van Gogh Museumu jer se trebalo najaviti tri mjeseca unaprijed, rezervirati posjet. Pa je svoga pajdaša na

I rukopisi su uokvireni i spremni za izložbu

“Tonček na poslu” (1974, crtež, tuš, karton)

svoj način *premestil* u Turopolje i za tu prigodu crnom tušu dodao paletu Vincentovih boja, ostajući i dalje strastveni, pasionirani crtač.

O tome koliko je svojom autorskom, samoukom posebnosti koja sretno spaja Maurovićevu robusnost i Kinertovu tankočutnost uspio zaintrigirati mnoge, međusobno vrlo raznorodne “promatrače”, možda najbolje govori popis onih koji se bave Trumbetaševom pojavom. Od Zidića, Biškupića, Glavana, Tenžere, Vesne

Kesić, Branka Brezovca do Vlade Gotovca, Arsena Dedića, Bogdana Žižića koji je o njemu dosad snimio tri filma. S obzirom na sve što je zamislio ostvariti u nadolazećim godinama Dragecu Trumbetašu želimo dobro zdravlje, sigurnu i mirnu ruku i bistar pogled. I jednu montažnu kuriju na dvorištu, budući Trumbetašev muzej u koji bi stalo sve ono dokumentarističko-umjetničko obilje koje se jedva natiskalo na vrhu neožbukane turopoljske dvokatnice. ■

ENG Graphic worker, painter and writer Dragutin Trumbetaš is our best know painter in the guest worker population. He has left to work in Germany so many times, and has so many times come back again that one would be hard pressed to put into words his unusual biography.

Međaši naše uljudbe i nacionalnog identiteta

“Ova biblioteka spada u sam vrh nekoliko takvih spomenika u Hrvatskoj. Dostatno je spomenuti Šibensku molitvu koju ovdje čuvamo, najstariji latinični pjesnički tekst na hrvatskom jeziku”, kaže fra Nikola Mate Roščić

Razgovarala: **Ksenija Erceg,**

Snimio: **Ante Baranić**

Konzervatorsko-restauratorska “ekipa za očevid” iz zagrebačke Nacionalne i sveučilišne knjižnice odradila je dragocjen i opsežan posao u knjižnici samostana sv. Frane u Šibeniku. Gotovo deset tisuća svezaka, među kojima ima i tisućljetnih primjeraka, ‘izliječeno’ je, tj. zaštićeno od daljnjeg propadanja zbog djelovanja kukaca, plijesni, prašine, glodavaca... U tom su ‘bibliopolisu’ (sa)čuvani neki od najvrjednijih naslova domaće, ali i vrijedni primjerci svjetske pismenosti.

O dosadašnjem tijeku restauracije i planovima za skorbu budućnost govori gvardijan fra Nikola Mate Roščić, teolog, publicist i već desetljećima odani čuvar i izvrstan poznavatelj samostanskoga knjižnog blaga.

Kakva je bilanca dosad učinjenoga i što je još preostalo za rehabilitaciju i oporavak knjižnog fonda?

— Tijekom studenoga i prosinca 2008. djelatnici Nacionalne i sveučilišne knjižnice iz Zagreba, uz suradnju djelatnika iz Šibenika, premjestili su čitav knjižni fond iz prostora stare biblioteke te obavili prijeko potrebni pregled, čišćenje i smještanje knjiga u privremene prostorije u kojima se sada čuvaju. Riječ je o gotovo deset tisuća svezaka! U ovoj se godini očekuje uređenje interijera. U trećoj se fazi predviđa povrat knjiga na dosadašnje mjesto, te odvajanje onih kojima su potrebne obnova i zaštita. Potom će se pristupiti novoj, digitalnoj katalogizaciji cijeloga knjižnog fonda biblioteke kako bi postao dostupan svima zainteresiranima.

Gvardijan fra Nikola Mate Roščić, teolog, publicist i već desetljećima odani čuvar i izvrstan poznavatelj samostanskoga knjižnog blaga

Što zbirci daje neprocjenjivu vrijednost?

— Vrijednost, a time i važnost biblioteke nije u količini sabranih i čuvanih knjiga, nego u njezinoj povijesno-kulturnoj vrijednosti. Vremenski raspon knjižne baštine u samostanskoj zbirci pokriva razdoblje od 11. do 20. stoljeća. Ovdje se čuvaju 172 pergamene, dakle stare isprave ili listine od 13. stoljeća dalje, potom zbirka od 148 rukopisnih djela ili kodeksa, zbirka prvotisaka, ili 161 inkunabula, a onda i tzv. “rijetka” izdanja (rara), uz sva

ostala tiskana izdanja. Sve isprave pisane na pergameni pročitao je i prepisao nekoć marljivi proučavatelj fra Bernardin Polonijo. O kodeksima, napose onima sa sačuvanim ilustracijama pisali su već brojni stručnjaci, napose don Krsto Stošić, a posljednji pregled i popis inkunabula obavio je prof. dr. Šime Jurić prije desetak godina. Kad obnova knjižnice bude dogotovljena, zacijelo će biti nužno prirediti novi, sintetički prikaz toga vrijednoga kulturnog blaga.

Je li takva briga o baštini čuvanje spomena “svojih na svoje”?

— Osim zemljopisnog identiteta nasdasve nam je čuvati i njegovati naš povijesno-kulturni identitet, jezik, vjeru i tradiciju, kulturnu i materijalnu baštinu. Očuvanje, obnavljanje i zaštita naših spomenika kulture i vjekovječnih međaša naše uljudbe i nacionalnog identiteta moraju biti prioriteta, i u svijesti i u djelatnom ostvarenju. Ova biblioteka spada u sam vrh nekoliko takvih spomenika u Hrvatskoj, svojevrjni je hram pismenosti cijeloga hrvatskog naroda. Dostatno je spomenuti “Šibensku molitvu” koju ovdje čuvamo, najstariji latinični pjesnički tekst na hrvatskom jeziku.

Među 160 inkunabula jedna je kakva ne postoji nigdje u svijetu...

— U zbirci inkunabula nalazi se djelo velikoga dominikanskog teologa i sveca Alberta Magnusa (oko 1200.-1280.), koji je kao profesor djelovao u Parizu, a umro u Kölnu gdje mu je i grob. Među djelima toga učenog sveca koji je prozvan i *Doctor universalis* s nadimkom *Magnus* (Veliki), a proglašen i zaštitnikom prirodnih znanosti, jest i ono naslovljeno *Ars bene moriendi* (Umijeće dobre smrti). Inkunabula koja se čuva u našoj knjižnici tiskana je u Parizu 1485. u tiskarskoj radionici Johanna Gygiana i čini izvanredno rijetko, 2. izdanje ovog djela. O tome je pokojni prof. Šime Jurić objavio prikaz u jednom stručnom njemačkom časopisu u Berlinu 1967. godine. Uvijek izno-

va ponekog stručnjaka iz svijeta zanima baš to djelo i ovaj rijetki primjerak, koji je “čini se jedini poznati kompletni primjerak na svijetu” (Š. Jurić).

Očekujete li još lijepih iznenađenja u broju ili kvaliteti?

— Kad se knjige budu vraćale na svoje mjesto, najradije bih osobno svaku knjigu uzeo u ruke i znatiželjno pregledao, već i stoga što se nikad ne zna gdje se može kriti koje iznenađenje. Tako to biva u svim starijim zbirkama. Moguće je da otkrijemo još koju inkunabulu.

Kakva je literatura, osim teološke, zastupljena u knjižnici?

— Drago mi je ovo pitanje jer mnogi ne znaju kakve to knjige čuvaju fratri! A odlika je naše biblioteke upravo to da posjeduje knjige iz raznovrsnih područja ljudskoga znanja i proučavanja. Dakako, najprije knjige iz područja teologije, filo-

zofije i morala, crkvene i svjetovne povijesti, nabožne literature, dosta knjiga glasovitih propovjednika i duhovnih pisaca. Ali tu su i djela o jezikoslovlju (latinski, grčki, hebrejski, hrvatski), prirodoslovlju, sadržaji lijepe umjetnosti, fizike, čak i s područja arhitekture, a i neke knjige s oznakom na naslovnici “zabranjeno” (na Indeks!). Vrijedni su primjerci koji se odnose na hrvatsku, dalmatinsku i šibensku povijest. Među knjigama je i kompletno prvo izdanje Francuske enciklopedije iz 1757. Taj široki spektar sadržajnih područja treba zahvaliti činjenici da je u samostanu bila samostanska škola, neko vrijeme i bogoslovija, a od kraja 18. stoljeća do Drugoga svjetskog rata i javna pučka škola grada Šibenika. Mnogi su fratri djelovali kao učitelji, a nekoć kao profesori bogoslovnih nauka. Ne treba zaboraviti da je iz ovog samostana potekao naš sveti Nikola Tavlić, Šibenčanin, da je u ovom samostanu prvo obrazovanje stekao slavni skladatelj fra Ivan Marko Lukačić, uz bezbroj drugih značajnih i zaslužnih redovnika tijekom minulih gotovo osam stoljeća, otkako samostan postoji.

Kad ćete zbirku otvoriti za javnost?

— Ovo je samostanska, dakle privatna knjižnica i ne može se pretvoriti u javnu knjižnicu. Naša je želja da se što prije dogodi unošenje kataloga u računalni sustav po svim pravilima bibliotekarske struke. Time će knjižnica zaživjeti u javnosti i biti dostupna ljudima od struke. Na svoj način tako je bilo i do sada. ■

ENG An interview with Friar Nikola Mate Rošić, the guardian of St. Francis' monastery in Šibenik, who tells us about the restoration of the very valuable books preserved at the monastery.

CETINGRADSKO PRELO U CLEVELANDU

SAD - Društvo *Zvuci domovine* Hrvata Korduna u Clevelandu, američkoj državi Ohio, održalo je *prelo* koje je napunilo dvoranu Hrvatsko-ga nacionalnog doma "Kardinal Stepinac" u Eastlakeu. *Kordunaši* su 3. siječnja priredili veliku priredbu. Ovo kulturno-umjetničko društvo kulturno blago iz *Cetingrada* i okolice predstavili su hrvatskoj naseobini i

prijateljima u Clevelandu. Nazočne je pozdravila i predsjednica Kate Stepić, a lijepi govor, s naglaskom na hrvatsku kulturnu baštinu i pučke običaje na selu, održao je župnik crkve sv. Petra i Pavla vlč. Mirko Hladni. *Prelu* je prisustvovao i glavni predsjednik Hrvatske bratske zajednice u Americi Bernard Luketich s tajnikom Edwardom Pazom te mnogi gosti iz Pennsylvanije, Ontaria i Ohia. U koncertnom dijelu *Prela* nastupili su "St. George" Adult Ensemble iz Cokeburga (PA), Cleveland Junior Tamburitans i *Zvuci domovine* Hrvata Korduna – domaćini. (Franjo Bertović)

U ITALIJI RADI OKO 40 000 HRVATSKIH GRAĐANA

ITALIJA - U Italiji legalno radi oko 26 000 hrvatskih građana, a ilegalno, procjenjuje se, još oko 10 000, i to uglavnom u svojstvu njegovateljica nemoćnih i starijih osoba, te kućnih pomoćnica. Prema riječima Erika Fabijanića, voditelja Ureda talijanskog sindikata INCA-CGIL u Rijeci, većina naših građana u Italiji radi u metalnoj industriji, potom u hotelijerstvu, zatim kao vozači teretnih vozila, a od spomenutog broja legalno zaposlenih trećinu čine žene-njegovateljice i kućne pomoćnice.

DUBROVČANI SLAVILI U NEW YORKU

SAD - U organizaciji njujorškog Kluba Dubrovnik 7. veljače svečano je proslavljen blagdan Sv. Vlaha, zaštitnika grada Dubrovnika. Uz hrvatsku veleposlanicu u SAD-u Kolindu Grabar-Kitarović i veleposlanika RH pri UN-u Nevena Juricu proslavi su nazočili i gradonačelnica Dubrovnika Dubravka Šuica, saborski zastupnik Frano Matušić te vrhbosanski nadbiskup, kardinal Vinko Puljić. Članovi Kluba Dubrovnik i njihovi gosti u subotu navečer u prestižnom klubu Harvard na Manhattanu proslavljali su blagdan svetoga Vlaha. Pismo dobrodošlice uputio im je i gradonačelnik Michael Bloomberg. Klub je jedan od najstarijih u iseljeništvu i njeguje tradiciju i običaje vezane uz proslave sveca zaštitnika. "Dogovaramo se da kupimo kuću u New Yorku koja će biti vlasništvo Kluba Dubrovnik i u kojoj ćemo se svakodnevno okupljati i promicati naš grad", izjavio je tom prigodom predsjednik Kluba Šime Šimunović. Kardinal Vinko Puljić, koji boravi u višednevnom posjetu SAD-u, predvodio je nedjeljnu svetu misu u hrvatskoj crkvi sv. Ćirila i Metoda na Manhattanu, koja ove godine slavi 95 godina postojanja.

HRVAT U AUSTRALIJI NAKON DVIJE I POL GODINE SE PROBUDIO IZ KOME

AUSTRALIJA - Hrvat Ilija Marinović (57) iz australskog Melbournea probudio se nakon tri godine iz kome. Svi australski mediji prenijeli su priču o Iliji, koji je 2006. godine pao dok je gradio kuću sa svojom građevinskom tvrtkom, udario glavom i od tada bio poput biljke. Liječnici su se nimalo iznenadili kada je u petak svojoj supruzi Margaret rekao: "Bolje mi je".

- Tri godine sjedila sam uz supruga svaki dan, a on je samo ležao. Neki dan prala sam mu lice i pričala s njim. Pitala sam ga kako je, a on mi je odgovorio. Nisam mogla vjerovati - ispričala je za *The Sunday Herald Sun* Ilijina supruga.

NOVA UPRAVA HD VELEBIT IZ GÖTEBORGGA

ŠVEDSKA - Na godišnjem saboru u HD-u Velebit 17. siječnja birala se nova uprava. Za predsjednicu je izabrana Marija Čelić. Upravu čine: Ante Skiljo, Viktorija Valentić, Vinko Stekić, Katarina Ukalović, Jozo Čelić, Danijel Dreven, Davor Jović, Tomo Knežević, Vinko Pletikosa, Ante Jović. HD Velebit osnovano je 1962. godine, a formalno je registrirano 1964. Godine, kada su članovi s nogometnom sekcijom sudjelovali na natjecanju grada Göteborga. S vremenom su se u Velebitu utemeljuju nove sekcije: folklor, stolni tenis, sekcija žena, glazbena, sekcija mladih, dječja škola nogometa, kuglanje, boćarska, sekcija za lokalni radio itd. Dom su članovi sagradili 1986. godine i ono je s godinama preraslo u - najveće hrvatsko društvo u sjevernoj Europi s otprilike 1 200 članova i 20-ak sekcija.

HRVATSKI BAL U ŠVICARSKOJ

ŠVICARSKA - HKZ u Švicarskoj djeluje već 37 godina, a 17. siječnja organizirala je svoj 35. Hrvatski bal u hotelu Kronenhof u Zürichu. Uz odličnu večeru i prvoklasna hrvatska vina, goste je uz plesnu glazbu zabavljao duo Jukebox. Nastupilo je i Hrvatsko glazbeno društvo Tamburica iz Vorarlberga, ali zvijezda večeri bila je nesumnjivo operna diva HNK u Zagrebu, primadona Mira Vlahović. Gostima je dobrodošlicu na hrvatskome poželio predsjednik Zajednice prof. Ivan Matarić, a na njemačkome dopredsjednica Dunja Gaupp. Godina 2008. bila je jubilara i domaćinima i gostima. Mira Vlahović je obilježila 25. godišnjicu svoje uspješne karijere; prof. Ivan Matarić svojih 40 godina kao orguljaš; HGD Tamburica 30 godina od osnivanja, a HKZ 35 godina postojanja pod ovim imenom.

Otac hrvatske historiografije

Koliko god Lucićevo djelo "De regno ..." sadržavalo u sebi prvorazredne događaje onoga vremena i bilo pisano pomnom kritičkom ozbiljnošću, ono do danas ne bi bilo ono što jest da ne sadržava i neke isprave koje nigdje drugdje nisu sačuvane

Ivan Lucius Lucić

Napisao: Ante Laušić

U rimskoj Zbornoj crkvi sv. Jeronima i danas možemo pročitati u mramornoj ploči uklesani natpis: "Ioani, nobili tragurienski, qui Dalmatiae et Croatiae patriamque historiam illustravit et conscripsit: obiit III Id. Ian. MDCCLI." (Ivanu Luciću, plemiću trogirskom, koji je domaću povijest Dalmacije i Hrvatske rasvijetlio i napisao. Preminuo je 11. siječnja 1679.).

Ova jezgrovita nadgrobna, ispisana nekoliko desetljeća nakon Lucićeve smrti, nedvojbeno svjedoči o značenju što ga je njegovo djelo uživalo u suvremenika. Kasnije pak, u 19. stoljeću, kad to djelo ponovno bude objavljeno i protumačeno, u prvom redu zahvaljujući F. Račkom i J. Alačeviću, Ivan Lucić će biti, ne bez razloga, proglašen ocem hrvatske historiografije i hrvatskim Herodotom. Sve je ovo, mislim, dostatan povod da ga se i danas, o 330. obljetnici smrti,

sa zahvalnošću i dužnim poštovanjem prisjetimo.

Lucić je rođen u Trogiru u rujnu 1604. od oca Petra i majke Klare, rođene u šibenskoj plemićkoj porodici Divnića. Temeljno obrazovanje stekao je u rodnome Trogiru, a humanističke i pravne znanosti u Rimu i Padovi, gdje je, sa sigurnošću se može kazati, naučio kako valja prilaziti metodičkom povijesnom istraživanju.

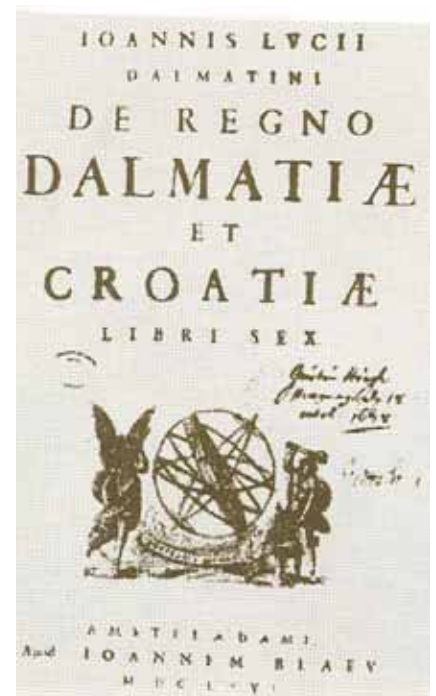
Vrativši se s naukovanja u zavičajni Trogir, odluči Lucić napisati povijest svoga naroda po metodičko-kritičkom uzoru talijanskih povjesničara. Dugogodišnjim prikupljanjem građe (objavljenih starijih djela i sačuvanih rukopisa), Lucićeva briga bila je da prikupi što više isprava i suvremenih ljetopisa. Iz toga bogatog fundusa počeo je Lucić pisati negdje u studenome 1651. svoje monumentalno djelo, koje će izići 1666. pod naslovom "DE REGNO DALMATIAE ET CROATIAE LIBRI SEX".

To Lucićevo djelo rasvjetljuje događaje u Dalmaciji i u Hrvatskoj, tj. između Neretve i Gvozda, samo do pred kraj 15. stoljeća, točnije: od rimskog doba do godine 1480. Iako je djelo podijeljeno u šest knjiga, što izričito i naslov spominje, ono je kompaktna cjelina, u kojoj se povijesni događaji vežu, kritički ocjenjuju i kronološki opisuju.

Koliko god Lucićevo djelo "De regno ..." sadržavalo u sebi prvorazredne događaje onoga vremena i bilo pisano pomnom kritičkom ozbiljnošću, ono do danas ne bi bilo ono što jest da ne sadržava i neke isprave koje nigdje drugdje nisu sačuvane (npr. Kolomanova isprava Trogiru iz godine 1107.), a uz to i kazivanja starih bizantskih, germansko-romanskih, ugarskih i mletačkih pisaca: Prokopija i Konstantina Porfirogeneta, Jordanesa i Pavla Đakona, Anastasija bibliotekara,

Thurozyja, Dandola, Sabellika i drugih. Ali nije nam poznato zašto se Lucić nigdje ne prisjeća objektivnije mletačkog pisca iz 11. stoljeća Ivana Đakona.

"Kao svjestan istraživač, Lucić pušta da govore izvori; on smatraše svojom zadaćom da te izvore kritički poreda, razjasni, u sklad dovede i životom nadahne. U posljednjem pogledu tjerao je pače trijeznost od suhoparnosti, bojeći s da ne bi dugačkim umovanjem svoje misli na uštrb objektivnosti odviše istaknuo, da ne bi elegantnom dikcijom historičku istinu odviše zatro, Lucić pripovijeda samo ono i onoliko, što je i koliko je u vjerodostojnim izvorima našao." I ova ocjena iz pera Franje Račkoga, jamačno govori o značenju "oca hrvatske historiografije" što nas nuka da se makar i ova-ko ukratko prisjetimo tristo tridesete godišnjice Lucićeve smrti. ■

ENG An article on renowned Croatian historian Ivan Lucić (1604-1679), known as the "Father of Croatian Historiography," on the 330th anniversary of his death.

Dani čileanskog filma u Splitu

Splitski ogranak HMI-a i Veleposlanstvo Republike Čile organizirali su od 27. do 29. siječnja u Gradskoj knjižnici Marka Marulića *Dane čileanskog filma*. Zahvaljujući konzulu Franciscu Devia koji je poslao kopije prikazana su tri igrana filma.

Prvi film "Srpanj počinje u srpnju" kulturne je uradak iz 1979. godine koji opisuje život na farmi između dvaju svjetskih ratova i prvi je čileanski film poslan u svijet. Drugi film "Doni 100 pesosa" govori o situaciji s taocima, a treći "Seks s ljubavlju" obrađuje problem uvođenja seksualnog odgoja u škole, ali na humorističan način.

Projekciju tih dugometražnih filmova pratio je popriličan broj Splićana, ali i povratnika iz Čilea - Hrvata treće, odnosno četvrte generacije koji već nekoliko godina žive u Splitu. Manifestacija je počela prigodnim predavanjem o "Hrvatima u Čileu". Voditeljica ogranka

HMI-a Branka Bezić Filipović u izlaganju je podsjetila na svojevrstan egzodus otočana, posebice Bračana, u Južnu Ameriku sredinom 19. stoljeća. Mahom su to bili stanovnici Dalmacije koja je pod Austrijom teško živjela. Tomu je pridonijelo i uvođenje tzv. vinske klauzule, kojom je Austro-Ugarska Monarhija dopustila uvoz jeftinih talijanskih vina te tako uništila konkurentnost domaćih. U razdoblju od 1899. do 1920. iz Dalmacije se iselilo 40 tisuća ljudi, i to najviše u Južnu i Sjevernu Ameriku. Bezić Filipović pri tom je posebno istaknula momente koji su je najviše impresionirali, a koji su javnosti gotovo nepoznati, jer je i sama boravila u Čileu. Bezić Filipović najavila je i skoro osnivanje Hrvatsko-čileanskog društva prijateljstva. Udruga će se koristiti prostorom Matičina ogranka, gdje već postoji zavidan broj knjiga na španjolskom jeziku. (Ana Kaštelan)

AMERIKANKA DUBROVAČKIH KORIJENA U ŽIRIJU SUNDANCE FILM FESTIVALA

SAD - Američka redateljica podrijetlom iz Dubrovnika, Marina Zenovich, ove je godine bila jedna od članova žirija prestižnog Sundance Film Festivala u kategoriji dokumentarnog filma. Ovogodišnji Sundance Film Festival održan je od 15. do 25. siječnja u saveznoj državi

Utah u SAD-u. Marina Zenovich je svojim posljednjim dokumentarcem "Roman Polanski: Wanted and Desired" uzburkala filmsku javnost ponovno oživljavajući priču o seksualnoj aferi slavnoga filmskog redatelja, čiju je tužbu o silovanju djeteta Vrhovni sud odbio odbaciti.

Prije nego što se uhvatila redateljske palice, Zenovich se pomalo bavila glumom, ali tek u tragovima. Jedna od laureata prošlogodišnjeg Libertas Film Festivala i ovoga će lipnja najvjerojatnije svratiti u Dubrovnik. Iako tamo više nema rodbine, a prošle je godine u Dubrovniku bila prvi put nakon 20 godina, želja joj je doći sa suprugom i pokazati svoje sinu odakle potječe. (M. Sever, JL)

SPOMENDAN BL. ALOJZIJA STEPINCA U CHICAGU

SAD - U Chicagu dani kardinala Stepinca imaju posebno značenje, jer hrvatska škola pri župi Sv. Jeronima od 1973. nosi ime "Kardinal Stepinac", Hrvatska katolička misija nosi naziv "Bl. Alojzija Stepinac", dok dio Princeton Avenije u kojoj se nalazi crkva sv. Jeronima nosi naziv "Put kardinala Stepinca". Sedmog veljače u dvorani Healy škole održan je prigodni muzički i folklorni program u kojem su nastupali hrvatska škola Kardinal Stepinac, klub i tamburica Stepinac, hrvatska škola Srce Isusovo, folklorna grupa Hrvatska loza iz Chicaga, KUD starijih plesača i pjevača "Hrvatska baština" iz Chicaga, te njihovi gosti iz Kanade folklorna i glazbena grupa kralj Zvonimir iz Norwala i tamburaški orkestar Vatroslav Linsinski iz Mississage, s plesovima i pjesmama iz svih krajeva Hrvatske. Osmog veljače u crkvi sv. Jeronima održana je svečana sv. misa.

It's Time To Say Goodbye

Mogu reći da imam dvije domovine. Kada pomislim da nekada nisam imao nijednu... Sada živim u Slavanskom Brodu, jednom od gradova koje nazivam svojim. Drugi grad koji smatram svojim jest Remscheid u Njemačkoj

Piše: **Emil Cipar**

Što smo znali, to smo otpjevali
Što j' ostalo, ne b' u kola stalo

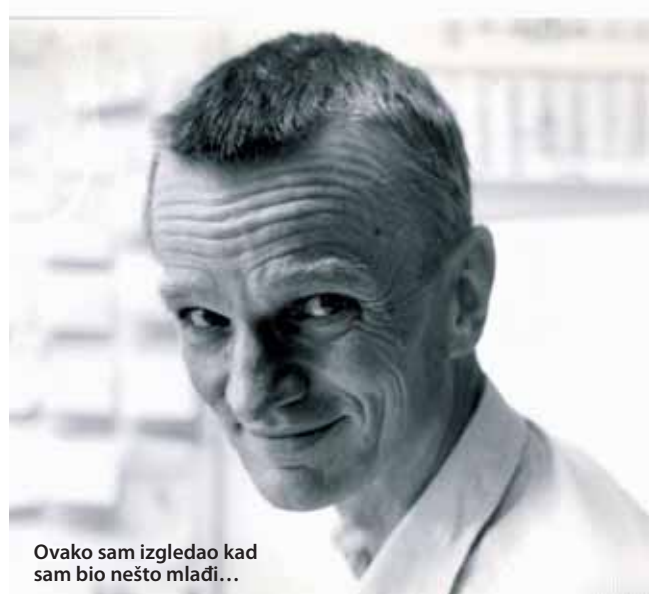
Dragi moji, našem je druženju došao kraj. Niti sam nisam vjerovao da će to tako dugo trajati. Hvala vam na strpljenju i nadam se da nisam bio previše dosadan. Meni osobno to je mnogo koristilo. Sortirao sam svoje emocije i sjećanja, oživio neke uspomene, učvrstio neka prijateljstva, a nadam se da je i vama bilo sa mnom ugodno. Prošle su gotovo dvije godine od mog povratka u Hrvatsku. Njemačku nisam zaboravio, a i ovdje sam pustio korijenje. Mislim da su veze s Njemačkom sada čvršće nego što su to bile u vrijeme mog boravka u njoj. Mogu reći da imam dvije domovine. Kada pomislim da nekada nisam imao nijednu... Sada živim u Slavanskom Brodu, jednom od gradova koje nazivam svojim. Drugi grad koji smatram svojim jest Remscheid u Njemačkoj. U svakodnevnim razgovorima to je mali problem. Ne mogu reći u svojem gradu a da ne dodam u kojemu. Međutim, to je doista mali, beznačajni problem i mogu živjeti s njim.

Moja prvotna želja da ću u Hrvatskoj živjeti bez mobitela, televizora, računala, interneta... nije se ispunila. Život mi izgleda mnogo drukčije nego što sam planirao. Ne primjećujući to, uklopio sam se u ovdašnji život, preuzeo neke društvene obveze. Iz nekadašnjih poznavanja nastala su prijateljstva, a prijateljstva obvezuju.

Inače moj grad, moj Brod, vrijedan je čežnje i nostalgije, koje su mi godinama bile pratilje. U njemu ima mjesta za jednog povratnika. Već sam nekoliko puta na ovome mjestu citirao Petra Preradovića, pa ću to učiniti i sada. Dođe mi kao da ja gradu kažem: *Primi opet svoje dijete, Dvijek će tvoje biti, Ljubiti tebe svako doba*, a grad odgovara: *...nema problema*.

Ako vas katkada put nanese, ili ako nemate drugoga posla, posjetite nas. Bit će nam drago da vas možemo ugostiti i da se možemo družiti s vama. Ima se što vidjeti, ima se što pojesti, ima se gdje odmoriti... ja sada ne bih zamarao sa stereotipnim turističkim informacijama, ali bih vam rado skrenuo pažnju na ono što ne biste trebali propustiti, ako vas, kako rekoh, put nanese u ovaj dio Hrvatske.

U samome središtu grada ima dovoljno mjesta za parkiranje. Neizbježno korzo lice je grada. Prostrano, lijepo uređeno, jedinstveno... To *jedinstveno*, nije hrvatski patos, već brodska stvarnost. Na korzu nemate nijednu značajniju građevinu - crkvu, sud, knjižnicu, gradsku vijećnicu... Naime, grad je nastao u sjeni tvrđave i bio je podređen njezinim interesima. A

Ovako sam izgledao kad sam bio nešto mlađi...

oni su bili takvi da su zabranjivali bilo kakvu čvrstu gradnju u dometu njihova topništva. Dopusnene su bile samo potleušice koje bi, u slučaju napada na tvrđavu, bile svačije sa zemljom. S tom ostavštinom moramo i sada živjeti, ali to nam ne pada teško. Tvrđava je dobro očuvana. Do Domoljubnog rata nije bila dostupna Brođanima. Sada smo je uredili, koliko se moglo i s ponosom je pokazujemo svojim gostima. U njoj je smještena galerija "Ružić", klasična gimnazija, glazbena škola, gradsko poglavarstvo... O galeriji "Ružić" ne bih mnogo, jer njezin se postav mijenja, ali mogu vam obećati da ćete se u njezinu predivnom ambijentu uvijek ugodno osjećati.

Veliki Brođani Ivana Brlić-Mažuranić, Dragutin Tadijanović, Branko Ružić i ostali učinili su naš grad poznatim u svijetu. Bezbroj njih čini to trenutačno, jer za sve vrijedi ono - jednom Brođanin, uvijek Brođanin. Dodite i vi u naš grad. S ponosom ćemo vam pokazati što imamo. Ako vam je do šetnje, možete to učiniti na obali Save u Splavarskoj ulici. Ako, umorni od šetnje, navratite u "Kavanu malu" na korzu, možda se susretnemo. Ako me želite čitati, možete me posjetiti na netu kod *sbonline* u rubrici kolumne. Moje se zovu "Brodске priče". Ili *rgaonline* na njemačkom jeziku, gdje imam svoj blog. Ili možete mi jednostavno poslati mail na emil.cipar@sb.t-com.hr - ja ću vam, sigurno, odgovoriti.

Tko zna, svijet je mali, možda se i susretnemo, katkada, negdje, nekako! Možda i na stranicama ovoga lista. Kako rekoh - tko zna? ■

Život između Australije i Hrvatske

“Kod mojih je roditelja uvijek bila prisutna silna želja za povratkom i ja sam već kao dijete znala da mi je nastavak života u Hrvatskoj predodređen”

Slavica Habjanović

Napisao: **Hrvoje Salopek**, Snimke: **Hrvoje Salopek i obiteljska zbirka Habjanović**

Mlada Slavica Habjanović u svojim 26 godina proživjela je sa svojim roditeljima vrlo zanimljivu iseljeničko-povratničku sudbinu pa smo joj napose zahvalni što ju je u razgovoru za *Maticu* podijelila s nama. Rođena je 1982. u australskome Melbourneu. Kaže da je njen dolazak na svijet iznenadio njezine roditelje koji su, već u poodmakloj dobi, postali neočekivano roditelji. Otac Zvonimir (1931.) rođeni je Zagrepčanin, a majka Olga, Mađarica iz Vojvodine, pri porođaju je imala 40 godina.

Roditelji su se upoznali radeći u zagrebačkom Hrvatskom narodnom kazalištu, gdje je Zvonimir svira u orkestru, a majka radi kao šaptačica. Vjenčali su se 1965. Slavica kaže kako su u Zagrebu imali ugodan i zanimljiv život. Posebno su se veselili česta gostovanja u inozemstvu. No, potkraj 60-ih oba su roditelja bila pod sve neugodnijim političkim pritiscima. Zamjeralo im se što se nisu htjeli učlaniti u komunističku partiju. “Čini mi se da je otac predosjećao pobjedu protuhrvatskih snaga 1971. godine. Stoga je u australskom veleposlanstvu u Beču srediо sve papire za preseljenje. Dakle, zbog političkih razloga 1970. odlaze iz Zagreba na drugi kraj svijeta”, kaže nam Slavica.

IZ BONEGILLE U MELBOURNE

Uobičajeni useljenički ugovor obvezivao je doseljenike da dvije godine rade na poslovima koje određuju australske vlasti. Tako su nakon boravka u useljeničkom centru Bonegilla Habjanovići dobili zaposlenje u tvornicama u Melbourneu. “To, početno razdoblje dvogodišnjega obveznog rada bilo je najteže. Poslije su roditelji radili sve i svašta. Otac je bio neko vrijeme glazbenik, pa se bavio raznim manjim poslovima, majka je plela ručne radove te radila kao prevoditelj i tumač.”

Na pitanje kojim se jezikom u njezinoj obitelji govorilo Slavica odgovara: “Roditelji su međusobno govorili isključivo hrvatski. Sa mnom su pak razgovarali ili hrvatski ili engleski. Hoću reći da su se posebno trudili ne miješati jezike, kako je to već uobičajeno kod doseljeničkih obitelji, kad se primjerice govori hrvatski s bezbroj engleskih riječi.”

Slavičini roditelji nisu bili posebno aktivni u hrvatskoj zajednici. “Možda je tomu razlog to što smo stanovali u predgrađu Kew koje je dosta udaljeno od melbourneskikh hrvatskih udruga. S druge pak strane, otac se bojao suradnika jugoslavenske Udbe kojih je bilo na svim hrvatskim okupljanjima. No, moram naglasiti da je bio silno zainteresiran za sve što se događa u Hrvatskoj. Bio je pretplaćen na brojne novine i časopise iz Hrvatske. Sve ih je brižno odlagao u našoj garaži koja je bila prepuna starih novina.” Zanimljivo kako Habjanovići sve to vrijeme nisu posjetili svoju domovinu. Zašto je tomu tako, Slavica kaže: “Stav mog oca bio je da u domovinu ne možeš ići na dopust. Govorio je: - Otići ću u Zagreb samo ako tamo budem ostao živjeti.”

Onda je 1990. iznenada došlo do povijesnih političkih promjena u Hrvatskoj. Habjanovići počinju s pripremama za povratak u voljenu Hrvatsku. No, tako željan povratak odgodilo je izbijanje rata. Slavicu roditelji upisuju u Hrvatsku subotnju školu koju pohađa u Hrvatskom centru u Springvaleu, kako

Zvonimir, Slavica i Olga (1990., kod prijatelja u Melbourneu)

bi bila što spremnija za nastavak školovanja u Zagrebu. I kod kuće se marljivo radi. Na dnevnom rasporedu su vježbe iz čitanja, pisanja, diktati...

Dugom čekanju na povratak dolazi kraj. Pobjedonosnom 'Olujom' dokončan je Domovinski rat. Slavičini roditelji, koji su već stekli australsku mirovinu, prodaju kuću i definitivno se vraćaju 1997. u Zagreb. Pitam Slavicu kako je u svojoj 15. godini reagirala na odlazak iz rodne Australije. "Ja sam sve to doživljavala kao zanimljivu avanturu. Kod mojih je roditelja uvijek bila prisutna silna želja za povratkom i ja sam već kao dijete znala da mi je nastavak života u Hrvatskoj predodređen."

PUSTOLOVINA POVRATKA

Dolaskom u Hrvatsku počinje za Slavicu uistinu jedna velika pustolovina. Toliko je toga u Hrvatskoj drukčije nego u Australiji. Kreće u prvi razred 16. zagrebačke gimnazije. "Ovdje je škola neusporedivo teža nego u Australiji. No, moram reći da mi to nije činilo ni najmanji problem. Dapače, čak sam uživala u tome da što više saznam. Otac je bio silno zabrinut kako ću se uklopiti u ovaj školski sustav, pa me tjerao da što više učim. No, bez problema sam završila gimnaziju."

Na moje propitkivanje što joj se nije sviđelo u novom okruženju Slavica spominje: "Za razliku od Australije, gdje prevladava snažno pozitivno raspoloženje, došla sam u poslijeratnu Hrvatsku, gdje me iznenadila silina pesimizma, nezadovoljstva i negativističkog pogleda na svijet. Na svakom korak čuješ kako - ništa ne valja, svi varaju, lažu, krađu..., kako ovdje nema budućnosti. Zamislite kako sam se osjećala kad su mi mnogi govorili: - Vi ste ljudi što ste se vratili?"

Nakon mature Slavica je 2001. upisala na Filozofskom fakultetu u Zagrebu engleski i sociologiju. Kaže da joj je studiranje bilo izuzetno zanimljivo. Uz studij bila je aktivna i kao urednica fakultetskog časopisa na engleskom jeziku "At Large", a glumila je i u engleskoj dramskoj družini. Uspješno je diplomirala 2007. na temu problematike identiteta kod australskih spisatelja neaustralskog podrijetla. (Jedan dio njezina diplomskog rada objavljen je u Hrvatskom iseljeničkom zborniku 2008. koji se bavi australskom književnicom hrvatskih korijena Morgan Yasbinček.)

"Od danas ću te zvati Molly"

Roditelji su našoj sugovornici dali hrvatsko ime bez obzira na to što je rođena u Australiji. Na pitanje je li imala ikad problema s tim u vezi, Slavica odgovara: "Da, ima jedna zgoda iz mojih školskih dana koju neću nikad zaboraviti. Bila sam u četvrtom razredu. Naš novi učitelj je čitao popis učenika i, kad je došao do mojeg imena, zastao je i podrugljivo primijetio pred cijelim razredom: - Ovo tvoje ime jednostavno ne mogu izgovoriti. Od danas ću te zvati Molly. - Time me htio poniziti jer ime Molly u engleskom ima primitivan prizvuk. Naravno da su me zatim i mnogi učenici tako počeli zvati. No, s vremenom sam se pomirila s tim i nije me više smetalo da me neki zovu Molly."

PONOVNO U RODNOM GRADU

Povremenom zovu zemlje rođenja ne može odoljeti. Prošle godine odlazi u Australiju, gdje na Melbourneskom sveučilištu započinje rad na postdiplomskom studiju iz izdavaštva i komunikacija. "Te predmete nisam mogla studirati u Hrvatskoj pa sam odlučila otići u Melbourne. Moram priznati da je lijepo vidjeti stare prijatelje i mjesta svoga djetinjstva. Mnogo toga me još snažno veže za Australiju." Čim je stigla u Melbourne, Slavica je započela suradnju u najtiražnijim hrvatskim novinama u Australiji *Hrvatskom vjesniku*. "Volim sve što ima veze s novinarstvom i izdavaštvom tako da uživam radeći u 'Hrvatskom vjesniku', gdje uređujem dio na engleskom jeziku. Taj je prilog ponajprije namijenjen mladim Australcima hrvatskog podrijetla, a to me posebno zanima."

Slavica je trenutačno na jednomjesečnom boravku u Hrvatskoj. Kaže da ne može dugo bez svojih roditelja. Usput će izvješćivati sa Svjetskog prvenstva u rukometu te napraviti intervju s jednim australskim rukometašem hrvatskih korijena. Na pitanje gdje će se na kraju skrasiti odgovara: "Stvarno, ne znam. Volim i Hrvatsku i Australiju, svaku zemlju na svoj način. Iako nisam rođena u Zagrebu taj sam grad silno zavoljela tako da ga smatram svojim domom i onamo ću se uvijek vraćati, bez obzira na to gdje živjela. ■

Mama i tata plaža Mt. Eliza
nedaleko od Melbournea

ENG We feature the fascinating emigrant-returnee story of young Slavica Habjanović (Melbourne, 1982) who, having completed her university studies in Zagreb, returned to Australia where she works with the highest circulation Croatian weekly in Australia, *Hrvatski vjesnik* (Croatian Herald).

Iz frazemske riznice Hrvata u Bačkoj

Bogata frazeologija Hrvata u Bačkoj vrlo zorno pokazuje kako i književna djela hrvatskih autora izvan hrvatskih državnih granica mogu biti važnim izvorom za obogaćivanje hrvatskoga književnoga jezika u cjelini

Bogatstvo hrvatskoga jezika, ne samo u domovini nego i u dijaspori, ogleđa se, među inim, u brojnosti i maštovitosti nastanka i uporabe pojedinih frazema. Tomu su nedvojbeno svoj doprinos dali i bunjevački Hrvati u Bačkoj, koji su dio pučke frazemike pretočili u književna djela.

Duhovitošću frazema ističe se književnik Ivan Petreš koji npr. rabi frazem *izvući lutriju* u neočekivanom značenju *biti izudaran*, npr. *Na dan vinčanja bit bijena, nije dobar znak ... I moja baba je još oma onu noć izvukla lutriju*. U standardnom se jeziku u tom značenju rabi frazem *izvući batine* ili *dobiti batine*. Petreš rabi i frazem *činiti koga Martinom* u značenju *varati, ismijavati koga*, npr. *Pušku nije imo kod sebe ... ama ne čini me Martinom, valda neće štapom loviti*. U standardnom se jeziku rabi istoznačni frazem *praviti koga budalom*. Antun Karagić, drugi istaknuti bunjevačkohrvatski književnik iz mađarskoga dijela Bačke, rabi vrlo izražajan frazem *zemlja plače pod tobom gdi god staneš* u pridjevskom značenju *jako si lijen*. Glagolsko značenje *smijati se svemu bez razloga* ima usporedbeni frazem *smijati se kao lud na brašno*. Omiljeni bunjevačkohrvatski usporedbeni frazem *siroti ko Velik petak* susrećemo i u suvremenoga književnika iz Bačke Milovana Mikovića. Budući da je na Veliki petak strogi post, pa je u skladu s tim i jelovnik vrlo skroman, značenje je toga frazema *jako siroti, jako siromašni*. Taj autor rabi i frazeme s glagolskim značenjem *jorgan propit* i *čelavog čovika šišat*. Frazem *jorgan propit* ima značenje *sve potrošiti na piće, ostati bez čega* (u figurativnom smislu: sve potrošiti tako da se ni pokriti čovjek nema zimi više čim). Oksimoronski frazem *čelavog čovika šišat* ima značenje *raditi uzaludan posao*.

Osobito su zanimljivi frazemi koje je u okviru bunjevačkih narodnih pripovijedaka zabilježio etnograf Balint Vujkov.

Piše: Sanja Vulić

Vrlo je izražajan pojačajni frazem s pridjevskim značenjem *ružan*, *da ni mraz ne bi pao na njega* u značenju *jako ružan*. Tu su i frazemi s glagolskim značenjem *poć nogom* u značenju *prohodati*, zatim *vuć vode mrtvima* u značenju *hrkati*, te *udarit u mišalj* u značenju *početi razmišljati*. Frazemi usporedbenoga tipa mogu imati sukladno značenje, kao npr. *bit čovik za pripovitku* sa značenjem *biti slavan, glasovit čovjek*, a mogu imati i posve suprotno značenje, kao npr. frazem *volit ko prase nož* koji znači *mrziti*.

Među hrvatskim šokačkim piscima u Bačkoj bogatstvom se frazeologije ističe Mišo Jelić.

U njegovim djelima po brojnosti prevladavaju usporedbeni frazemi različitoga tipa, a mogu se podijeliti u nekoliko skupina. Izdvajamo usporedbene frazeme glagolskoga tipa, npr. *bit skalinu višji od vraga* sa značenjem *biti jako ugledan, zauzimati visoki položaj*, zatim *derat se ko odbijanac* (tj. kao dijete koje se odvika od majčinih prsiju) u značenju *jako plakati*, te *patit ko sužanj* u značenju *jako patiti* i *osićat se ko lađica u morskoj buri* u značenju *osjećati se nesigurno*. U drugoj su skupini usporedbeni frazemi pridjevskoga tipa kao npr. sinonimni frazemi *potriiban ko biljki sunčeve zrake* i *potriiban ko ribi bistra voda* u značenju *jako potreban*. Toj skupini pripadaju i frazemi *suv i tavan ko listić iz herbarijuma* u značenju *jako suh* i *taman te topli kao hrvatska duša*. U navedenim Jelićevim usporedbenim frazemima, u drugom se dijelu frazema pojačava osnovno značenje uspoređivanoga pridjeva.

Navedeni mali izbor iz bogate frazeologije Hrvata u Bačkoj vrlo zorno pokazuje kako i književna djela hrvatskih autora izvan hrvatskih državnih granica mogu biti važnim izvorom za obogaćivanje hrvatskoga književnoga jezika u cjelini, naravno, nakon nužnoga usklađivanja pojedinih dijalekatnih posebnosti sa suvremenom standardnojezičnom normom. ■

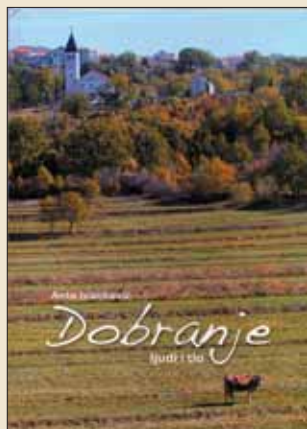
VINKOVAČKI SPOMENAR

U izdanju Slavonske naklade "Privlačica" i Građanskoga društva "Moji Vinkovci" potkraj prošle godine javnosti je predstavljena luksuzna monografija "Vinkovački spomenar". Monografija je uradak 75 autora koji u obliku spomenara i albuma progovaraju o sjećanjima na stare Vinkovce. Monografija na 400 stranica priča o starim Vinkovcima. U njoj nas 500 starih slika, razglednica i dokumenata sa sjetom vraćaju u drevna vremena, podsjećajući na život u negdašnjim Vinkovcima. "Čitajući pojedina

poglavlja ove knjige, autori nam pružaju izuzetnu prigodu poći na istraživačko putovanje kroz Vinkovce u potrazi za djelcima od kojih je sastavljena naša povijest koja se ovdje proteže već više od sedam tisućljeća. "Vinkovački spomenar" dolazi na svijet da bi osvežio i očuvao naše kulturno naslijeđe, da bi prošlost pretočili u sadašnjost i prenijeli je budućim naraštajima u budućnost", naglasio je u predgovoru vinkovački gradonačelnik Mladen Karlič. Nakladnik je ove dojmljive monografije Martin Grgurovac. (Željka Lešić)

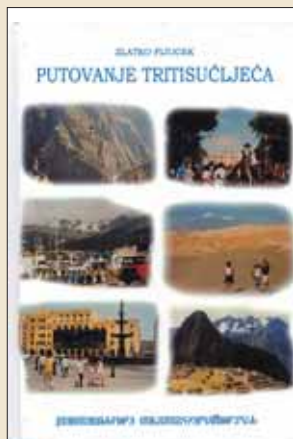
DOBRANJE – TLO I LJUDI

Naš poznati novinar i publicist Ante Ivanković dugi se niz godina bavi rodoslovnim istraživanjima Dalmatinske zagore i Hercegovine. Plod njegova rada brojne su knjige koje obrađuju rodoslovne i povijesne teme župa, općina i sela navedenih hrvatskih regija. Nedavno je taj lijepi niz obogatila knjiga pod naslovom "Dobranje – tlo i ljudi" koja se bavi župom Dobranje, smješte-

nom između Sinja i Imotskog u općini Cista Provo. Ivanković, na sebi jedinstven način, pomno obrađuje povijest, onomastiku, toponimiju, kao i prezimena Dobranja. Stari dobranjski rodovi jesu: Ančići, Božine, Burazini, Čubelići, Ivankovići, Lerotići, Milardovići, Vrlići, Vujevići i Vuletići. U predgovoru knjige don Ivan Čubelić piše, među ostalim, sljedeće: "Ako netko poželi pisati priče i romane, morat će najprije naučiti gramatiku jezika. Ova knjiga profesora Ante Ivankovića osnovna je gramatika povijesnih elemenata za svakoga tko poželi o Dobranjama pisati šire i više. Svakom je stanovniku ove župe iskrena radost vidjeti da se netko odlučio pisati o ovome malom mjestu. O njegovim obiteljima i plemenima, o značenju imena i prezimena, njiva, brda i bunara."

ROMAN: PUTOVANJE TRITISUČLJEĆA

"Putovanje tritisučljeća" drugi je pustolovni roman Zlatka Fijuceka i svojstveni putopis nastao putovanjem Južnom, Srednjom i Sjevernom Amerikom. Autor u knjizi opisuje udaljena mjesta i obične ljude - domorodce, došljake, hrvatske doseljenike, koje ondje nevjerojatnom lakoćom iskusnog i poliglotskog putnika upoznaje. Tako nam se u isti mah otkrivaju: mjesta očaravajućih ljepota, ali i mjesta gdje se naziru ljudska bijeda i neimaština; mjesta bogobojasnih i poštenih putnika, vještih kradljivaca i lopova; svjetla i tame, smijeha i plača, učenih i neukih, mjesta mudrosti, ali i mjesta gluposti, i mnogo, mnogo više... Zapravo, priča je to o traganju za nekim boljim sutra (ili za samim sobom), gdje autor, odrekavši se topline doma, bliskih i znanih ljudi te zagrebačke i hrvatske svakodnevice, odlazi u prostranstva svijeta i pokušava osluhnuti, upiti, naučiti, dotaknuti, kušati, vidjeti, osjetiti i proživjeti sve ono što taj, njemu novi, svijet pruža.

(Mirna Horvat)

SURADNJA HRVATA I SLOVAKA

Knjiga "Prinosi građenju mostova hrvatsko-slovačkoga prijateljstva", koja govori o plodnoj i raznovrsnoj suradnji između dvaju naroda, novi je naslov autora dr. Ante Vukasovića i treća knjiga u nizu takve tematike nakon knjiga "Graditelji mostova hrvatsko-slovačkoga prijateljstva" (2000.) i "Naših prvih 12 godina" (2005.). Cijela

knjiga – koja je strukturno podijeljena u dva dijela na dvjestotinjak stranica – prožeta je razmišljanjima i komentarima dobrih odnosa i prijateljstva između dvaju povijesno blisko povezanih naroda. U prvom dijelu, naslovljenom "Radovi o djelatnosti društva", autor Vukasović donosi informativne članke i intervju, izvještaje s proslava i manifestacija, susreta i stručnih suradnja na područjima gospodarstva, kulture, prosvjete i znanosti, redovitih stručnih znanstvenih predavanja i književnih večeri koje priređuje Društvo hrvatsko-slovačkoga prijateljstva – Zagreb. Prvi je dio knjige zaključen detaljnim pregledom djelatnosti društva u posljednje tri godine. Knjiga je zapravo nastala u prigodi 15. obljetnice djelovanja Društva, čiji je prvi i dugogodišnji predsjednik bio urednik knjige dr. Vukasović.

LJUBUŠKI - OAZA HERCEGOVINE

Fotomonografija "Ljubuški - oaza Hercegovine" umjetničkog fotografa Ive Pervana, koja otkriva skrivene ljepote Ljubuškog kao oaze sunca, plodnih polja i bogate povijesti, predstavljena je u Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu. Brojne fotografije prikazuju prirodne ljepote, ali i kulturnu baštinu, vjerske običaje, proizvode, tradiciju i gastronomiju toga kraja. Ugođajem i slikama iz života one svjedoče koliko je Ljubuški kraj lijep u svako doba dana i u svim vremenskim uvjetima, rekao je urednik knjige Božo Skoko. Fotografije su popraćene kratkim tekstovima o povijesti, prirodnim ljepotama, proizvodima i gastronomiji, autora Bože Skoke, Ike Skoke, Radoslava Dodiga, Ivana Penave i Dražane Šimović. Ta prva fotomonografija o Ljubuškom ruši sve stereotipe o Hercegovini kao zemlji krša i kamena, rekao je načelnik općine Nevenko Barbarić. Fotomonografiju "Ljubuški - oaza Hercegovine" (255 str.) objavila je Općina Ljubuški. Ivo Pervan (1947.) jedan je od najnagrađivanih hrvatskih umjetničkih fotografa, koji je ljepote Hrvatske pronio diljem svijeta.

Koncert 'Prjavaca' za pamćenje

'Prjavo kazalište' obilježilo je svoj 30. rođendan koncertom kojim je svečano otvorena dvorana Arena na zagrebačkome Laništu. Dečki iz Dubrave nisu imali predgrupu, nego je pred njihov izlazak, koji je najavio Rene Bitorajac, Akademski zbor Ivan Goran Kovačić otpjevao "Lijepu našu". Dobro usvirani, uz besprijekoran zvuk i rasvjetu, Jasenko Houra i njegova družina, 22 tisuće obožavatelja držali su dva i pol sata na nogama, izmjenjujući pjesme s novog albuma "Tajno ime" i brojne hitove iz bogate karijere. Mjesta na pozornici našlo se i za njihove bivše članove Davorina Bogovića i Marijana Brkića.

Thompson: najprodavaniji diskografski proizvod

Thompson je sa svojim novim CD-om "Druga strana" zauzeo prvo mjesto službene top ljestvice najprodavanijih diskografskih proizvoda i na njoj se nalazi od trenutka kad se album pojavio u prodaji. Podsjećamo, na albumu se nalazi 11 Thompsonovih dobro poznatih hitova koje je ponovno snimio. Nove aranžmane je napisao Tiho Orlić koji uz Thompsona potpisuje i produkciju albuma. Pjesmu su tako dobile novi zvuk, a prema reakcijama Thompsonove publike upravo taj čvršći zvuk daje pjesmama svježinu. Uz 11 novosnimljenih pjesama na albumu se nalaze i tri koje nisu ponovno snimane ("Tamburaška", "Volim te", "Poljubi me"), nego remasterirane.

Zagrebački gitaristički kvartet u Dubaiju

Na poziv Američkoga sveučilišta Sharjah *Zagrebački gitaristički kvartet*, u sastavu Tomislav Vasilj, Krunoslav Pehar, Melita Ivković i Mak Grgić, prvi je put gostovao u Ujedinjenim Arapskim Emiratima. Na koncertu, koji je održan početkom veljače u velikoj sveučilišnoj dvorani, ansambl je izveo djela baroknih majstora Haendela, Rameaua i Bacha, andaluzijskoga impresionista Joaquina Turine te Egipćanina Muhameda el-Kasabgija. Kvartet je publici ponudio i dvije skladateljske obradbe pisane posebno za Zagrebački gitaristički kvartet - *Folguedo* Brazilca Mac-hada, te *Sambu* hrvatskoga skladatelja Ive Josipovića.

Novo priznanje mladoj pjevačici

Nakon osvojene nagrade za nadu godine koju su joj dodijelili slušatelji više od 60 radijskih postaja okupljenih oko nacionalne hrvatske top ljestvice Hr-Top20, Franka Batelić dobila je i nominaciju u kategoriji Najboljega novog izvođača na "Zlatnoj Koogli 2009.", dodjele nacionalnih godišnjih glazbenih nagrada. Podsjetimo, Franka se sprema za Doru, kao i za Hrvatski radijski festival, a u prvoj polovici godine izaći će i njezin album prvjenac.

Zagrebački tamburaši oduševili prepuni 'Lisinski'

Pljesak oduševljenja prolomio se u prepunome zagrebačkom hramu glazbe - Koncertnoj dvorani "Vatroslav Lisinski", kad je na pozornicu izašlo 18 glazbenih virtuozâ. Zagrebački tamburaši svojom su svirkom i pjesmom već od samog početka oduševili prepunu dvoranu.

U dvosatnom glazbenom spektaklu odsvirano je 28 pjesama podijeljenih u sedam ciklusa. Glavne zvijezde večeri bili su gosti američki Hrvat Jerry Grecevič na primu (foto) i Mađar Florian Lakatos na violini. Publika je izvrsno reagirala i ovo je, zasigurno, ostvarenje sna preza-dovoljnih tamburaša, jer je to ipak njihov prvi veliki samostalni koncert.

Klupska euforija zahvatila Zagreb

Klupski spektakl "Ne damo te, pismo naša", održan početkom veljače u zagrebačkoj Ciboni, još jednom je potvrdio dominaciju klupskog žanra na domaćoj sceni, te njegovu popularnost izvan lokalnih okvira. Na večeri posvećenoj najpopularnijim klupskim hitovima pred oduševljenom zagrebačkom publikom nastupile su naše ponajbolje klape *Nostalgiya*, *Maslina*, *Pivači KUD-a Cambi* i *Intrade*. Prava provala emocija publike dogodila se u trenutku izlaska Vinka Coce na pozornicu Cibone - "Vilo moja", "Mirno spavaj" i "Ribari" neupitni su hitovi klupske pjesme koji su i ovoga puta ozračje podgrijali do vrhunca. Na samome kraju nastupio je poseban gost **Arsen Dedić** s nostalgичnim i melankoličnim "Dida moj" i "Tamo da putujem", a u posljednjim minutama pridružili su mu se i "Intrade" u izvedbi megahita "Da te mogu pismom zvati", pjesme koja je označila početak novoga klupskog *revivala*.

zabavna

- 1** **Miroslav Škoro** - Jorgovan
Hit Records
- 2** **Jasmin Stavros** - Emilija
album: Nemoj Se Udavati, 2007. / Hit Records
- 3** **Severina** - Tridesete
album: Zdravo Marijo, 2008. / Dallas
- 4** **Halid Bešlić** - Dvadesete
album: Halid Bešlić 08, 2008. / Hit Records
- 5** **Armin** - Ne mogu da te ne volim
Nema
- 6** **Antonija Šola i Gazde** - Milijun poljubaca
album: Zlatne žice Slavonije, 2008. / Zlatne žice Slavonije - Požega 2008.
- 7** **Sandi Cenov** - Marija
album: Sandiland, 2007. / Hit Records
- 8** **Ivan Zak** - Vodu ne pijem
Hit Records
- 9** **Maja Šuput** - Poljubi me kraj rijeke
Hit Records
- 10** **Leo i Trenk** - Poljubac pomirenja
Zlatne žice Slavonije - Požega 2008.

pop&rock

- 1** **Nina Badrić** - Dodiri od stakla
album: 07, 2007. / Aquarius Records
- 2** **Luka Nižetić** - Ako uzmeš ljubav vrati
album: Na Tren I Zauvijek, 2008. / Menart
- 3** **Lana** - Volim biti zaljubljena
album: Volim Biti Zaljubljena, 2008. / Hit Records
- 4** **Prljavo Kazalište** - Ipak
album: Tajno Ime, 2008. / Croatia Records
- 5** **Tony Cetinski** - Umirem 100 x dnevno
album: Ako To Se Zove Ljubav, 2008. / Hit Records
- 6** **Toše Proeski** - Srećo ne krivi me
Hit Records
- 7** **ET** - Varat ću te
Hit Records
- 8** **Josipa Lisac** - Živim po svome
Croatia Records
- 9** **Jacques** - Dužna si
album: Crno i Bijelo, 2008. / Croatia Records
- 10** **Yammat** - Nikog ja ne krivim
Ater Studio

Dubrovnik se 1037. put poklonio svojem zaštitniku

Misnim slavljem ispred crkve sv. Vlaha i tradicionalnom procesijom gradskim ulicama u kojoj se nose svečeve moći, Dubrovnik je 3. veljače svečano proslavio blagdan zaštitnika biskupije i grada. Središnju svečanost ispred parčeve crkve predvodio je glavni tajnik Sinode biskupa iz Rima, nadbiskup mons. Nikola Eterović. Uz brojne vjernike svih župa dubrovačke biskupije, misnom su slavlju nazočili crkveni velikodostojnici te osobe iz društvenog, političkog i kulturnog života. Sveti Vlaho kao zaštitnik Dubrovnika slavi se neprekinuto od 972. godine, kada su mu Dubrovčani podigli i prvu crkvu. Svetac i Dubrovačka Republika bili su jedno. Knezovi Republike prigodom preuzimanja vlasti primali su prsten s likom sv. Vlaha te svečevu zastavu. Svečev je lik, kao simbol Dubrovačke Republike, na gradskim mirima, tvrđavama i gradskim vratima.

Vincekovo s Predsjednikom

Predsjednik Republike Stjepan Mesić zalijevanjem trsja u zelinskim vinogradima obilježio je blagdan Sv. Vinka, u narodu poznatiji kao Vincekovo, te je tom prigodom posjetio obiteljsko gospodarstvo Jarec-Kure u Bišupcu Zelinskom. Mesić je zahvalio domaćinima i zaželio vinogradarima i podrumarima da dobiju što bolje vino "bez kemije".

Nova kraljica karnevala

Svaki karneval mora imati i svoju kraljicu. Tako je uoči velikoga Riječkog karnevala u Dvorani mladosti na Trsatu izabrana kraljica Riječkog karnevala za 2009. godinu. Između deset kandidatkinja izabrana je Tea Kik. Tom je prigodom riječki gradonačelnik Vojko Obersnel predao ključeve Grada Meštru Toniju do završetka karnevala, 22. veljače. Na slici je Meštar Toni s novom kraljicom Teom Kik i njezinim pratiljama.

Sve atraktivniji sajam vjenčanja

U hotelu 'Neboder' i u Hrvatskom kulturnom domu u Rijeci nedavno je održan Sajem vjenčanja. Odlična ideja prerasla je u uspješnu manifestaciju čiji kontinuitet traje već punih 10 godina i time samo potvrđuje svoju kvalitetu i originalnost. A koliko je važno biti prisutan na Sajmu vjenčanja, potkrepljujemo činjenicom da se iz godine u godinu traži izložbeni prostor više!

Održan varaždinski Sjajni bal

U velikoj koncertnoj dvorani Hrvatskog narodnog kazališta održan 16. varaždinski Sjajni bal, kojim se nastoji oživjeti duh građanskog Varaždina iz minulih stoljeća. Ove je godine bal bio dio programa proslave 800 godina od proglašenja Varaždina slobodnim kraljevskim gradom, a otvorio ga je plesom gradonačelnik Ivan Čehok sa suprugom. Goste su zabavljali Big band iz Bad Gleichenberga u Austriji i Varaždinski komorni orkestar. Među brojnim su izvođačima bili sopranistica Valentina Fijačko i plesni prvaci Mađarske u standardnim i latinskoameričkim plesovima. Bal je i ove godine pod pokroviteljstvom grada uspješno organizirala Hrvatsko-austrijska kulturna zajednica.

Novi rekord posjećenosti 'Noći muzeja'

U ime Hrvatskoga muzejskog društva koje je u suradnji sa 73 muzeja i galerija iz 31. hrvatskog grada 30. siječnja, organiziralo 'Noć muzeja '09', Dubravka Osrečki Jakelić, predsjednica HMD-a i Vesna Jurić Bulatović, autorice koncepcije i vodstva manifestacije, s ponosom ističu novi rekord - više od 140 000 posjetitelja. 'Noć muzeja' organizirana je po četvrti put, a ove je godine u Zagrebu bilo više od 100 000 posjeta. Od 20 zagrebačkih muzeja uključenih u manifestaciju rekorder je Tehnički muzej sa zabilježenih 16 584 posjeta. Od posjeta muzejima u gradovima diljem Hrvatske posebno treba istaknuti posjet u Rijeci (13 148), Osijeku (8 519) i Splitu (10 270). Organizatori ističu i uspješnost 'Noći muzeja '09' u manjim gradskim središtima kao što su Vid, Kastav, Klis, Biograd n/m i Trakošćan.

Kolika bi bila vrijednost duhovne baštine koja je putovala do vas stoljećima i prenosila vam duh vaših djedova?

Tako će i ova **BIBLIJA** prenositi duh vaše obitelji budućim naraštajima.

Čast nam je obavijestiti Vas da je prvi put u Hrvatskoj dostupna zlatna, ručno radena unikatna BIBLIJA koju krase zlatni obrez s ornamentnim uzorkom. Tekst Biblije je prvi prijevod hrvatskih povjesničara iz 1968. Knjiga je u ograničenoj nakladi od 1500 primjeraka.

Svoj primjerak možete naručiti putem ovlaštenih promotora:

Saša Krnjaić
tel: 00385 91 337-7577

Ivica Košanski,
tel: 00385 98 411-019
e-mail: ivica.kosanski@inet.hr

Srebrna medalja zlatne generacije

Srebrna je medalja, za zemlju koja ima stanovnika kao i neko predgrađe Pariza, izvrstan uspjeh, a nakon prvotnog razočaranja, drugo mjesto na svijetu rukometaši su proslavili s više desetaka tisuća vjernih navijača na glavnome zagrebačkom trgu!

Hrvatski rukometaši tijekom dodjele medalja

Napisala: **Nikolina Petan Šutalo** Snimke: **HINA**

“**M**islim da je ovo Svjetsko prvenstvo bilo veličanstveno. Organizirano je dobro i svi smo imali vrhunske uvjete. Napokon sam doživio da nastupim na jednome velikom natjecanju napravljenom radi rukometaša, a ne radi zarade, kao što je bio slučaj s većinom prošlih. Igrači su svagdje prihvaćani s poštovanjem, dvorane su senzacionalne, a publike je bilo na svim utakmicama. Čak i kad smo igrali protiv Hrvata i njihovih navijača, uživali smo u pravom festivalu rukometa, u strastvenom navijanju. Atmosfera je doista bila jedinstvena, uvjeti za rad također. Bio je to sjajan SP, zato mi je posebno drago što smo pobijedili mi”, tim je riječima francuski izbornik Claude Onesta novina-

ru francuskog dnevnika *L'Equipe* prenio svoje dojmove o SP-u u rukometu u Hrvatskoj.

Iako je te večeri cijela Hrvatska istodobno tugovala zbog propuštene prigode za osvajanjem zlata, ali i bila ponosna na osvojeno srebro, svi su suglasni u tome kako će ovakvo prvenstvo zbog navijača, ozračja u dvoranama i organizacije teško itko nadmašiti. Frenetično navijanje od prve do zadnje minute prepunih tribina trebalo je ponijeti hrvatsku rukometnu reprezentaciju do zlata, no na kraju su nas Francuzi taktički i igrački nadmudrili te zasluženo postali svjetski prvaci.

U KRUGU FAVORITA

Iako je uoči prvenstva Hrvatska, uz Francuze i Dance, svrstavana u krug najvećih favorita, ni sami ‘Kauboji’ (kako su se sami rukometaši prozvali) nisu bili svjesni svojih mogućnosti. Tomu u pri-

log išla je i činjenica kako ponajbolji svjetski igrač Ivano Balić nije trenirao nekoliko mjeseci uoči prvenstva, a naš kapetan Petar Metličić također je imao problema s ozljedama.

Stoga je srebrna medalja, za zemlju koja ima stanovnika kao i neko predgrađe Pariza, izvrstan uspjeh, a nakon prvotnog razočaranja, drugo mjesto na svijetu rukometaši su proslavili s više desetaka tisuća vjernih navijača na glavnome zagrebačkom trgu!

DEVET POBJEDA OD DESET UTAKMICA

Prvu utakmicu i neugodnu Koreju preskočili smo u velikom grču, no već protiv Kuvajta i Kube počela se nazirati snaga naše reprezentacije, koja se najbolje pokazala u utakmicama protiv velikih suparnika Španjolaca i Šveđana. Mladi Domagoj Duvnjak, Ivan Čupić i Mirko Alilović pokazali su da se Hrvatska ne

Ivano Balić na polufinalnoj utakmici između Hrvatske i Poljske u Areni Zagreb

treba brinuti za svoje rezultate u sljedećih desetak godina. Uz iskusne Ivana Babića, Petra Metličića, Blaženka Lackovića i najboljega svjetskog pivota Igora Vorića naša je igra podsjetila na bajkovite portugalske dane.

U drugi krug natjecanja ušli smo puni samopouzdanja, a redom su 'pali' Mađarska, Slovačka i Francuska (iako u utakmici koja nije odlučivala ni o čemu).

Ta je pobjeda ionako vatrenim navijačima dala krila, a našim rukometašima vjeru da mogu – do kraja! U polufinalu smo nadigrali Poljake, svjetske viceprvake s prošloga prvenstva u Njemačkoj, a onda nas je dočekala utakmica svih utakmica – Francuzi u finalu! Iako je 16 000 najvatrenijih navijača pokušalo ponijeti izabranike Line Červara do pobjede, utakmicu je obilježila snažna francuska obrana, suđenje nedostojno svjetskog finala, ali i loša taktika našeg izbornika koji, očito, već nekoliko godina nema rješenja za francusku igru! Hrvatska je 'pala' u zadnjih 15 minuta, kada naša obrana nije imala rješenja za francuske napadače, a naša vanjska linija ideje kako protivniku zabiti gol – više od 10 minuta! Na kraju su Francuzi zasluženo dodali titulu svjetskih prvaka onoj olimpijskih pobjednika, dokazujući kako su ipak trenutačno najspremnija i najbolja rukometna sila u svijetu - tik ispred Hrvatske!

NAJBOLJI IGRAČ – IGOR VORI

Najveće priznanje prvenstva dobio je naš kružni napadač Igor Vori, koji je proglašen najboljim igračem. Imao je najveću

minutažu u hrvatskome dresu, sam se borio na crti, gotovo podjednako kvalitetno u obrani i u napadu, a IHF je to znao i prepoznati. Najbolju sedmoricu prvenstva čini francusko-hrvatska kombinacija 'pojačana' s prvim desnim vanjskim poljske reprezentacije. Najboljim je vratarem proglašen Omeyer (Francuska), krila su Guigou (Francuska) i Ču-

pić (Hrvatska), kružni je napadač Vori (Hrvatska), a u vanjskoj su liniji Lacković (Hrvatska) - Karabatić (Francuska) - M. Lijewski (Poljska). Najbolji strijelac prvenstva je Kiril Lazarov (Makedonija) s 92 pogotka, koji je ujedno ušao i u rukometnu povijest kao apsolutni rekorder postignutih golova na svim održanim prvenstvima. ■

Tonči Valčić na utakmici u splitskoj Spaladium Areni između Hrvatske i Španjolske

ENG Croatia clinched the silver medal at the recent World Handball Championships, held in Croatia. It lost the final match to the French side. And while all of Croatia was saddened by the missed opportunity to take the gold medal that night, it was also proud to have taken the silver, and everyone agrees that it will be hard for anyone to top the support of the fans, the atmosphere and the organisation of these championships.

IVICA NAJBOLJI SKIJAŠ SVIJETA, NATKO ZRNČIĆ DIM BRONČANI NA SP-U

Dan 25. siječnja ove godine ostat će zapisan zlatnim slovima u povijesti hrvatskoga skijanja i sporta uopće. Toga je dana Ivica Kostelić postao vodeći skijaš Svjetskog kupa što je senzacionalan uspjeh kakav ni povijest svjetskoga skijanja ne pamti. Naime, nikada jedan skijaš iz male (neskijaške) zemlje nije bio ukupno najbolji. Ivica je jedan od rijetkih skijaša koji je skupio bodove u svim disciplinama, a njegova konstanta i skijaška univerzalnost dovele su ga 25. siječnja na vrh ljestvice najboljih.

Nažalost, pred nastup na osmom slalomu sezonu u njemačkom Garmisch-Partenkirchenu Ivica je zadobio ukliještenje živca u leđima. Problematični živac razlog je zbog kojeg je Ivica napustio Svjetsko prvenstvo u francuskom Val d'Isereu i hitno prebačen u Daruvarске toplice. Nakon što je na SP-u propustio superveleslalom i spust, Ivica se zbog bolova u leđima vratio u Hrvatsku kako bi sanirao ozljedu i eventualno nastupio u slalomu koji se vozi zadnji dan prvenstva. No, Ivici i Anti Kosteliću prioritet je nastup u Svjetskom kupu, pa je bitno da se ozljeda zaliječi prije nastavka natjecanja.

No, umjesto Ivica na SP-u je zablistao Natko Zrnčić Dim koji je bio senzacionalan treći u superkombinaciji, čime je Hrvatska osvojila sedmu medalju na SP-ima uopće, a prvu koju nisu osvojili Ivica ili Janica Kostelić. Dan iz snova za hrvatsko skijanje upotpunili su i Ivan Ratkić i Tin Široki koji su bili 13. i 14., što je prvi put da smo imali tri skijaša u prvih 15.

ČILIĆ OSVOJIO PBZ ZAGREB INDOORS

Najmlađi, ali i najbolji hrvatski tenisač Marin Čilić pobjednik je ATP teniskog turnira PBZ Zagreb Indoors koji se za nagradni fond od 450 000 eura igrao u zagrebačkom Domu sportova. Dvadesetogodišnji Čilić koji je na ATP ljestvici uoči turnira bio 22. igrač svijeta u hrvatskom je finalu, pred 5.000 gledatelja i nakon sat i 30 minuta igre, pobijedio Marija Ančića 6:3, 6:4 i tako osvojio svoj treći turnir, nakon trijumfa u New Havenu prošle godine i u Chennaiju na početku ove godine.

Zanimljivo je kako je ovo bilo treće Čilićevo finale i treći naslov, dok Ančić, kojem je finale izvrstan uspjeh jer se vraća nakon propuštene sezone zbog bolesti, također triput osvajao turnire, ali iz 11 pokušaja. Inače meč između Čilića i Ančića bio je drugi finale na ATP turnirima na kojem su igrala dvojica hrvatskih tenisača nakon Umaga 1990., kad je Goran Prpić svladao Gorana Ivaniševića. Ovaj je turnir protekao u nadmoći hrvatskih tenisača, a najbolje rezultate u karijeri ostvarili su i mladi Antonio Veić i Ivan Dodig koji su u četvrtzavršnici izgubili upravo od Čilića i Ančića. U drugom kolu od turnira su se oprostili Ivan Ljubičić i Ivo Karlović.

VATERPOLISTI U LIGI PRVAKA

U utakmicama 4. kola Eurolige vaterpolisti Mladosti remizirali su protiv Jadrana iz Herceg Novog rezultatom 10:10, dok je dubrovački Jug neočekivano izgubio od ruskog Spartaka 7:6. Mladost je ovim rezultatom produljila nadu za osvajanje jednog od prvih dvaju mjesta koja vode u četvrtfinale Eurolige, dok Jug, iako mu je ovo prvi poraz u Ligi prvaka, očekuju dvije teške utakmice u kojima mora pobijediti želi li braniti titulu viceprvaka Europe od lani ili napadati europski vaterpolski tron.

Jedno od dosadašnjih najvećih iznenađenja jest momčad Šibenika koja je pobjedom od 12:8 nad talijanskom Brixijom na drugom mjestu ljestvice skupine C! Tako bi Hrvatska mogla imati čak tri kluba u završnici Lige prvaka!

BLANKA NASTAVLJA BRILJANTNU SERIJU

Nakon slavlja u Rijeci s preskočena 203 centimetra, svjetska prvakinja i olimpijska doprvakinja bila je najbolja i na Malmö Indoor Gala mitingu, gdje je preskočila 201 centimetar, a zatim i na velikom dvoranskom atletskom mitingu u Stuttgartu. Vlašić je slavila s novim najboljim rezultatom sezone preskočivši letvicu na visini od 2,04 metara, i to iz prvog pokušaja te je u tri navrata napala 209 centimetara kojima bi za centimetar srušila svjetski rekord Kajse Bergqvist iz 2006. godine. Pobjednički niz nastavila je i u Banskjoj Bystrici preskočivši 2 metra.

HRVATSKA DOBILA RUMUNJSKU, VRATIO SE DUDU

Hrvatska reprezentacija pobijedila je s 2:1 u prijateljskoj utakmici Rumunjsku u svojem prvom nastupu u 2009. godini. Utakmicu je obilježio i povratak najboljega strijelca ove generacije, napadača Arsenala Eduarda da Silve, koji se vratio na teren u reprezentacijskom dresu nakon nešto više od godinu dana. Posljednji nastup za Hrvatsku Eduardo je odigrao 6. veljače prošle godine u prijateljskoj utakmici u Splitu protiv Nizozemske, a samo 17 dana nakon toga pretrpio je tešku ozljedu nakon nasrtaja Martina Taylora. Eduardo nakon te ozljede još nije upisao nijedan nastup za prvu momčad Arsenala. Nastupio je samo u utakmicama pričuva. Inače, naša je reprezentacija ostala na sedmom mjestu najnovije FIFA-ine ljestvice. Tu poziciju drži od studenoga prošle godine.

Daniri Bilić nagrada Međunarodnog olimpijskog odbora

Proslavljena košarkašica i olimpijka Danira Bilić dobitnica je nagrade Međunarodnog olimpijskog odbora 'Trofej - žene i sport za Europu'. Danira Bilić je trenutačno ravnateljica Hrvatske matice iseljenika, a kao košarkašica ostvarila je iznimno uspješnu sportsku karijeru; osvajačica je olimpijskog srebra, dvaju svjetskih srebra, triput je bila proglašavana najboljom košarkašicom Europe, 1991. je izabrana za najbolju sportašicu Hrvatske, a dobitnica je i niza nagrada i priznanja među kojima i Nagrade Franjo Bučar.

NA KRAJU OTON

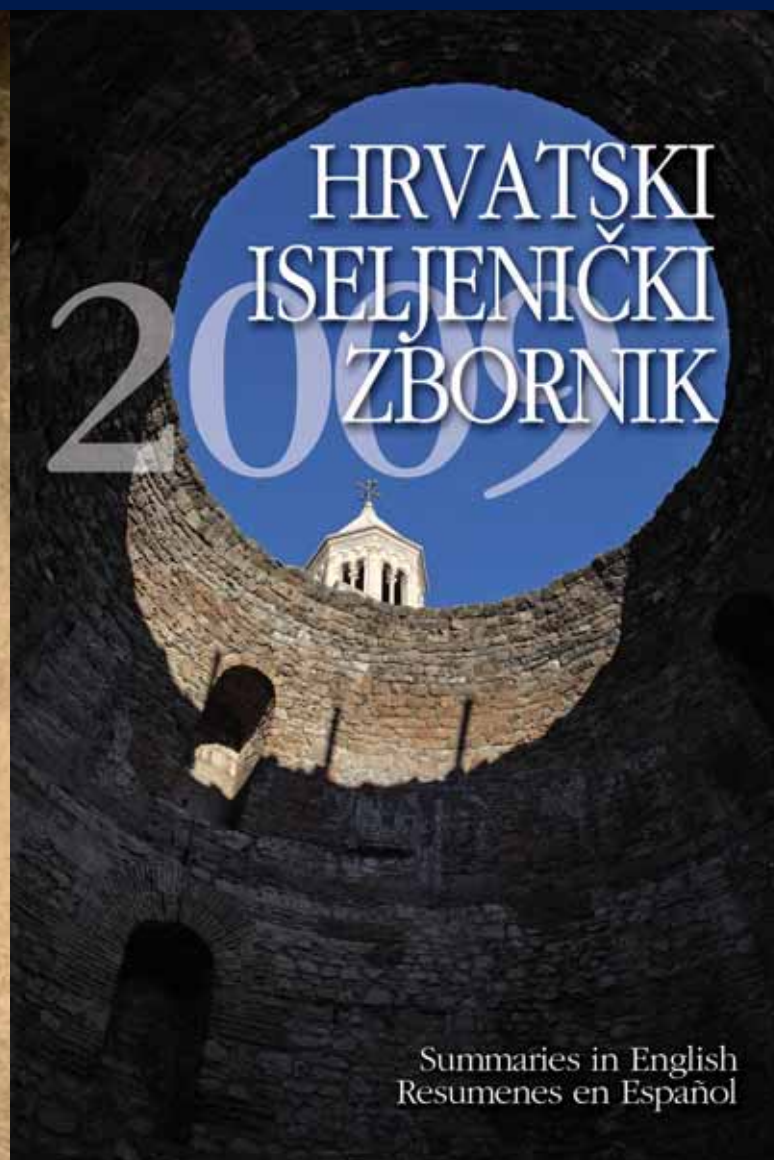

— Tata, smijem li posuditi tvoje večernje odijelo i šešir? Idem na fašnik natjecati se za najsmješniju masku!

Anti Pavloviću Ordenom 'Reda časti' UEFA-e

Europska nogometna organizacija (UEFA) odlikovala je istaknutog hrvatskog nogometnog djelatnika Antu Pavlovića Ordenom 'Reda časti' za dugogodišnji rad kojim je pridonio razvoju nogometa, ne samo u svojoj sredini nego i u Europi. Ante Pavlović je prvi Hrvat koji je dobio ovo visoko odličje koje će mu biti uručeno 25. ožujka na Kongresu Uefe u Kopenhagenu. U svojem djelovanju posebnu pozornost posvećuje hrvatskoj dijaspori. Doveo je prvog igrača iz iseljeničtva Edija Krnčevića, čime je otvorio put angažiranja igrača iz dijaspore koji su danas značajni segment hrvatske reprezentacije. Organizator je europskih i svjetskih natjecanja hrvatskih klubova iz iseljeničtva.

NE PROPUSTITE PUBLIKACIJU HMI!

Hrvatski iseljenički zbornik 2009.

sa sažetcima na engleskom i španjolskom jeziku ima osam tematskih cjelina, koje se sastoje od 44 samostalnih autorskih priloga, koji s više ili manje informacija povezuju 20 zemalja svijeta i ima elektroničku inačicu na globalnoj mreži na adresi <http://www.matis.hr/zbornik>.

Tematske cjeline *Znaci vremena*, *Baština*, *Kroatistički obzori*, *Mostovi*, *Povjesnica izvandomovinstva*, *Duhovnost*, *Znanost*, te *Nove knjige* bogate su raznorodnim tekstovima koje su pisali ugledni stručnjaci i vrsni publicisti iz zemlje i inozemstva. Hrvatski jezik je od 1. rujna 2008. međunarodno priznati jezik. Oznaka *hrv* naš je nacionalni kôd, čije se značenje ogleda u činjenici da će na temelju njega hrvatska pisana riječ ubuduće biti jasno određena u oblikovanju sastavnica cjelokupnoga svjetskoga kulturnog naslijeđa u svim knjižnim bazama podataka. Uz teme vezane za materinski jezik, kulturnu baštinu hrvatskih zajednica u svijetu, aktualnu umjetničku produkciju iseljene Hrvatske te izazove povratnika, ovogodišnji Matičin ljetopis s posebnom pozornošću obrađuje najraseljeniju regiju – Dalmaciju.

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA Odjel za nakladništvo

tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522 ■ E-mail: matica@matiss.hr

Trg Stjepana Radića 3, 10 000 ZAGREB, HRVATSKA / CROATIA